

אולמרט טוויסט

יחסי מ"מ ראש הממשלה והתקשורת

מה קורה
ב"דיעות"
אחרונות?

טרור נגד העיתונות

כתבים תחת איומי מתנחלים

הפשע מצטלם

עבריינים ככוכבי תקשורת

לא ראו את היער

דיווחי הרופאים על מצב שרון

דן כספי
על מות האתיקה
העיתונאית

יוסי שריד
על ארי
שביט

חנוך מרמרי
על חזעצת
העיתונות

כרמית גיא
על האתרוג
החדש

נחום ברנע
על ביבי
נחניהו

אולימפיאדת החורף

בסוף החודש יקפלו מטות המפלגות את השלטים, משרדי הפרסום יגנו את החשדירים, היח"צנים יתייקו את הזמיררים, ניחוח ההסברה יפטרו את כותבי הבלוגים והטוקבקים, והאסטרטגים יניחו מאחור את הסקרים. המסך יירד על מערכת הבחירות שאמורה היתה לקרוע את המדינה בוויכוח נוקב על עתיד אחיזתה בגדה המערבית, אך בפועל דמתה לסדרה תיעודית מפוהקת.

החיים האמיתיים סיפקו חומרים דרמטיים מאין כמותם לחיזיון שנגול כאן בהודשים האחרונים: ראש הממשלה שיום את ההתנתקות מרצועת עזה נקלע למצוקה פוליטית שאילצה אותו להכריז על הקדמת הבחירות. כרי להציל את שלטונו ולהכניח את הצלחת מהלכו המדיני ההיסטורי, הוא פרש ממפלגתו והקים מפלגה חדשה. המהלך חולל זעזוע פוליטי רבתי שהביא לשירוד מערכות מפלגתי חסר תקדים. כאילו לא די בכך, נחתה על ראש הממשלה פורענות בריאותית אנושה שהוציאה אותו משרת הנפשות הפועלות בוירה הצבאית, בנו נדון למאסר על חלקו הפלילי בסלילת דרכו של אביו להנהגת המדינה, מנהיגה של מפלגת האופוזיציה הראשית נטש אותה והתחבר למפלגה היריבה, את מקומו תפס טוען לכתר אלמוני יחסית, מפלגת השלטון התכווצה לממדים של מפלגה בינונית ומטה, בשוליים הימניים התגבש גוש פוליטי משמעותי עם מנהיג כריזמטי, בעוד שבשוליים משמאל עלה מנהיג חיזור.

מה עשתה העיתונות עם ההתרחשויות המסעירות האלו? היא התייחסה אליהן כמו אל אולימפיאדת החורף: התבוננה עליהן כריחוק, צייטה לכללי המשחק שהכתיבו האמרגנים, תיארה אותן בשפה של מדורי הספורט, ובעיקר חתרה להפיק מהן רווחים. מערכת הבחירות, שאמורה היתה להכריע בוויכוח ההיסטורי המשמע את המדינה כמעט ארבעים שנה – כיצר לתת את הסכסוך הישראלי-פלסטיני – התגלגלה בכלי התקשורת הישראליים לעוד מופע ריאליטי-טלוויזיוני מנוכר שיש בו קצת מהחיים הממשיים, הרבה בימי והעמדת פנים, קצת תיעוד והרבה בידור, ובעיקר הזרמת נוספת להגדיל את הרייטינג ולשפר את הרווחים.

התקשורת והעיתונות מדווחות על מערכת הבחירות כמונחים של תחרות: המתמודדים מתויגים בקטגוריות של "מנצחים" ו"מפסידים", כל יום מביא איתו רשימת הישגים וכשלונות חדשה, הסקרים משווים למערכה הפוליטית המתנהלת אופי של חיזיון הישגי הנמדד כל שעה, מפלגות ומנהיגיהן מוצגים כתוך תבניות לשוניות הלקוחות ממדורי הרכילות ("אין" ו"אאוט"), לציבור הבוחרים לא נועד מעמד של שותפים בהתרחשות אלא של שופטים, אם לא של צופים בלבד. נכון שהמערכה עצמה מייצרת את סוג ההתייחסות הזו. זירת הבחירות נשלטת באופן מוחלט על ידי יועצי תקשורת, פרסומאים ואסטרטגים פוליטיים שהם בעלי מקצוע טכנוקרטים, המביאים לשרה המערכה נוסחאות ושיטות פעולה הלקוחות מעולם השיווק. כתוצאה מכך נמוגים התכנים, המהות, הסוגיות שעליהם אמורה מערכת הבחירות להיסוב. מתסכל לראות עד כמה העיתונות והתקשורת מתמסרות לכללי המשחק האלה. זה אולי אינו מפתיע בעידן שבו העיתונות הולכת ומאבדת את צלמה ונהפכת מכלב שמירה לחיית מחמד.

בסוף החודש תתבונן העיתונות לאחר ותיווכח שלא מילאה את תפקידה: היא לא העלתה על שולחן הדיונים את הסוגיה העיקרית העומדת להכרעה בבחירות; היא לא הציקה למפלגות בררישה לתת תשובות רציניות וכנות לבעיות הניצבות בפתח; היא לא לקחה על עצמה את התפקיד הנועד לה – להנהיג את הדיון המתבקש על דמות המדינה ועתידה בהקשר לגורל השטחים. אלא שספק אם חשבון הנפש הזה ייעשה ב-29 במרץ. קרוב לוודאי שהעיתונות כלל לא תרגיש בהתמצתה וכווראי לא תודה במהרה. היא תפנה לפרויקט השיווקי הבא.

פורים

- 6 נחום ברנע | שיעור בהיסטוריה
- 12 ברמית גיא | האתרוג החדש
- 18 חנוך מרמרי | מודרמת ונושמת
- 25 יוסי שריר | בלי טובות

כתבות

- 8 הביוגרפיה התקשורתית של אהוד אולמרט | תמר גוטמן
- 14 כתבי התיישבות בשטחים תחת טרור | דן בנימיני
- 20 מקורבי שרון הופתעו מדיווחי הדסה | נורית קנטי
- 26 כך מסקרים מנהיגים חולים בעולם | לימור שמואל-פרידמן
- 40 ניגוד האינטרסים של דפי גינת | יוסי קליין
- 44 "7 ימים" מאבד את האוטונומיה | עמית בן-ארויה ודנה וינקלר
- 50 התקשורת הופכת עבריינים לידוענים | איתי רום ומתן שירם
- 56 האם המאבק בבעלות הצולבת היה עעות? | גילי דרובי-הישטיין
- 60 עיתונות מקוונת של גולשים בלבד | שוקי עאוסגי

מאמרים

- 17 איפה הבחורים ההם | דן כספי על מות האתוס העיתונאי
- 52 הספיין של הסניגורים | יעקב גלנטי על הסגרת רוזנשטיין
- 59 תום פרידמן לא עבר את הגבול | ירון אזרחי על שימוש בבדידת
- 64 מיהו עיתונאי | רפי מן על עוריאל קרליבך

מדורים

- 29 קוראת לילד בשמו | שהם סמיט
- 30 השורה התחתונה | סיפורים, תגובות, אידועים
- 63 עין בינלאומית | רפי מן

הסכנו הישראלי לדמוקרטיה
THE ISRAELI DEMOCRACY INSTITUTE

העיון השביעי

עורך: עוזי בנימין
מערכת: נחום ברנע, ברמית גיא, רפי מן
ייעוץ: פרופ' ירון אזרחי
פרופ' מרדכי קורמניצר
פרופ' אבי כ"ב-בסט
עריכה לשונית: מיכל רוזנטל
רכז המערכת: נדב שמואל
עריכה גרפית: טפודור זר
צילום השער: רוית סרס

ח"ד 4702 ירושלים 91046
טלפון: מערכת 02-5392895 | פקס: 03-5488633
מוניים ומנהלה: 02-5392888 | 1-800-202222
כתובתנו באינטרנט: www.idi.org.il
דואר אלקטרוני: nadavsh@idi.org.il
דפוס: אחוה בע"מ
ISSN 0793-5781

ראש הממשלה השני של ישראל, משה שרת, היה בראשית הקריירה שלו מוכיר מערכת היומון "דבר". זקני העיתון נהגו לספר, שגם כאשר הגיע שרת אל פסגת המנהיגות הלאומית הוא לא שכח את מספר הטלפון של מערכת הלילה. לטענתם, הוא היה מטלפן לכרז איפה בדיוק מיקמו את הידיעה על נאומו האחרון. היריעה חייבת להופיע בכותרת הראשית או, למצער, באוזן, משמאל לכותרת הראשית. לא יעלה על הדעת לפרסם אותה מתחת לקיפול או, שומו שמים, בעמוד פנימי. זה כמעט עניין של פרוטוקול.

אינני יודע אם הסיפור על שרת היה אמת או רק פולקלור. דבר אחר אני יודע: חלק גדול מהפוליטיקאים הם עורכי עיתונים שטעו בדרך. הם מתיימרים לנהל את העולם, אבל מה שהם רוצים באמת הוא לתת הוראות רפוס. תן להם לנסח כותרת, והם יהיו מאושרים. תן להם לבחור תמונה, והם יקריבו בשמחה עשרה דיונים מעמיקים על עתיד החמאס.

בעיצומה של מערכת הבחירות נפגשנו, עמיתי שמעון שיפר ואני, עם בנימין נתניהו, מועמד הליכוד לראשות הממשלה. המטרה המוגדרת היתה ראיון. נתניהו מאוד רצה שמשפטים מסוימים שאמר יופיעו בראיון בהבלטה. הוא צדק: בדבריו היה עניין ציבורי. אל תדאג, אמרנו לנתניהו, זה יופיע בהבלטה.

הוא לא הסתפק בכך. "גם בכותרת המשנה", תבע.

הסתכלנו בו במבוכה. 24 שנים נמצא האיש בזירה הציבורית. שלוש שנים היה ראש ממשלה. כשר אוצר החליט על מיליארדים. את ניסוח כותרות המשנה הוא יכול להשאיר לנו, לקטנים.

"בכתבות מהסוג הזה אין בררן-כלל כותרת משנה", הבהרנו.

"אההה", אמר, כמי שתפס גנב על חם, "אתם תפרסמו את זה באותיות קטנות, כאלה שאף אחד לא רואה". הוא קירב את האגודל שלו לאמה, להמחיש את גודלה העלוב של האות. "אני רוצה לדעת עכשיו מה יהיה גודל האותיות", תבע בקול. נזכרתי כמשפט שכתבתי פעם על אחד מעמיתיו של נתניהו: הוא לא כליכך גדול שהוא יכול להרשות לעצמו להיות כליכך קטן.

התחרות בפוליטיקה קשה ואישית. כך גם בעיתונות. אין פלא שהמפגש בין השתיים כוחני: הפוליטיקאים מבקשים להכתיב סרריים, להזיק ליריביהם, מעל לכל, להתבלט; העיתונאים מבקשים להקרים את מתחריהם, להכתיב סדרים, מעל לכל, להתבלט.

בתקופות של בחירות מגיע המתח ההרדי לממדים של היסטריה, משני הצדדים. כל צד טוען לקיפוח: המפלגות מעסיקות צבא של יועצי תקשורת, שמפגיזים את אמצעי התקשורת בתלונות על סיקור חסר או על סיקור יתר. תום לב איננו אופציה. הכל מושחת. אם ידיעה לא מתפרסמת, סימן שהמור"ל של העיתון מכר את נשמתו למפלגה היריבה. והעורך. והכתב. כולם נגועים.

אמצעי התקשורת עסוקים במרדף משלהם. הם מרחיחים בחשדנות זה בצלחתו של זה, וכאשר הם מגלים שם ברל של

סיפור, קורט בלעדיות, הם ממהרים להתאונן: למה הם קיבלו קורם ואנחנו לא. גם כאן, תום לב איננו אופציה. ההנחה היא שהכל מוכווון מלמעלה, הכל נגוע, הכל סחיד.

■ ■ ■

מערכת הבחירות של 2006 שונה מקודמותיה בכמה מובנים. קודם כל, היא מרתקת, משופעת באירועים דרמטיים, בתפניות מפתיעות, במצבים חידתיים. היא התחילה כנצחונם הבלתי צפוי של עמיר פרץ על שמעון פרס, נמשכה בפילוג בליכוד, בהקמת קרימה, בחציית הקווים של פרס, רמון ואיציק, בהמראת קרימה, בהידרדרות הליכוד, בדעיכת העבודה, בניתוך כל הקווים הערתיים והחברתיים שאפיינו את מפלגות העבר, באשפוזו הראשון של שרון, באשפוזו השני, בירידתו מהכימה, בנצחון החמאס בקרב על הרשות-הפלסטינית, בהרשעת נעמי בלומנטל וגוריהדין של עמרי שרון, ועדיין לא הגענו אל קו הסיום.

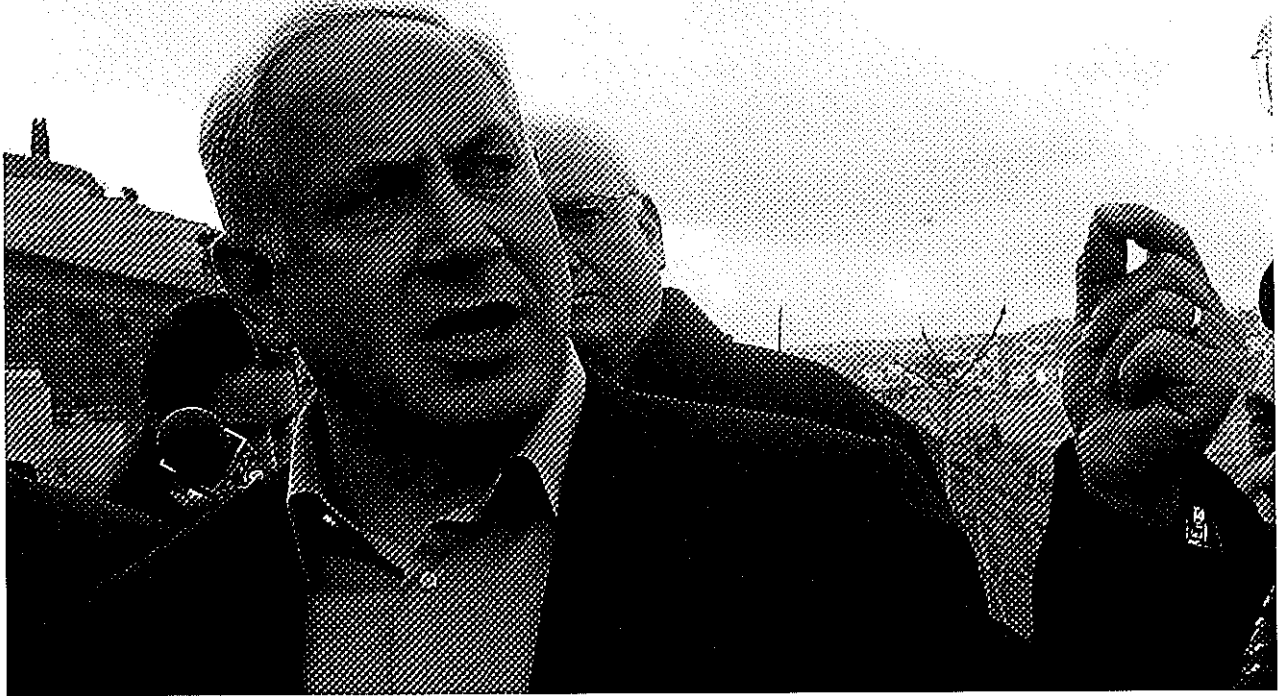
שנית, היא מספקת סדרים של ממש, עשיר ומגוון: גם המדיניות שיש לנקוט כלפי הרשות הפלסטינית לאחר עליית החמאס; גם סדר העדיפויות החברתי והכלכלי; גם השחיתות; גם פיגוע מתנחלים. ככל הנושאים האלה יש עניין בגישה של כל אחת משלוש המפלגות הראשיות. יש על מה לדבר.

שלישית, היא משנה את גיבוריה. עמיר פרץ, למשל. במהלך קמפיין הבחירות הזה עברו ההשקפות שמכבטא פרץ שינויים מופלגים. ממבשר מהפיכה הפך לרפורמטור מתון; מנושא דגל העניים – למגן המעמד הבינוני; משמאלן רדיקלי – לבטחוניסט. השינוי הבולט ביותר היה בתחום הביגור, אולי

נחום ברנע

שיעור בהיסטוריה

צילום: רויטרס

"אההה", אמר
נתניהו, כחי שתפט
גנב על חם, "אתם
תפרסמו את זה
באותיות קטנות,
כאלה שאף אחד לא
רואה". הוא קירב את
האגודל שלו לאחזה,
להנחיש את גודלה
העלוב של האות.
"אני רוצה לרעוע
עכשיו מה יהיה גודל
האותיות", תבע בקול

משום שזה מה שמזדקק לעין צופי הטלוויזיה: פרץ התחיל בחולצה פתוחה, וסיים בחליפת עסקים כחולה ועניבה שמרבית. מנהיג הפועלים היה לקריין רצף.

רביעית, היא מאופיינת בפוליטיזציה של השרונים בערוצי הטלוויזיה. בשום מערכת בחירות לא נטלו לעצמם הטאלנטים היושבים באולפן חופש כזה. הם העדיפו לשמור על עמימות; עכשיו הם נושאים דרשות בוכות המועמדים הקרובים ללבם, ובגנות יריביהם. יש משהו משכר בחופש הזה. יש בו גם משהו משקר. המעבר של שלי יחימוביץ' מאהדה שקטה לעמיר פרץ להצטרפות לרשימתו לא היטיבה עם המקצוע.

חמישית, היא נותנת בפעם הראשונה ביטוי לעלייתו של ון חדש של עיתונות: תקשורת האינטרנט. העם אומר את דברו בטוקבקים, בבלוגים, באתרים רציניים יותר ורציניים פחות. אם לא העם כולו, לפחות שכבה מסוימת של בוחרים צעירים. המפלגות נכנסו לשרה הקרב הזה בכל הכוח, מזויפות תגובות ספונטניות, דוחפות אייטמים, מפברקות דעת קהל.

עליית האינטרנט מצמצמת עוד יותר את מקומם של העיתונים בירה הפוליטית. העיתונים בנסיגה בכל המערב וגם כאן: התהליך הזה איננו בגדר סוד לקוראי "העין השביעית". הפוליטיקאים מתחילים לעכל את השינוי. הם מבינים שהופעה בעיתון איננה הכרת: היא רשות, היא אופציה.

אבל יש כאן אלמנט נוסף: הפוליטיקאים מתאוננים שבעיתונים עורכים את דבריהם, מקצרים, מסלפים, מצרפים הערות לא מחמיאות. בטלוויזיה, בשירור חי, נדמה להם שהם בשליטה.

זאת אשליה, כמובן. השליטה בשירור החי בטלוויזיה מסורה בידי המפיק והעורך בחדר הנקרה, לא בידי המרואיין. עוד לפני שהמרואיין מסיים את המשפט הראשון צועק העורך למראיין באוזניה: "יאללה, תפסיק אותו, השאלה הבאה". הקצב חייב להיות תזויתי, הקשב אפסי. אבל הפוליטיקאים בשלהם: כל עוד יש להם אשליה של שליטה, הם יכולים לחיות עם זה.

הפוליטיקאים הם אותם פוליטיקאים; העיתונאים אותם עיתונאים. אם הסקרים מדייקים, מי שהשתנה הפעם הוא קהל הבוחרים. חלקים גדולים ממנו נוטים לחצות קווים: בוחרים של העבודה פנו ימינה, לקרימה, בוחרים של הליכוד פנו שמאלה – חלקם לקדימה, חלקם לעבודה. פרות קדושות נשחטו. מוסכמות נשברו.

■ ■ ■

אולי זה שינוי עמוק, שמבשר את קצן של המפלגות הישנות וכינונו של משטר חדש, גוליסטי, ארוך שנים. אולי זה מצב־רוח רגעי. לעיתונאים קל למרוד תנודות בצמרת. קשה מאוד להבין מה קורה בשורשים. הנחמה היא שכולנו נהיה חכמים להפליא ביום שאחרי הבחירות.

מחול הדבורה

זה ארבעים שנה שאהוד
אולמרט מנהל דיאלוג מרתק
עם העיתונות: היא עזרה לו
לבנות את הקריירה הציבורית
שלו אך גם השביעה אותו
מרורים. ברקע מתקיימים יחסי
ידידות יוצאי דופן בינו לבין
כמה אנשי תקשורת ידועים

תמר גוטמן

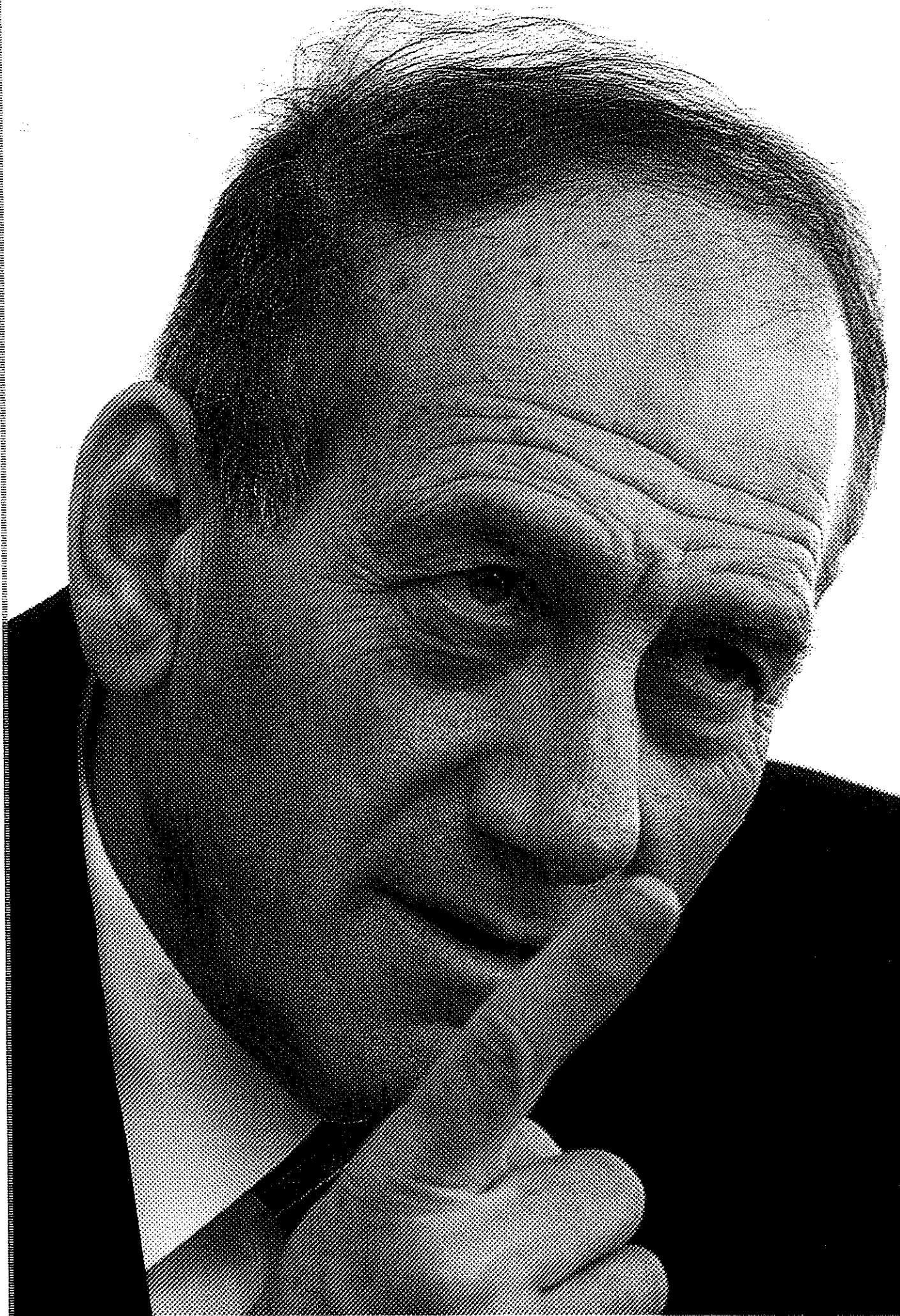
עוד הרבה קודם לכן, ולפני שהגיעו שני הצדדים
לבית-המשפט שררה ביניהם דווקא הרמוניה
מופלאה.

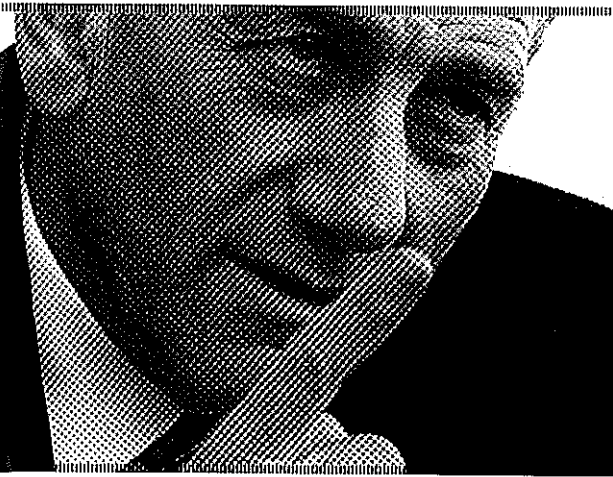
אולמרט החל את דרכו הפרלמנטרית בשנת
1973 כחבר כנסת צעיר, רק בן 28, מטעם הליכוד,
במסגרת "המרכז החופשי", סיעתו של שמואל
תמיר. עוד לפני כן היה עוזרו הצמוד והנאמן של
תמיר, ובמסגרת זו למד ממנו גם את רזי הקשר
עם עיתונאים. באותן שנים היה גם דוברו הפעלתן
והנמרץ של תמיר, והרבה להציף את מערכות
העיתונים במכתבים שבהם שטח את משנתו של
תמיר ודיבר בשבחו. מאוחר יותר נפרדו דרכיהם
ואולמרט הפך ליריב מושבע של פטרונו לשעבר.
יחד עם זאת הוא אימץ את התכסיסות שאפיינה
את יחסיו של תמיר עם התקשורת, ואף העלה אותה
לדרגת תחכום חדשה.

במהלך כהונתו בבית-המוקקים בשנות השבעים, ◀

חזות הממלכתית והשקולה
שממלא מקום ראש
הממשלה, אהוד אולמרט,
לובש כימים אלה בשיח
שהוא מנהל עם העיתונות
היא תפנית נוספת ביחסי
הזיגזג ארוכי השנים שלו
עם כלי התקשורת. בעצת
יועציו מנסה אולמרט

למתן את הדימוי התוקפני והעוין שיצר לעצמו
בשורה של תביעות דיבה, התפרצויות זעם וכינויי
גנאי כלפי עיתונאים שהעזו למתוח עליו ביקורת.
אולמרט החדש ממצב את עצמו כמנהיג ומדינאי
שאינו מוטרד מקטגוריות כגון מה כתבו עליו
בעיתון, ושואף לשכוח ולהשכיח את אולמרט
הישן, זה המתקוטט עם עיתונאים. אך סיפור יחסי
האהבה-שנאה של אולמרט עם התקשורת התחיל

"אהוד אולמרט פיתח את יחסי הגומלין הקיימים בין הפוליטיקאי לעיתונאי למערכת מסועפת של תן וקח אשר לא היתה בצורה זו עד שנכנס לפוליטיקה" (תום שגב: "הארץ", 1979)

מה שכותבים עליו", אומר חיים שיבי, שסיקר את הכנסת ל"ידיעות אחרונות" במשך 15 שנה והיה גם שליח העיתון בווינגטון. "אחר-כך התחיל להתרחק מעיתונאים. הוא הרגיש שיש כאלה שנצמדים אליו כדי להשחיר ולהכפיש אותו, ובתגובה פיתח סגנון מתחשבן, מתנקם ואנטיפתי כלפי חלקים בתקשורת". יחד עם זאת הירק אולמרט את יחסי החברות שלו עם אנשי תקשורת בכירים, כגון דן מרגלית, טומי לפיד, אמנון דנקנר ויצחק לבני. החבורה הווי, כולל בנות זוג ובני משפחה, נוהגת לבלות במסעדות, בבתים ובחופשות משותפות. עם עיתונאים נוספים, כמו שמעון שיפר ונחום ברנע, מקיים אולמרט קשר סדיר וקבוע.

מצב העניינים אף הורע לאחר שאולמרט נבחר לראש עיריית ירושלים בשנת '93. העיתונות המקומית בעיר, הידועה כנשכנית ולוחמנית במיוחד, מיהרה להעניק לו סיקור צמוד ומתמיד. "כל העיר", מקומון רשת שוקו, למשל, קיים מעקב רדקני אחר נסיעותיו לחו"ל, האשים אותו בשורה של מחדלים ומעשי שחיתות, ואף קרא להתפטרותו לאחר אסון ורסאי. "אולמרט הרגיש שהמקומונים חוגגים על חשבוננו, שמסלפים את דבריו", מסביר שיבי. "הוא גם טען שהכותבים הצעירים מטפסים על גבו כדי להתפרסם". שיא נוסף נרשם כאשר הוגש נגד אולמרט כתבי-אישום בפרשת החשבונות הפיקטיביות, בחשד שהיה מעורב בקבלת תרומות לא חוקיות לסיעת הליכוד בעת שכיהן כגובר במערכת הבחירות של '88. הוא זוכה מכל האישומים ב-'97. באותה תקופה החל אולמרט להפגין יחס מזלזל, מתריס ומתנשא כלפי עיתונאים ולנקוט טון של איום מוסווה מול שאלות קשות ודברי ביקורת. הוא נהג בשחצנות במראייניו ברדיו ובטלוויזיה והרבה לגעור בהם, לקטוע אותם ולהטיח בהם מלות גנאי. במסגרת המערכה שניהל נגד "כל העיר" הוא אף הטיל חרם מורעות על העיתון. הוא גם הרבה בהגשת תביעות דיבה נגד עיתונאים. "אולמרט רצה להבהיר שמי שפוגע בשמו הטוב יצטרך לשלם הרבה כסף", אומר שיבי. "כמשפטן הוא היה מודע לכוח ההרתעה

'88 נתקל בכותרות לא מחמיאות לאחר שנחקר כמשטרה בעקבות קשריו הכספיים עם יו"ר הנהלת בנק צפון אמריקה, יהושע הלפרין, שהואשם בגניבת עשרים מיליון דולר מכספי הבנק. "אהוד אולמרט נמצא על הכוונת", כתבה עינת ברקוביץ' בשבועון "העיר" באותה שנה, "והוא יודע את זה בכל חוש מחושיו למודי התקשורת".

אולמרט זעם על הסיקור השלילי, ויחסו אל העיתונאים השתנה מן הקצה אל הקצה. "בתחילת דרכו הפרלמנטרית, אולמרט היה להוט אחרי הפרסום ומוכן לעשות הרבה כדי להשפיע על

קנה לו אולמרט את אהדת התקשורת בעקבות שורה של מאבקים חברתיים מתוקשרים היטב שניהל מעל בימת הכנסת נגד השחיתות בענף הכדורגל, הפשע המאורגן וההסתאבות המוסרית במפא"י. באותם ימים הצטייר אולמרט כלוחם דל אמצעים למען חברה נקייה מפשע ומשחיתות חברתית. "אהוד אולמרט פיתח את יחסי הגומלין הקיימים בין הפוליטיקאי לעיתונאי למערכת מסועפת של תן וקח אשר לא היתה בצורה זו עד שנכנס לפוליטיקה", כתב עליו תום שגב ב"הארץ" ב-1979. "חלק ניכר מבין ממצאי החקירות שבהן קשר במשך השנים את שמו, ובהן חקירות שניהל בזמנו בשביל שמואל תמיר, ביסס על מידע שקיבל מעיתונאים; חלק ניכר ממה שפרסמו עיתונאים במסגרת חקירות משלהם – ביססו על חומר שהוא קיבל ממקורותיו והעביר להם". כך הוינו שני הצדדים זה את זה: העיתונאים סייעו לאולמרט לקדם את מאבקי ולבצר את תרמיתו החיובית, ואולמרט סיפק להם את הכותרות העסיסיות בתחומי הספורט, הפלילים והפוליטיקה.

אלא שבשנות השמונים החל משהו להשתבש בסיפור האהבה הזה. בשנת '77 פתח אולמרט את משרד עורכי-הדין הפרטי שלו, בשנת '81 ניכר שהמשרד משגשג ומצלחה. הפריצה הכלכלית הפכה את אולמרט מח"כ צעיר שמתגורר בדירות שכורות, נוסע כטרמפים ונועל סנדלים תנ"כיות, לאיש אמיר המעשן סיגרים, נוהג בשברולט מנקרת עיניים ומקים את ביתו המרווח בשכונת יוקרה ירושלמית. העיתונאים התקשו לוותר על הגיבור בעל הדימוי העממי והחלו לחטט בעסקאות שלו, בשכר המרחה שהוא גובה מלקוחותיו, בנסיעות התכופות שלו לחו"ל, בהיעדרויותיו מהכנסת, בניגודי האינטרסים שהיו לכאורה בין כהונתו כחבר כנסת לעבודתו כעורך-דין, בהתמסרותו ובהתברגנותו. בעת התפוצצות פרשת קו 300, בשנת '84, קומם עליו אולמרט חלק מהעיתונאים משום שתמך בראש הממשלה דאז, יצחק שמיר, ותקף את היועץ המשפטי לממשלה, יצחק זמיר. בשנת

מרגלית: לא הסתרת

תגובת דן מרגלית: "אני לא מתראין אף פעם כחבר של אולמרט, אלא רק כעיתונאי יחד עם זאת, מעולם לא הסתרת את חברותי רבת

השנים עם אולמרט, ואפילו חזרתי והוכרתי אותה למען השקיפות המלאה. לחברות שלי עם אולמרט אין כל השפעה על עבודתי כעיתונאי. במשך כל השנים סיקרתי בביקורתיות את פעילותו של אולמרט כפוליטיקאי, כפי שאפשר להיווכח מקריאה בטורים ובכתבות שלי. הוא אפילו טען נגדי שאני מראיין אותו בטלוויזיה בתרופות יתר, דווקא משום שהוא חבר שלי. אי-אפשר לצפות ממני לסיים את החברות רק מפני שאולמרט התמנה לממלא מקום ראש הממשלה".

2006

שומר מרחק

שנות התשעים

פחתה שוונות כלפיה

שנות השמונים

מהקפאת הקשרים איתה

שנות השישים

חזרה אחרי העיתונות:
אולמרט בראשית
דרכו הפוליטית

בבתים הפרטיים. במשך השבוע החבר אולמרט עסוק יותר, זמין ונגיש פחות. בעבר, הוא ניהל את מערכת יחסיו הסבוכה עם התקשורת ללא מערך של יעוצי תקשורת ואנשי יחסי ציבור, כשהוא סומך על חושי ועל נסיונו המצטבר. היום עליו להסכין למציאות חדשה: בהמלצת יעוצי הפסיק את הקשר השוטף עם העיתונאים הבכירים, שהתרגלו להתקשר אליו בחופשיות ולקבל ממנו עדכונים תכופים. שמעון שיפר סיפר בטורו הפוליטי ב"ידיעות אחרונות" כיצד ניסה להשיג את אולמרט במספר הטלפון הסלולרי הקבוע שלו, ונענה עליי עובדת בלשכת ממלא מקום ראש הממשלה. דנקנר מאשר שכללי המשחק השתנו. "אני מכבד את הכללים החדשים, ומשתדל להתקשר לאולמרט בדרכים המקובלות, דרך הלשכה", הוא מספר. "המצב הזה יכול להתלט להשפיע לרעה על החברות, אבל אני מקווה שהיא תשרוד".

הכריו העיתונאים. כך, למשל, הפך דן מרגלית בשבועות האחרונים למרואיין מבוקש בתוכניות האקטואליה ברדיו, לא רק בשל היותו עיתונאי בכיר ופרשן פוליטי דעתן, אלא גם בשל קרבתו לאולמרט. כאמצע חודש פברואר האחרון שוחח השדרן רזי ברקאי בתוכניתו "מה בוער" בגלי צה"ל עם מרגלית, ושאל אותו אם הוא סבור, בהכיר את ילדיו של אולמרט ואת רעיותו עליזה, שממלא מקום ראש הממשלה שינה את עמדותיו המדיניות בהשפעת בני משפחתו. מרגלית הגיב בכעס והטיח בברקאי: "לא התפוך אותי לרכלן של משפחת אולמרט". זאת למרות שלפני השידור סוכם עם מרגלית שהשתתפותו בתוכנית תהיה על תקן עיתונאי וידיד המשפחה. ימים אחרים לאחר מכן, בעקבות אירועי הפינוי מעמונה, רואיין מרגלית שוב ב"מה בוער", הפעם עליידי ריבך רוקר, אשר הציג את מרגלית למאוינים כמי שמכיר את אולמרט שנים ארוכות.

של האיום כתביעת דיבה". בחודש ינואר האחרון ביקש אולמרט מבית המשפט למחוק את תביעת הדיבה שהגיש נגד כתב "ידיעות אחרונות", מרדכי גילת, בעקבות כתבת תחקיר שפרסם גילת בשנת 2003 על פרשת האי היווני וקשריו של הקבלן דוד אפל עם אריאל שרון ואהוד אולמרט. פרקליטו של אולמרט מסר בשמו כי "בנסיבות שנוצרו אין לי כל עניין או זמן להמשיך בתביעה".

כפוליטיקאי בעל חושים חדים היה אולמרט מודע לפיחות שחל במעמדה של התקשורת בעיני

אמנון דנקנר: אני מכבד את כללי המשחק החדשים ומשתדל להתקשר לאולמרט בדרכים המקובלות, דרך הלשכה. המצב החדש יכול בהחלט להשפיע לרעה על החברות, אבל אני מקווה שהיא תשרוד

ציבור הבוחרים שלו. בשנות השבעים הוא קידם את מעמדו כח"כ צעיר בעזרת תקשורת אוהדת; בשנות התשעים הציג עמדה תוקפנית, כוחנית ועוינת כלפי העיתונות, באופן שהצטייר בקרב חלקים בציבור כאומץ לב ורדיפת צדק. ההתכתשות ההרדית הו הפכה את שני הצדדים לאויבים מרים. עיתונאים רבים, מכל הדרגים ומכל אמצעי התקשורת, נוטרים לו טינה עד היום כיוון שנהג בהם בבזז והטיח בהם על לבנות.

כאמור, מינויו הבלתי צפוי של אולמרט לתפקיד ראש הממשלה בפועל משנה שוב את פני הדברים. מעמדו המשודרג דורש ממנו לנהוג באחריות ובהירות רבה יותר באמצעי התקשורת ולהימנע מקטטות עם עיתונאים. בנוסף, המצב החדש מחודד את הרילמות האתיות העומדות בפני

לשכת אולמרט: תענו בעצמכם

מלשכתו של ממלא מקום ראש הממשלה אהוד אולמרט נמסר בתגובה: "הואיל ולמרט אולמרט יש חברים שהם אנשי תקשורת בכירים המועסקים ב'העין השביעית', אנו מציעים שתעני בעצמך על השאלה איך משפיע הקשר החברי ההדוק בין אולמרט לבין אנשי תקשורת בכירים, כמו מרגלית ודנקנר, על סיקור קמפיין הבחירות של אולמרט ושל מפלגת 'קדימה' בתקשורת. 'אולמרט השתלה בעבר בעיתונאים רבים וכינה את חלקם 'שקרנים', כי הם שיקרו'.

תערכת בחירות היא תקופה רעה מאוד למערכת הפוליטית. המתמודדים יוצאים מדעתם, וזה טבעי, ויחד איתם יוצאת מאיזון מי צמודה להם – התקשורת. מערכת בחירות היא תקופה גרועה לקבל תשובות לשאלות בכל תחום ועניין שעל הפרק. מרגע שמנהלי הקמפינים, לא משנה מאיזו עדה, משתלטים על הסביבה, כל הדיון שוקע לתהומות של קלישאות ודפי מסרים מייגעים, שאפילו המראיין הנוקשה והחריף ביותר לא מצליח לפרוץ. ארובה, מועמד נבחן ביכולתו לא לומר כלום. וככל שהוא אומר פחות, עוזריו טופחים על כתפיו באנחת הקלה גדולה, וגם הסקרים מרברים לטובתו. זאת אומרת, אם הוא נחשב למנצח מראש. כל האחרים, אם במקרה הם מגסים לומר משהו, להגיד מה הם חושבים, רחמנא לצלן, לשכנע – מוצאים את עצמם מותקפים מכל עבר וצריכים להסביר ולפרש, עד שגם הם אומרים, "בשביל מה אני צריך/ה את זה? מוטב לדבוק בסדרת הסימאאות שכל תכליתן לא להרגיז אף אחד, ואלוהים גדול. רק שנעבור את התקופה הזאת".

אפילו ראובן אדלר, הידידה הפרסומאי, הצטרף למשפחת האתרוגיים. לאחר שתקף בגסות את עמי איילון ואמר שהוא סתם יתוש, התראיין איילון והשיב לאדלר במטבע דומה. על כך ספג ביקורת בטלוויזיה בנוסח, "למה לו להסתבך עם אדלר, הרי מחר-מחרתיים הוא עשוי להיות זה שיקבע אם איילון יהיה שר הביטחון או לא". כלומר, עצם הנכונות לומר מה הוא חושב ומרגיש (ועל זה נאמר, "אדלר התחיל"), היא ראייה נוספת לחוסר התחכום הפוליטי של איילון. מסקנה – מוטב לשתוק. אפילו פרשנים בתקשורת עצמה מעוררים זאת, ובאותה נשימה הם מתלוננים על התחמקות המועמדים ועל השעמום של מערכת הבחירות.

התסכול גדול. מערכת בחירות משמימה כליכך ודרמטית כליכך בעת ובעונה אחת לא היתה

כאן מוזמן. הכול כבר קרה. במדינות אחרות, אוסף אירועים כה מרתק ומשנה פני עולם כמו זה שעבר עלינו בשלושת החודשים האחרונים היה מספיק לעשר שנות חרשות. אצלנו הכל כבר היסטוריה רחוקה, משהו בין מסעי הצלב לתלחי. נכון, על כל מערכת בחירות אומרים שהיא דרמטית וחורצת גורלות, עד לסיבוב הבא. אלא שמה שדרמטי וחורץ גורלות מתרחש דווקא בין מערכה אחת לשנייה ובלי קשר אליהן; עיין ערך התנתקות. ובכל זאת, באופטימיות משוללת בסיס ורסן, מסתערים שוב העיתונאים על מערכת הבחירות החדשה במרץ ובהתלהבות, מקצים שידורים מיוחדים, מכינים ג'ינגלים ואתות מיוחדים, שולחים כתבים להתגורר ב"שטח" כדי להביא את הקולות ה"אותנטיים" משם – מה לא. הכל בתקווה לעשות הפעם משהו שונה. להצליח במקום שבו נכשלו בפעם הקודמת. נכון לעכשיו, חבל על הזמן ועל המאמצים.

בהתחלה היה סיכוי שהפעם התמונה תהיה שונה. בפעם הקודמת גילה ראש הממשלה, אריאל שרון, שרברים שרואים מכאן לא רואים משם, עשה תפנית חדה במדיניותו ופעל בניגוד להצהרותיו לפני הבחירות – ועיתונאים נתקפו פה ושם צורך לבדוק את עצמם, איפה היו, איך לא גילו מראש ולא איתרו את הניצנים. הם אומרים: "הפעם לא נהיה פראיירים, הפעם ננסה לגלות הכל לפני מעשה ולא אחריו". אלא שהם לא רבים, ונכון לעכשיו, גם לא יכולים לזקוף לעצמם הצלחה גדולה. מועמדים לכנסת נעלבים מכך ששואלים אותם שאלות על מיני נושאים שוליים שהם עשויים להידרש להם ולהצביע עליהם בבית-המחוקקים בעוד חודשיים-שלושה, כמו עמדתם בסכסוך הישראלי-פלסטיני; כשהם עומדים על זכותם להיבחר בלי לפרוש את משנתם, רק משום שהם הרי אנשים טובים וחשובים וראויים, וכבר הוכיחו את עצמם במיני תחומים כמו פסיכולוגיה במצבי לחץ או ניהול ערוץ טלוויזיה, בית-ספר או מחלקה בעירייה כלשהי – לא נותר הרבה מקום לעיתונאים רציניים שרוצים לעשות את העבודה כמיטב הבנתם המקצועית. ואם השיטה הזאת גם עובדת וגורפת מנצחים, או לפחות לא פוגעת במועמדים – התסכול רק גובר.

הרבה יותר קל ומבטיח פירות לעתיד להחליף את האלוהים הישן באלוהים החדש. מדהים באיזו קלות ובלי להסמיק בכלל התחלפה הנאמנות העיוורת, האתרוגית, לאריאל שרון בשירי הלל לממלא מקומו, שעד תמול-שלושם תפס בסקרים את המקום האחרון ברשימת המועמדים לראשות הממשלה, ונחשב לפוליטיקאי בעייתי ביחסיו עם העיתונות. עכשיו, בגלל הנסיבות הלא-טבעיות שבהן זכה בבכורה, הוא מתואר כמי שחסין מפני טעויות, ההתנהלות שלו נהדרת, הוא פשוט מושלם – מי היה מאמין.

גם אם רוצים להתאמץ, מה כבר אפשר לחפש: פרשיות שחיתות לא מעניינות אף אחד. כתיב-אישום נגד מועמדים לא מזויזים יותר. תוכנית מדינית נסתרת – מה כבר אפשר לומר שלא נאמר? אחרי שנקבע עקרון חלוקת הארץ ונשארה רק שאלת השרטוט המדויק של הגבול, אפילו חלוקת ירושלים כבר לא מפחידה אף אחד. פיגועים לא מצדיקים כבר חריגה מהשגרה העיתונאית. החמאס – איום ונורא, אבל מוטב לא לחשוב על זה. קסאמים – הם פוגעים רק ביישובים הקרובים לרצועה,

כרמית גיא

האתרוג החדש

כך שאפשר להמשיך בשגרת היומיום. איראן והגרעין – בעיה טובה לדיונים רציניים בטלוויזיה, שלא ממש מוכרחים לצפות בהם, אבל לא נוגעת לנו מחר בבוקר, ולטווח רחוק יותר אין לאף אחד כוח לחשוב. גם תשובות לשאלות בענייני הינור, בריאות, מסים ושאר נושאים שנוגעים באמת לחיינו לא ממש מעניינות בימים אלה את התקשורת, מה גם שכל אמירה של פוליטיקאי בנושאים אלה תיחשב, ובצדק, לסימט בחירות לא מחייבת. בקיצור, החומה נותרת במקומה, בצורה כמו שהייתה, ואפילו סרק קל שבקלים לא ניכר בה, ואין שום סיבה שעוד ייווצר. אחרי שאריאל שרון הוכיח שבעזרת משמעת וכניעה מוחלטת להנחיות של יועצים אסטרטגיים ומומחים ליח"צנות מנצחים בחירות, כל מי שחפץ חיים פוליטיים ינהג כמוהו.

אפילו הסקרים המתפרסמים אחת ליומיים, שפעם היו גורמים לרבים לכסוס ציפורניים, הפסיקו להיות דרמה. כי כמה אפשר לגלות עניין במה שלא משתנה תקופה ארוכה כליכך? וגם אם ביום פקודה יתברר שהסקרים טעו, כפי שכבר קרה במערכות בחירות כמו זו של העבודה, ידברו יום-יומיים על "יום

אילוס: דויד טרז

מדהים באיזו קלות ובלי להסמיק בכלל התחלפה הנאמנות העיוורת לאריאל שרון בשירי הלל למחמלא מקומו, שער תמול-שלשום תפס בסקרים את המקום האחרון ברשימת המועמדים לראשות הממשלה, ונחשב לפוליטיקאי בעייתי ביחסיו עם העיתונות

הכיפורים של הסוקרים", וימשיכו הלאה, להזמין סקרים ולהעביר את הזמן כריבורים עליהם. מה שנשאר זו תחושת מיאוס קשה, גורפת, מפוליטיקה באשר היא פוליטיקה. ועם זה קשה לתקשורת להתמודד. היא גם לא כליכך מתאמצת, שהרי גם היא חפצת חיים, ואם הקהל שלה מואס בפוליטיקה ובו לה, עליה להצטרף לגל הזה. אולי אפילו להנהיג אותנו. זו משימה קלה הרבה יותר. הפוליטיקאים הם סרף קל. תמיד אפשר להתברר על חשבונם, להעליב אותם, להשחית לשונות ועטים, להוכיח שניגות ולחזור הביתה בחיך רחב. הנה, הראינו להם שאנחנו לא פוחדים מהם, שהם לא עושים רושם על אף אחד. על השאלה, איך עושים דמוקרטיה בלי פוליטיקה, והאם שחיקה קשה כליכך של הפוליטיקה לא מסכנת את הדמוקרטיה, אין ממש כוח לחשוב. זה רציני מדי. משהו ירושלמי כזה, כבר. לא נותן רייטינג.

רק שיעבור כבר הזמן ונחזור לנושאים שהעסיקו אותנו לפני שלושה חודשים ושישובו להעסיק אותנו בתחילת אפריל. לא שאו נקבל תשובות, אבל אולי העלבון יהיה יותר נוח.

עמוק בשטח האויב

בעת סיקור הפינוי מעמונה נחשפו
כתבים לאלימות ואיומים מצד הנערים
המתבצרים, שהשפיעו על דיווחיהם

רון בנימיני

על הגגות בעמונה

הסקרנים לא היו מהזן המחזיק טלפון נייד ("אמא, תרליקי את הטלוויזיה!"); הם החזיקו אבנים ונורות, והמתינו בדריכות ל"טעות" הראשונה (אחד הנערים הזהיר בצורה מפורשת: "אסף, תזכור: אם אתה אומר משהו אחד נגדנו – נפוצץ לך את השירור וגם נשבור את המצלמה"). הצנוורה של עמונה החלה לפעול כבר במשפט הראשון: "זרם האנשים שמגיעים לכאן אמנם פסק בשעה האחרונה", החל זוהר לדווח, ובכך למעשה חרץ את גורל השירור. שריקות, צעקות, קללות היו רק המנה הראשונה; אחרי חצי דקה נחתך כבל השירור. זוהר: "זרקו עלי נורות צבע ואבנים שרק במזל לא פגעו בי או באנשי הצוות. אבן אחת נחתה קרוב מאוד לראשו של הצלם. מיד הבנו שאין סיכוי להמשיך והחלטנו להתקפל ולחזור לגיידת. הנערים פירשו זאת כהצלחה

אמסור את המידע החיוני שאני כעיתונאי רוצה וצריך להעביר – למשל מספר המתבצרים במאחז, רמת האלימות והעוינות שלהם, ומה הם מכינים לכוחות המשטרה – הם יפוצצו את השירור בתוך שניות. לכן בחרתי במודע לומר דברים כלליים כדי לעבור את הדיווח בשלום". וזה אכן מה שקרה, אבל לא רק בזכות אדיבותם של הנערים. הצופים אולי לא הבחינו, אבל להצלחתו של הדיווח תרמו גם סדרנים: אנשים מבוגרים מעפרה שהועיק מזכיר היישוב (לבקשת זוהר וצוותו) כדי להקיף את צוות השירור ולבלום את הנערים האלימים.

את הלקח למד זוהר שלוש שעות קודם לכן, בתוכניתו של רפי רשף. התגודדות סביב כתבי טלוויזיה בשירורים חיים הנ מחזנה נפוץ, אלא שבעמונה

"האנשים שעושים את הרעש מסביבנו הם פשוט עשירים, אולי מאות מתנחלים, שפשוט עומדים כמעין צנוורה כאן מסביבנו ודואגים שחס והלילה לא נגיד עליהם שום דבר רע, או נרגיע אתכם: אנחנו מדווחים עובדות" (אסף זוהר, מהדורת הדיבור 10, 31.1.06)

כמה שניות לפני המהדורה המרכזית, ערב הפינוי בעמונה, עוד התלבט אסף זוהר, כתב המשטרה של ערוץ 10, מה לעשות: מצד אחד, להגיד את כל מה שתכנן ולהסתכן בכך שבני הגוער המשולהבים סביבו יפסיקו את השירור; מצד שני, למתן את הדיווח ולסיים בתוצאה של א.נ.א.נ. (בעגה הבסתחנית: אין נפגעים, אין נזק). זוהר בחר כאפשרות השנייה. "ידעתי שאם

טרור נגד העיתונות

צילומים: רוטרס

אלימה. משטרה לא היתה במקום ואנשי הצוות מצאו עצמם מגינים על חייהם ועל שלמות הציוד במקום לסקר את ההכנות לפיני. הנערים האלימים נהדפו רק לאחר שצוות החדשות שלף מצלמה והנציח אותם. אבל למרות הכל, לא עזבו אנשי ערוץ 10 את עמונת: "ההחלטה להישאר במקום היתה של כולנו; החלטנו שאם נותקף שנית, נגן על עצמנו בכל דרך אפשרית", שחזר זיו רובינשטיין, מפיק שטח של חדשות 10, במאמר לאתר "וואלה" עם תום הקרבות.

הפחד מפני המתנחלים הביא את אנשי הצוות, שהתכוננו לשירוד המהדרור המרכזית, למקם את עמדת השירוד קרוב ככל האפשר לניידת. זו אמנם לא היתה העמדה הטובה ביותר מבחינה טלויזיונית, אבל זה היה המקום הכי פחות מסוכן. בעמדה השיקולים

שלפני הפיני היו זוהר ואנשי הצוות של ערוץ 10 עסוקים בעיקר בהישרדות: מתמודדים עם אלימות ואיומים מפורשים, כמעט בלי אפשרות לעשות את עבודתם. ככל רגע, כמו צל, ליוו אותם בני הנוער המתבצרים במאחו. העדינים שבהם ניסו רק להסתיר את הערשה, העדינים פחות – דחפו וקיללו. ברגע של אור נפתח ויכוח בקרב המתנחלים עצמם: תושבים מעפרה הפצירו בנערי עמונה לחרול מההצקות לעיתונאים, אך לשווא. בשעות אחר-צהריים, כשניידת השירוד הגיעה אל הצוות, הפעיל ערוץ 10 "נוהל שכן" בגרסה חדשה: תושב עפרה התגרר לנסוע לצד הנהג כדי למנוע מהנערים לפגוע ברכב. הנערים לא התרשמו: צמיגי הניידת נוקבו מיד, ואנשיה, על הציוד היקר שבה, סומנו כיעד למתקפה

גדולה מאוד שלהם והמשיכו ללוות אותנו במטר של אבנים. לתוכנית הבאה, 'לונדון וקירשנבאום', כבר שירתי באמצעות הטלפון".

ירון לונדון: "אסף, מדוע קולך יישמע ופניך לא ייראו?"

"פני לא ייראו, כיוון שאם אנחנו רק ננסה לפתוח את המצלמה ולשדר אליכם, כנראה שגודוד של כמה עשרות חוליגנים – אי אפשר לקרוא להם אחרת – יתנפלו עלינו וינסו לפגוע בנו כפי שקרה לנו בחמש בערב"

צריך לומר מפורשות: כתיבי טלויזיה שסיקרו את אירועי עמונה חשו סכנה לחייהם. במשך כל היום

גיא קוטב, קול-ישראל: כשמשדרים כלפיך איבה או כשפוגעים בך, זה מזיק לצד הפוגע כי יש לבך השפעה על הדיווח

שמושים את תשומת הלב בגלל המצלמות והציוד הרב. עיתונאים מהעיתונות הכתובה, לעומת זאת, לא חשו, לפי עדותם, באיומים או בהפרעות בביצוע עבודתם. "לא פחדתי ודיווחתי על המציאות כפי שהיתה", אומרת אפרת וייס מ-Ynet. גם אורי יבלונקה מ"מעריב" מספר כי איש לא הגביל אותו במהלך השהייה במאוחו והוא לא חווה שום אלימות: "כל האירועים בעמונה דווחו, הכל סוקר, שום פרט לא הושמט".

בהעדר מנהיגות סמכותית בקרב נערי עמונה לא נתן איש את רעתו על ההיבטים התקשורתיים. יום לפני הפיגוע, כשכוחות הביטחון עוד לא הופיעו, ראו בני הנוער בעיתונאים את נציגי הממסד והפכו אותם למטרה נוחה. כל התסכול והזעם מההתנתקות התפרק בצורה קיצונית: תחילה על העיתונאים, אחר־כך על השוטרים. הצעירים בעמונה הצליחו למנוע צילומים חיים והילכו אימים על עיתונאים, אך לאחר בחינה של הדיווחים בתקשורת, מוכיח מבחן התוצאה שההתנכלות לא עזרה להם: נימת הדיווח של הכתבים לא הפכה להיות רגישה יותר לכאבם. הם לא קנו אהדה, רק גרמו לציבור המתנחלים נזק תדמיתי נוסף. בעיני צעירים בהתנחלויות, נציגי התקשורת הם מטרה לגיטימית לכלוקים, אבנים, איומים והפחדות. בעמונה ניסו בני הנוער להשליט כללים שגם שכניהם מעבר לגבעה אינם מכירים: אפילו עמוק בתוך הערים הפלסטיניות העיתונאים מרגישים ביטחון יחסי, וכתבים ישראלים מרווחים גם ממעוזי החמאס כלי הפרעה. האבנים שהתעופפו על עיתונאים בעמונה והשחתת הציוד מעירות שההסתה נגד התקשורת נופלת על אוזניים קשובות מאוד.

"כשהחושך ירד, מצאנו את עצמנו, כל אנשי הערוץ, סגורים בניידת כשמטר פחיות צבא מושלך עלינו מכל הכיוונים. הרכב הוקף במאות בני נוער שעניינם זועקות ונדללים. אני חושב לעצמי, 'האם כך מרגיש מישהו רגע לפני ליניץ?' (זו רובינשטיין, מפיץ בערוץ 10, אתר 'יואלהו', 2.2.06) ■

לא זכורה לו. כשניידת השידור נקלעה להרעשה ארטילרית של בלוקים ואבנים הוא חש, לדבריו, סכנת חיים אמיתית. לאלימות הזאת יש, מבחינתו, השפעה אולי על מצב הרוח אבל לא על תוכן הדיווחים: "זה מעצבן, אבל לא משפיע. אמרתי בדיווחים את כל מה שרציתי, מתוך ידיעה ברורה – מניסיון – שאסור להראות להם שאתה פוחד". נערי עמונה הפריעו לדיווחים החיים שלו בלי להקשיב לתוכנם. בסופו של דבר אכן אמר לייזרוביץ' את כל מה שתכנן, אבל מיד אחר־כך נאלץ כאמור, למען בטחונו, לעזוב את המאוחו עד שהגיעו כוחות הביטחון.

יש, מתברר, גם שיטות לעקוף את משטר הפחד. לייזרוביץ': "בתקופת ההתנתקות, כשהייתי במקומות לא סימפטיים והגיע לידי מידע שעלול להרגיז את המתנחלים, המערכת החליטה – כדי להגן על חיי – להעביר את המידע הזה לכתב אחר, כדי שהוא יפרסם אותו, וכך הסכנה תורחק ממני. זה ציבור שקשה לעבוד איתו. הם מחלקים את העולם בצורה פשוטה מאוד: מי שלא איתנו – נגדנו. אם מנהיגי המתנחלים לא יידעו להשתלט על החכמה האלה הם עלולים לפגוע בהם פיזית, ובוודאי תדמיתית".

גם גיא קוטב, כתב השטחים של קול-ישראל, קיבל בעמונה איומים ובקשות מאוד לא מנומסות להסתלק מהמקום. לרעתו, ההשפעה העיקרית של האיומים והאלימות על אופן הסיקור פועלת רוקא נגד המתנחלים: "אף אחר מאיתנו אינו יכול להתקפל ולהפגין חולשה; לכן, כשמשדרים כלפיך איבה או כשפוגעים בך, זה מזיק לצד הפוגע כי יש לכך השפעה על הדיווח. כשאתה תחת מטר אבנים, ממש כמו השוטרים, תודעה באופן טבעי עם מי שנגרם ולא עם אלה שמוחים על העוול שלדעתם נעשה בעמונה – גם אם רק מקצתם נוקטים אלימות. אני חושב שקשה לצפות ממישהו לא להיות מושפע מהאופן שמתייחסים אליו, כי זה הופך להיות חלק מהסיפור. התוצאה היא, שבין היתר מה שנקלט בתקשורת הוא לא כאבם של המפונים כמו שקרה בהתנתקות, אלא האלימות".

את עיקר האלימות ספגו צוותי הטלוויזיה,

היו בטחוניים, לא טלוויזיוניים. גם הנערים האלימים לא חשבו על תרמית או על תועלת תקשורתית: הם רצו למנוע מהתקשורת לעשות את עבודתה. אסף זוהר מורה: הם הצליחו להטיל עלי צנזורה בכוח הזרוע והאלימות שלהם, אבל הם לא הצליחו להכניס לי מלים לפה.

שלא בטובתם שימשו העיתונאים בלון ניסוי: הצבא והמשטרה בחנו את המסכים כמקור מידע על המתרחש בעמונה, ומתוך היחס לעיתונאים הבינו בדיוק איזו קבלת פנים תחכה גם להם. בעל-יכורם הפכו העיתוניים ממשקרי ההתרחשות – להתרחשות עצמה.

"רוני, אנחנו מדברים איתך בטלפון כי האנשים שם בעמונה לא רק פינצרו את הגלגלים, אלא גם חתכו את כל הכבלים כדי שלא נוכל להוציא שידור" (אהרון ברנע בשיחה עם רוני דניאל, 18:00, ערב הפיגוע)

הנערים בעמונה ש"טיפלו" במכוניתו של רוני דניאל, הכתב הצבאי של ערוץ 2, דאגו להעביר את המסר ביסודיות: בין השאר הם ניצפו את כל שמשות הרכב, שרפו את המושב האחורי, שפכו סוכר למכל הרלק וגגבו ציוד אישי. על הדיווחים של דניאל, ניתן להתרשם, זה לא ממש השפיע: הוא הרגיש כי הנערים האלימים הם מיעוט, ורובם – אלפים – מתנהגים כראוי. אבל בעמונה הכתיב המיעוט את הטון: האלימות והאיומים אילצו את צוות ערוץ 2 לפרק את עמדת השידור במאוחו ולשרד למהדרה המרכזית מעבר לשער. בלי הפרעות צעקניות ואלימות, אך גם כלי יכולת לראות את הדברים בשטח, בשידור חי. גם אילן לייזרוביץ', כתב ההתיישבות של ערוץ 2, שינה את תוכניתו המקורית: במקום לשרד בשידור חי מעמונה, הוא חזר לכמה שעות למערכת החדשות בנווה-אילן כדי לערוך כתבה מוקלטת. במשך שבע השנים שהוא מסקר את המתנחלים הושלכו על לייזרוביץ' אבנים, ביצים ואפילו חזיו הושחל אל תוך מעילו, אבל אלימות כעוצמה כפי שהיתה בעמונה

הו, איפה הם הבחורים ההם

פי כל היגיון ותובנה, אל לי לפרסם את השורות הבאות אם עורני חפץ בפתחון פה בעיתון מודפס או מקוון, בערוץ שידור כלשהו, רדיו או טלוויזיה, וכן ביחסים תקינים עם מעט החברים שנתרו לי בקהילת התקשורת. ובכל זאת, שם אני נפשי בכפי ולו רק כדי לקונן על האתוס העיתונאי שהיה ומתאייד לנגד עינינו (רק בשל אילוצי לשון מנוסחים הדברים בלשון זכר יחיד):

- העיתונאות לא היתה עוד עסק אלא שליחות ציבורית.
- מו"ל העיתון היה גם איש ספר ולא "ברון תקשורת".
- העיתון היה העיקר ולא רק עוד עסק אחר מני רבים בתאגיד כלכלי.
- לא היתה בעלות צולקת ולא חששות של ניגוד אינטרסים.
- יריעות על תקשורת התפרסמו במדורים של פנאי ולא במוספים כלכליים.
- כל מגעיו של מו"ל עיתון עם משטרה הצטמצמו רק לשם קבלת תעודת יושר, כתנאי לרשיון הוצאת עיתון ממשורד הפנים.
- הקוראים לא הכירו לא את פניו ולא את קולו של עורך העיתון ו/או סגנו – לא ממגרשי ספורט ולא מתשרירי פרסום ברדיו. לחלופין, עורך העיתון לא היה מעז לנצל במישורין את קולו כדי למכור עיתונים.
- עורך העיתון היה רגיש יותר כדי לא להיקלע לניגוד אינטרסים. לחלופין, עבודה בשני אמצעי תקשורת נפסלה על הסף ולו רק מחשש של תחרות ו"נאמנות כפולה".
- מו"ל העיתון ועורכו הפעילו שיקול דעת לפני הפרסום ולא נזקקו להצטרק לאחריו.
- לא התדיינו על זכות הקיום של תוכן שיווקי. לחלופין, ההפרדה בין חומר מערכתי לבין פרסומת היתה נטועה בעורקי העורכים ולא בעורכי המשרדים והפרסומים בעיתון.
- מפרסם, עתיר משאבים והשפעה ככל שיהיה, לא היה מעז להרים טלפון למו"ל עיתון ו/או עורכו כדי למנוע פרסום לא רצוי לו. לחלופין, המפרסם ידע שאין לו סיכוי למנוע פרסום בלתי רצוי.
- מפרסם לא היה שוקל פרסום בעיתון פן יבולע לו.

לחלופין, לא התעורר חשש שמסע פרסום בעיתון מונע תחקיר מוזק, ולהפך.

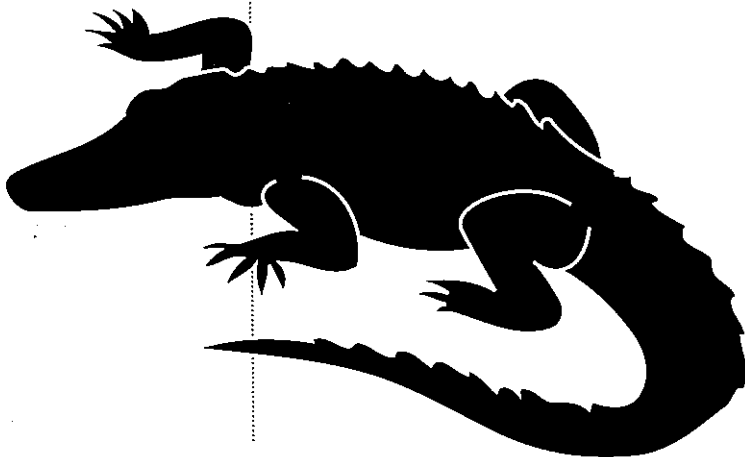
- פרסום תחקיר או גניזתו נעשו אך ורק משיקולים מקצועיים. לחלופין, עיתונאי לא עסק, במודע או שלא במודע, באיסוף מודעות פרסומת.
- עיתונאות לא היתה רק מקפצה לעיסוק משתלם יותר אלא גם בית ומקום שממנו פורשים רק בערוב ימים.
- עיתונאי הופיע בבית-המשפט כדי להגן על חסיון המקורות ולא כדי לתת עדות אופי לעבריו.
- עיתונאי העז לעמוד על דעתו מול מעסיקו ולא חשש לאבד את פרנסתו.
- מו"ל או/ו עורך עיתון לא היה מתרועע עם פוליטיקאי ולא נשען על שולחנו במסעדות גורמה.
- לא למדו תקשורת בכל מכללה ותחת כל עץ רענן, אך עיתונאים היו אנשי דעת ומיטיבי כתיבה. לחלופין, לא לימדו מה שלא ניתן ללמד באוניברסיטה – מיומנות כתיבה ושיקול דעת.

■ ■ ■

לא שפעם היה כשר למהדרין וכל העיתונאים והעורכים רבקו באתיקה העיתונאית ולא היו חריגים ממנה. ולא שכיום פסו חסידים שעדיין רבקים בעיקריה. ההבדל מצוי בנורמה. מה שהיה פעם חריג נעשה כיום לשכיח. האתוס העיתונאי אשר שימש מצפן אולטימטיבי למו"לים, עורכים ועיתונאים גווע וגוסס בים האילוצים הכלכליים. כוחות השוק כורים את הקבר שבו ייטמן בדמעות תנין הקורפוס של האתיקה העיתונאית ■

פרופ' דן כספי הוא ראש המחלקה לתקשורת באוניברסיטת בן-גוריון

כוחות השוק כורים את הקבר שבו ייטמן בדמעות תנין הקורפוס של האתיקה העיתונאית

אנחנו שוב בדצמבר 1991, לפחות למקרא הריווחים על קריסתה התקופתית של מועצת העיתונות. בפרק ההתפרקות הקודם התפטר נשיא המועצה, פרופ' יצחק זמיר, מכיוון שחש שאין בו די אמון ואין בידיו די סמכויות. היום אין אפילו נשיא מתפטר, לאחר שהצדדים המרכיבים את המועצה לא הצליחו להסכים על מועמד שיחליף את פרופ' מררכי קרמניצר, הנשיא האחרון, שפרש באוקטובר 2003. כאז כן עתה, רב החשב בין העיתונאים והמו"לים שמא בהעדר נשיא ומועצה מתפקדת יתמכרו חברי הכנסת לתחביבם המסוכן – חקיקת חוקי עיתונות.

כאז כן עתה, נציגי המו"לים והעורכים, העיתונאים ונציגי הציבור כונסו לפגישות הצלה, כדי להחיות את השכיב מרע. כמו אז, הספירו המבקרים את מועצת העיתונות, כינו אותה "עלה תאנה", ויחד עם זה עמדו על הצורך באתיקה כמקדם הגנה חיוני שבלעדיו יהיה הציבור חשוף לקרינה הישירה של המוצר העיתונאי; הרבה עסקו ב"חופש העיתונות", וציינו כמה הוא חשוב – וכתנאי שלא יינתן ישירות בידיהם של עורכים ועיתונאים.

בפעם הקודמת, בדצמבר 1993, כשחיים צדוק מונה לנשיא המועצה, נחתמה אמנה בין הגורמים המרכיבים את המועצה ובה הוסכם על כינון בית-הדין לאתיקה, במקום "עדות הכירור", כפי שנקראו קודם. הניסיון מלמד שבית-הדין לאתיקה נברל מוועדות הכירור הצנועות הן רק כיומרגנות. בית-הדין החדש לא נהנה משופטים מוסמכים ולא מכלי חקירה ראויים ולא מנוהל שפיטה ברור. כל הרכב עשה כמיטב יכולתו בריון שדמה יותר למועדרון ויכוחים. והעיתונים והמו"לים יכלו לרשום הצלחות עם כל פסיקה. הם קיבלו באהבה כל גינוי ונזיפה – ובלבם התנחמו שזה לפחות לא עולה כסף. אבל לפעמים, כשקיבלו פסיקה מבלבלת בעניין עקרוני לאחר שבועות של דיונים סיבוכיים, התגעגעו עורכי העיתונים לחוק ולבתי-המשפט. שם לפחות אפשר להתגונן כראוי. בבית-הדין לאתיקה, מול שופטים חובבים שנוטים להראות שאינם נוטים לצד העיתון, די קשה לזכות בניצחון מוסרי ברור.

בית-הדין לאתיקה הוא בעיקר מראית עין: כל אדם או ארגון יכול להתלונן במועצה נגד אחד מגופי התקשורת החברים בה. זה לא עולה לו באגרות ובהוצאות ייצוג, אבל הוא גם לא יזכה בגמול כספי. לכל היותר יקבל פסיקה שיוכל למסגר על הקיר. מצד שני, אילו בית-הדין לאתיקה היה גוזר קנסות ככל בית-משפט, היה הופך בכך מעין בית-משפט לעיתונות. וזו כמוכן צרה כפולה: תחרות חובבנית במערכת המשפט וסיוט לכלי התקשורת מעצם המעמד הסטטוטורי.

מיליוני מלים מודפסות ומשודרות בישראל מדי יום, תחת מערכת חוקי עיתונות פלילית ואורחית נוקשה למדי. המישים תלונות בסך-הכל נרשמות מדי שנה במועצה. אם יש בהן ממש, ואם הן בסמכות השיפוט של המועצה, מכונס בת-דין. בשנים 2003–2005 התכנסו 32 בת-דין, כ-11 בשנה בממוצע. לשם השוואה, בעיתון יומי מתקבלות באופן ישיר עשרות תלונות בשבוע – אלפים בשנה. מיעוט מבוטל מהן עולה על המסלול המשפטי, לעתים לצורכי לחץ בלבד, ורובם מסתיימים בפשרה. רק תיקים מעטים מגיעים לסיום ההליך המשפטי הארוך והיקר. הצדדים לניהול משפט עד תומו – אורח או תאגיד מכאן ועיתון ועיתונאי מכאן

– חייבים להאמין שיש במיצוי העניין צורך עקרוני או כספי.

מועצת העיתונות התיימרה לספק באמצעות בית-הדין לאתיקה הליך מהיר, שיחסוך את ההוצאות הכספיות של המתלונן ויקצר את הזמן עד לפסיקה. בפועל, גם כינוס מושב בית-הדין הוא מהלך מגושם וגם כאן עוברים חודשים בין התלונה להחלטה. אבל הבעיה העיקרית של בת-הדין לאתיקה היא שאין להם כלים לרדת לחקר האמת, שהיא במקרים רבים מורכבת וטעונית-הוכחה. מי שמקצר את מהלכי הדין ההכרחיים פוגע באיכות הפסיקה ובמשקלה – והדבר גם גורר ערכאות ערעור ומוליד געגועים לבית-המשפט.

בית-הדין לאתיקה, שסכיבו קמה המועצה, התברר כמיותר מכל בחינה. הוא אינו מתנד ובוודאי שאינו גורם מרתיע. הוא רק מייצר מראית עין של אכיפה. בנוסף לחסרונותיו המובנים, אין לו ממלכה. בית-הדין לאתיקה אינו מוסמך לרונ בתלונות נגד גופי התקשורת שאינם חברים במועצת העיתונות. רשות-השידור למשל, שיש לה תקנון משל עצמה, או "גלובס" שסתם לא בא לו, או המקומונים העצמאיים, או העיתונות הערבית, הרוסית, החרדית. או כל העיתונות שמתפרסמת ברשת.

בשני העשורים האחרונים ממלאת מועצת העיתונות שליחות מועילה אחת: היא משמשת בולם זעזועים בין קצפם של המחוקקים לתפקודם של העיתונים – חוצצת בין הזעם הפופוליסטי לשכל הישר. בשנות התשעים, כשנשיא המועצה היה המשפטן עו"ד חיים צדוק, מפא"יניק רוהט ונשוא-פנים, גרמה עצם נוכחותו בישיבות ועדת החוקה לח"כים המשתלחים בתקשורת להתכווץ מעט בכיסאם. מאז היה הטקס הזה למסורת: הכנסת מציעה חוקי עיתונות, חלקם דרקוניים, אחרים סהרוריים, מקצתם טרחניים ואחרים לא ניתנים לאכיפה – ונשיא מועצת העיתונות מנסה לשכנע את ועדת החוקה שאין

חנוך מרמרי

מורדת וחונשמת

בהצעת החוק משהו שאינו נכלל בחקיקה הקיימת ובכל הנוגע לאתיקה – אם יניחו למועצה היא תוכל לטפל בעניין לבד.

תקציב מועצת העיתונות מגוון: הוא עמד השנה על 400 אלף שקל, אילו כל החברים במועצה היו עומדים בהתחייבויותיהם. אבל העיתונאים הפסיקו לשלם והעיתונים מושכים זמן ככל יכולתם. כל הכנסות המועצה באות מרמי חבר, שמשלמים הגופים החברים באופן מדורג: ערוץ 2, "מעריב" ו"ריעות אחרונות" אמורים להעביר 90 אלף שקל בשנה, "הארץ" 40 אלף, אגודות העיתונאים ירושלים ותל-אביב 70 אלף, גל"צ 10,000, האיגוד לעיתונות תקופתית 15,000, "הצופה" ו"המודיע" 2,000 כל אחד.

החברות במועצת העיתונות עדיין נחשבת לעיתונים עסקה כראית: נותנת גם הטבה וגם בונוס. חוץ מן היד הרכה שתכלום אולי את חוקי העיתונות (שגם משמעותם היא לעתים קרובות כספית, כמו, לדוגמה, העלאת סכום קנס מינימום להרשעה), ישנו גם הבונוס הסמלי: המפסידים בדיון במועצה יספגו אולי נזיפות, אבל צ'קים לא ייכתבו.

מועצת העיתונות באה לעולם עם מום מולד. הוריה, גופי העיתונות, לא רצו שתפתח לממרים גדולים מדי, כך שתצר את צעדיהם, ואילו יריביהם ביקשו לתת בידיה כוח. וגם להפך: גופי העיתונות אינם מעוניינים בהיעלמה המחולט, ויעשו הכל כדי לקיים את המועצה, ואילו יריביהם אינם רוצים מועצה חסרת שיניים, כזו שמבקשת דחיות ביצוע להצעות חוק; הם רוצים גוף סמכותי, לא מועצה שמבטיחה ריסון עצמי ואינה מצליחה לקיים בהעדר כוח אכיפה.

מועצת העיתונות היא סביבה סגורה בעולם פתוח. גוף אנכרוניסטי. נציגי הציבור בו הם חברי מועדון, בשיטת חבר מביא חבר. בוחרים שמות מרשימה – והחברים ברשימה הם תמיד עורכי-דין ידועים או אנשי אקדמיה מכובדים או קצינים בדימוס. מפעיליה ממשיכים לנהוג כבשנות השישים, כבימיו של הנשיא הראשון, ר"ר יהושע רוטנשטרייך, ימים שבהם העיתונות היתה גילדה סגורה והמידע היה מחצב יקר ונדיר. מתעלמים מכך שהעולם השתנה, שהחברה עברה שינוי עצום והתקשורת שרויה במהפכה מתגלגלת שסופה לא נראה לעין.

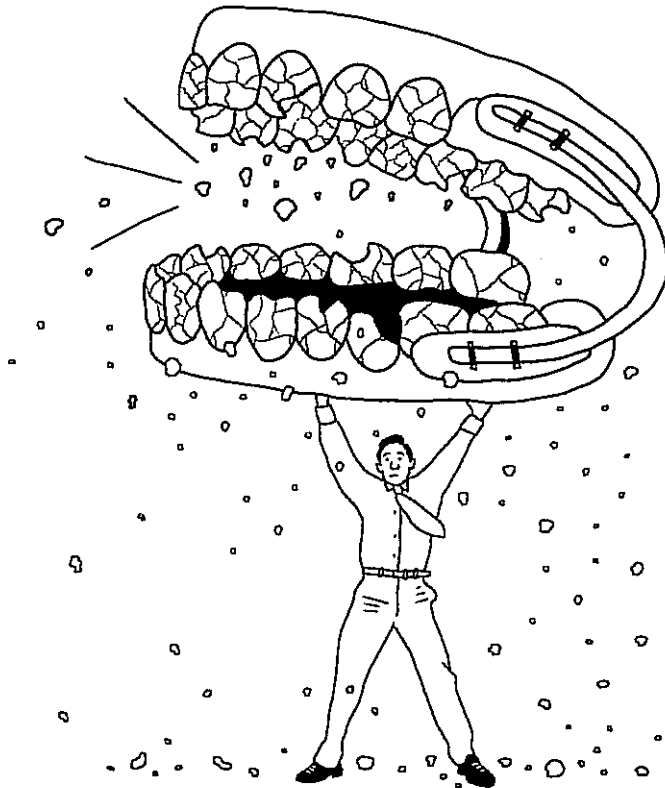
הדיון על מועצת העיתונות לא יוכל להתקיים עוד כדיון על אופקיה ועתידה של המועצה, אלא כחלק מדיון על מהותה של העיתונות בזמננו. במשך שנים עסקו עורכים, מחוקקים, אנשי אתיקה ומשפט, בוויכוח אם המועצה צריכה להצמיח שינויים ולהיות גוף אכזב ומעניש, או שיש להסתפק

בהיותה גוף מחנך, יוצר נורמות, מרד לאמינות ולטוהר המקצוע. הדיון על השינויים הלך לעולמו ביום שבו נולדה הרשת. ואשר למאבק על חוקי העיתונות, האם לא יכולה לעשות זאת עמותה כלשהי או חברת לוביסטים בתשלום?

הנה הצעה לסדר-היום בדיון שכזה: פיטר פרסטון, שהיה עורכו הראשי של ה"גרדיאן" הבריטי והיום מחזיק בתואר הייצוגי "מנהל המערכת של קבוצת המדיה של ה'גרדיאן'", הוא איש מנוסה, חכם ובעל ביטחון עצמי מספיק כדי לבחון מגטרות ישנות. במאמר שפרסם בכתב-העת של מכון העיתונות הבינלאומי (אוקטובר 2005), בעקבות פרשת ג'ורית מילר, הוא עומד על הסתירה שבין המעמד המיוחד שניתן לעיתונאים בכתב-המשפט בקשר לחסיון מקורות, מול העיקרון שהעיתונאי הוא אורח רגיל שאינו דורש זכויות והגנות מיוחדות: "כל שוחר חופש עיתונות מונחה על-ידי העיקרון שעיתונאים אינם נמנים עם זן מיוחד. שהם אנשים רגילים, מקצועיים, העושים את עבודתם למען אנשים רגילים אחרים... אם אדם שאינו עיתונאי צריך למלא אחר דרישות בית-המשפט, מדוע עיתונאים הם אחרים?".

על תהייתו של פרסטון, שמדוע לעובדה שחלק גדול מן המידע המועבר ברשת נכתב היום על-ידי "לא עיתונאים", אפשר להוסיף נדבך: ואם עיתונאים הם ככל האדם, מדוע יש לשופטם בכתב-דין מיוחדים? מדוע לחוקק בעבורם חוקים מיוחדים?

ההתרסקות האחרונה סיפקה הוכחה ניצחת לכך שאין בסיס מעשי לקיומה של מועצת העיתונות. התפתחות עולם המידע והתקשורת שומטת גם את הבסיס הרעיוני לכך. נראה כי הדיון היחיד האפשרי עכשיו הוא בשאלה אם לנתק את המועצה מן המכשירים או להשאירה בתרדמת.

איור: בחיה קולטון

הדיון על מועצת העיתונות לא יוכל להתקיים עוד כדיון על אופקיה ועתידה של המועצה, אלא כחלק מדיון על מהותה של העיתונות בזמננו

האופן שבו דיווחו רופאיו האישיים של ראש הממשלה ובית החולים הדסה על מצבו גרם להטעיה, גם של מקורביו ואנשי לשכתו; אולי כי הם עצמם טעו באבחון

נורית קנטי

לא ראו את היער

הרי סיכמנו על מתכונת מטוימת יחד עם העיתונאים. הם (הרופאים שהתראיינו; נ"ק) קיבלו הנחיה ממקורב של ראש הממשלה, אך גם הוא ודאי לא ציפה שזה ייצא כפי שזה יצא; הרי נחשף שם הרבה פחות ממה שהתכוון נו לחשוף בתדרוך העיתונאים", אומר אסי שריב, יועץ התקשורת של ראש הממשלה. "ראש הממשלה עצמו לא כליך אהב את הדרך שזה יצא – באופן בלעדי, לעיתון אחר", אומר גורם אחר בלשכה. "הרי גם הוא ידע שכרוכות מתכננים תדרוך לכלל העיתונאים".

אחד ממקורביו שרון: ראש הממשלה הסכים לחשוף את תיקו הרפואי על בסיס הידיעה שהכל בסדר

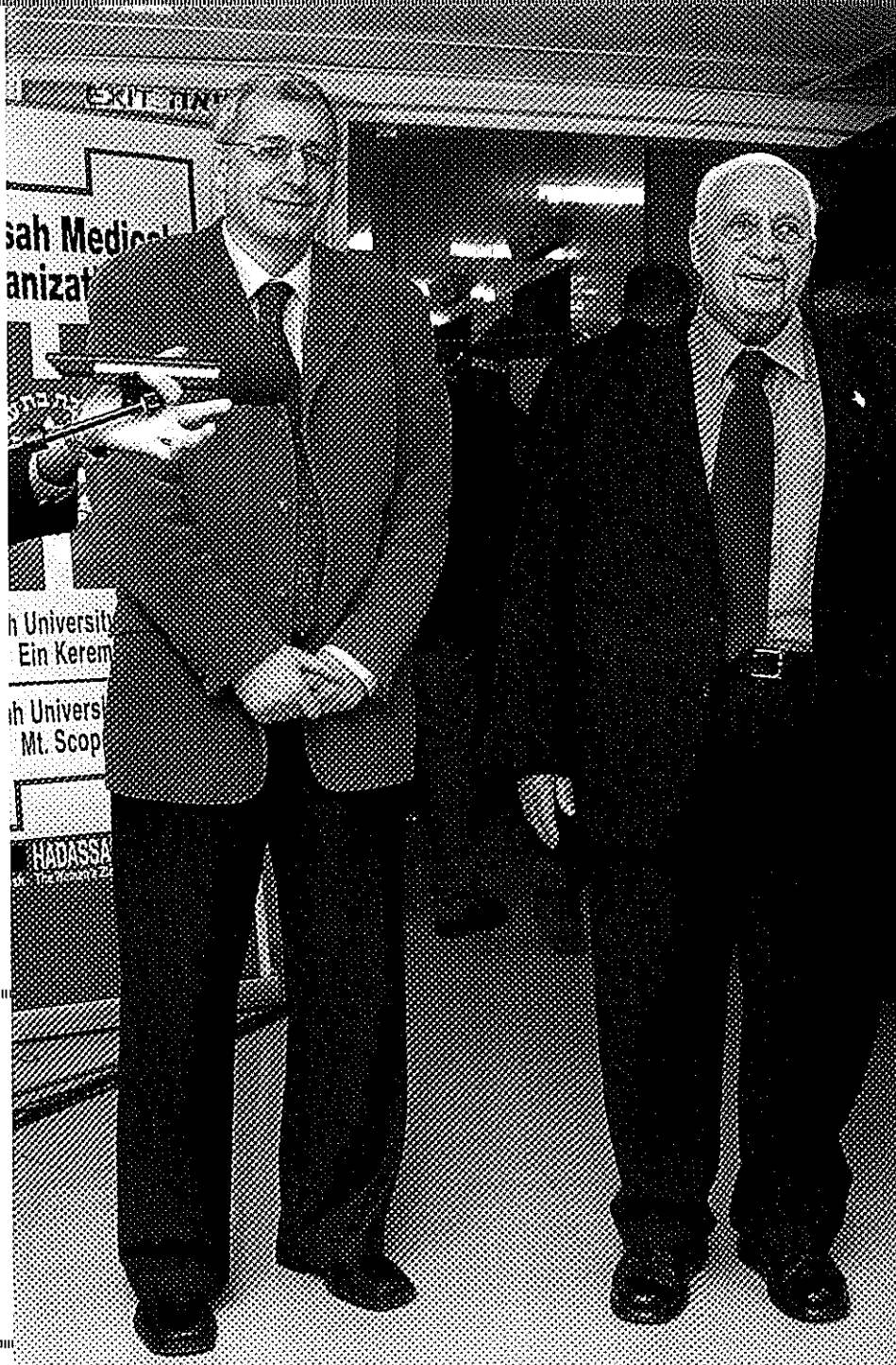
לשמעון שיפר מ"ידיעות אחרונות", לעומת זאת, אין ספק כי שרון אישר לרופאים להתראיין אצלו ואצל עמיתו. "הם לא היו יושבים איתנו בלי אישור; שלוחיו של אדם כמותו".
הכתבים המריניים של כלי התקשורת האחרים נפגעו מהפרסום ב"ידיעות אחרונות" ואחד מהם מספר כיצד התנצלו בפניו ראש הממשלה וגם חברו הקרוב

הרפואיים של מחלת שרון, גם אם לעתים זה היה רק בהשגחה שנבעה מעצם נוכחותם במקום. מסיבת העיתונאים שנערכה בהדסה היתה נרדף נוסף בבניית האירוע הבריאותי כחודש לפניו ובעל משמעות מוגבלת, במיוחד לאחר שכותרות העיתונים באותו בוקר בישרו ששרון עצמו כבר הספיק במהלך הלילה להתלוצץ בט"לפון עם כתבים מדיניים ולהכריז, "אנחנו ממשיכים קדימה". "אני יודע שהשיחות הללו היו בניגוד להמל"צת רופאיו בהדסה", אומר רן רוניק, כתב הבריאות של ה"ארץ" שאחראי למהומה שהתחוללה כתוצאה מחשיפת המידע הרפואי על מצבו של שרון. שחרורו המהיר של ראש הממשלה מבית החולים עוד יידון, מן הסתם, בעתיד, אך העובדה היא כי יום וחצי לאחר שאושפז יצא שרון מבית החולים והורה לאנשיו לחשוף לפני התקשורת – והציבור – את תיקו הרפואי.
מאותו רגע החלה שרשרת אירועים מעוררת שא"ל. ליום שני, כשבוע לאחר שחרורו, נקבע תדרוך עיתונאים בלשכת ראש הממשלה, שבו אמור היה להיחשף התיק הרפואי, אך פרסום גדול ב"ידיעות אחרונות", שקדם לו, הפתיע את רוב הנוגעים בדבר. הפרשנים הפוליטיים נהום ברנע ושמעון שיפר פרסמו ראיון עם רופאיו האישיים של ראש הממשלה, פרופ' בוליסלב גולרמן וד"ר שלמה שגב, וחשפו ממצאים של בדיקות דם שעבר בנובמבר. כותרת העיתון סיפרה כי בידי העיתון תיקו הרפואי של ראש הממשלה, ומסקנת הכתבה היתה כי על-פי הנתונים שהוצגו – שרון בריא. לא רק עיתונים מתחרים הופתעו; גם בלשכת ראש הממשלה לא היו מוכנים לכך. "לשכת ראש הממשלה לא היתה קשורה לפרסום הזה. מבחינתנו זו היתה תקלה,

לושה אירועים תקשורתיים בולטים התרחשו במהלך התקופה שבין שני האשפוזים של ראש הממשלה, אריאל שרון. שניים מהם שנויים במחלוקת גם היום. בליל 18 בדצמבר, ליל האשפוז הראשון של שרון בבית החולים הדסה עין-כרם, נשלחו הודעות ביפר לעיתונאים מטעם בית החולים. בלשכת ראש הממשלה לא מסתירים את מעורבותם בניסוח ההודעות. "הראו לנו אותן, ושינינו משהו קטן ולא משמעותי באחת ההודעות", משתור יועץ התקשורת של ראש הממשלה, אסי שריב. "הקראתי את ההודעות לאחר הבנים. היה לי ברור שהם צריכים לאשר אותן", מספר ישראל מימון, מזכיר הממשלה, שהגיע ראשון לבית החולים. למחרת התקיימה בבית החולים מסיבת עיתונאים של רופאי שרון. "לפני מסיבת העיתונאים הציגו הרופאים לראש הממשלה ובניו את ממצאי הבדיקות ותוצאות ההתייעצות של הרופאים, גם אנחנו נכחנו שם. אחר-כך ישבנו עם הרופאים והם הסבירו לנו מה הם הולכים לומר. הועלו שאלות שייתכן שיישאלו ורון קרומר (מנהל קשרי חוץ בהדסה), אסי (שריב) ואני הסברנו להם כיצד להציג את הדברים בשפה של מי שאינם רופאים", מספר מימון.

בתדרוך העיתונאים הוצג האירוע שעבר שרון כאירוע מוחי קל, ונמסר כי עליו לעבור צנתור לתיקון מום מולד בלבו, שגרם לאוטם כלי דם במוח. באותו שלב היו אנשי הלשכה מעורבים בדברור ההיבטים

צילום: עמי עמי

ראובן ארלר. עם זאת, הוא ממשיך, "התרגיל הצליח: הם קיבלו כותרת ראשית בעיתון של יום שישי שמר דיעה שראש הממשלה בריא, וזאת בעזרת חומרים לא רלבנטיים כמו בדיקת דם שגערכה כמה שבועות קודם. הרי לא היה שם התיק כולו". התרגיל היה באמת מוצלח. "אם היו מציעים לי לחשוף דבר כזה באופן בלעדי, הרי גם אני הייתי כותב אותו הרבר: שני הרופאים של ראש הממשלה נותנים לך ראיון וחושפים בפניך בדיקות; מי יגיד לזה לא?", אומר בכנות פרשן מריני בכיר.

אסי שריב: אני לא ידעתי על מחלת בלי הדם במוחו של ראש הממשלה ולדעתי גם הוא לא ידע על כך. אני יודע שגם עמרי שרון לא ידע על מה שהיה כתוב ב"הארץ"

הפרסום האמור רוקן מעט מתוכן את תדריך העיתונאים, שאמור היה להתקיים שלושה ימים לאחר מכן ולהוות ציון-דרך בשיתוף הציבור במידע על מצבו הרפואי של ראש הממשלה, שכן הרופאים אמורים היו להציג בו את תיקו הרפואי במלואו. אך המעמד הוליד ביקורת: מראש נמסר לעיתונאים שאסור יהיה לצלם או להקליט את דברי הרופאים. "זה היה תדרוך, ולא

<p>4.1.06</p> <p>"אירוע מוחי" משמעותי</p> <p>שרון מאושפז שנית</p>	<p>26.12.05</p> <p>"זקוק לצנתור"</p> <p>קביעה הרופאים בחדר העיתונאים</p>	<p>23.12.05</p> <p>"שרון בריא"</p> <p>חזת הרעה של רופאי הפרטיים</p>	<p>19.12.05</p> <p>"היה בלא היה"</p> <p>שרון יוצא מבית החולים לאחר אשפוז</p>
--	---	--	---

מסיבת עיתונאים. רצינו לעשות משהו קטן כיוון שהדוברים אינם רגילים להופיע מול עיתונאים, מסביר אסי שריב. לתדרוך הוזמנו כותבים מדיניים בלבד, וחוצי "מעריב", שהתעקש לשלוח אליו את כתבת הבריאות הילה אלרואי דהיבר, צייתו שאר המערכות להוראה. "זה לא בא כל־כך בקלות, אך אני מעריכה שאיפה שהיו מתעקשים, היה ניתן האישור לשלוח כתבת בריאות במי קום כתב מדיני", אומרת דהיבר. "אני לא מכיר את כתבי הבריאות ובכל נושא שקשור לאשפוז היו איתי בקשר רק הכתבים המדיניים", מסביר שריב את ההחלטה. "מעבר לכך, לא היה כתב בריאות שביקש להגיע וסירבנו לבקשתו". את מספר הכתבים המצומצם ממילא שהגענו לתדרוך אושרה הוא מסביר בכך שבין הלשכה לכתבים היתה הסכמה לערוך תדרוך אינטימי בלבד של ראש הממשלה. מה שבסופו של דבר שינה את התוכנית היה ההתנגדות של רופאי הרסה להופיע לפני הכתבים במשרד ראש הממשלה, כדי שהמעמד לא ייראה כתדרוך מטעם. בקשה שבריעבד גרמה לא נשילשכת שרון לשחרר אגודת רווחה ארוכה. כתוצאה מכך הועתק המעמד לכיתאגרון.

הרושם שהתקבל מתדרוך העיתונאים היה שראש הממשלה הוא אדם בריא. "פרופ' בן־חור דובר על הכי תמים שיש לראש הממשלה כמח, ואנחנו לא הבנו שזה משהו מהותי. העברנו את כל מה שכתבנו לכתבי בריאות ולרופאים אך גם הם לא עלו על זה", מעיד שמעון שיפר. מה שלא עלו עליו הכתבים התפרסם לאחר אשפוזו השני של ראש הממשלה ב"הארץ". הכתבן רון ניקח חשף את קיומה של מחלת כלים רם במח – עמילואיד אנגיופטי. "כבר אחרי האשפוז הראשון היתה בירי הרור פאים אבחה משוערת, כמעט מוחלטת, על קיומה של המחלה. רופאי התייחסו לקיומה כעובדה בעת קבלת ההחלטות על המשך הטיפול", אומר רוניק.

הכתם שנתגלה בבדיקת MRI הוזכר בתדרוך העיתונאים, אך כל הכתבים שנכחו שם ורואיינו לכתבה זו אומרים שמשמעות הובלעה. "אחד הכתבים שאל אם נראו סימנים לאירועים קודמים במח, והוסבר לו שבבדיקה נראו כתמים שמשמעותם לא ידועה", מספר אלוף בן, הכתב המדיני של "הארץ".

הרסה: לא הסתרנו דבר

לעומת אנשיו של ראש הממשלה שהתראיינו לכתבה ברוחב לב, מי בשמו ומי בעילום שם, נשלחה מהרסה תשובה לאקונית יחסית לרשימת שאלות ארוכה ששוגרה לדוברת, לאחר שהרופאים המזכירים סירבו להתראיין: "לאורך כל תקופת אשפוזו של ראש הממשלה, אריאל שרון, הרסה מקפידה למסור מידע מוסמך, מהימן ועובדתי על מצבו. כל הפרסומים הלא רשמיים שהופיעו בכל כלי התקשורת קשורים לפרשנויות לא מוסמכות ואין לנו עניין להתייחס אליהם. רופאי הרסה לא הסתירו דבר וכל המידע שנמסר לאורך כל הדרך היה ביוזמת הרסה, ללא לחץ או השפעה חיצוניים כלשהם".

שנכת בתדרוך. "קיבלנו תחושה שאם אתה בן 78 ולא עברת שבץ מוחי, רוב הסיכויים שאינך בריא", אומרת בצניגות הילה אלרואי דהיבר מ"מעריב". ימים אחרים לאחר החשיפה בדבר מחלת כלי הרם, היכה רוניק פעם נוספת. כותרת ב"הארץ" סיפרה כי לשרון בעיות נוספות בלבד – המורות בהרבה ממה שפורט בתדרוך העיתונאים. על טענת הראשונית של "הארץ" חולקים ב"מעריב", שם כתבו דברים דומים מיד לאחר תדרוך העיתונאים. כך או כך, ישנה תמימות דעים גורפת כמעט בין הכתבים שנכחו בתדרוך: הם כועסים על רופאי הרסה שהסתירו מידע ולא הסבירו את משמעות הממצאים שמטרו. "פרופ'

ראובן אדלר: כל מה שכתב

רן רוניק היה חדש עבורי. לא

היתה כוונה להסתיר מידע

על מצבו של ראש הממשלה

אלא היתה כוונה לחשוף

בן־חור אמר לנו שהוא לא פוליטיקאי, שאיש לא הנחה אותו מה לומר ושכונתו להציג בפנינו הכל, לאחר שהתעקש וקיבל לכך אישור מראש הממשלה – אבל אני לא מרגישה שנאמר כל מה שמצופה שייאמר כשמבטיחים לחשוף תיק רפואי", אומרת דהיבר. "לומר שיש כתמים שלא יודעים מה משמעותם כאשר יודע מה הם, זה לשקר לי", זועם אלוף בן. "זה נראה כאילו רופאי הרסה קראו את הראיון עם רופאי שרון ב"דיעות אחרונות", קראו שהוא בריא – הבינו את 'רוח המפקד' והחליט לפעול על פיה", הוא מוסיף. "אם רוצים לומר את האמת צריך להסביר את המשמעויות של הדברים. אמרו דברים אך לא הסבירו את משמעותם וחומרם, וזה תמור לא פחות מלא לומר כלל", מוסיף רן רוניק.

בהרסה טענו לאחר הפרסום בדבר מחלת כלי הרם, כי הדברים נאמרו בתדרוך העיתונאים. מרוע, אם כן, לא הוסברה משמעותם ומדוע הם הוצגו בצורה מעורפלת? הכתב המדיני של ערוץ 10, צ'יקו מנשה, חשף זמן קצר לאחר הפרסום ב"הארץ" כי "מקורב לשרון הורה שנמנעו מלפרסם את דבר המחלה כיוון שהיא קשורה לאלצהיימר, ובתקופת בחירות מי רוצה שיטענו שראש הממשלה יש אלצהיימר". אסי שריב מכחיש: "אני לא מאמין שיש מקורב שידע על המיחלה וגרם להסתרתה. אני לא יודעת על כך ולדעתי גם ראש הממשלה לא ידע על כך. לא סביר שאם הוא ידע – אנחנו לא נדע. נכתתי בחרד כשאמרו לו שעיניו לעבור צנתור ודבר המחלה (בכלי הרם במח) לא הוזכר. גם הצנתור עצמו הוצג עליידי הרסה כדבר לא מוסבך. ראש הממשלה דיבר איתנו הרבה על הוריקות שקיבל ומעולם לא הוזכר את המחלה או איושיו סכנה

שיש בשימוש בוריקות. אני יודע שגם עמרי שרון לא ידע על מה שהיה כתוב ב'הארץ'. מקורבו של ראש הממשלה ראובן אדלר אומר גם הוא שכל מה שכתב רן רוניק היה חדש עבורו. "לא היתה כוונה להסתיר אלא היתה כוונה לחשוף", אומר אדלר. "ראש הממשלה הסכים לחשוף את תיקו הרפואי על בסיס הידיעה שהכל בסדר", אומר מקורב של שרון. יועץ התקשורת שריב, מזכיר הממשלה מימון ואדלר מכחישים בתוקף כל ניסיון לטעון כאילו תדרכו משהו מהרופאים שעמדו להופיע בתדרוך העיתונאים או שחזו איתם על נוסח הדברים שיימסרו בו. את תדרוך העיתונאים ניהל רן פאראישי של ראש הממשלה, פרופ' בוליסלב גולרמן. הוא סירב לענות על שאלות לכתבה זו, וכמוהו גם ר"ר שלמה שגב. "חלוקת התפקידים סוכמה בין הרופאים. אני רק דאגתי לחדר – לא השתתפתי, לא תדרכתי ולא התערבתי. ישבתי בקהל כמו כל העיתונאים לאחר שנלשכה נכדונו מהפרסום ביום שישי", אומר שריב, ומציין שגם הוא לא הבין את משמעות הדברים שנאמרו בתדריך. "מבחינתו התדרוך גרם נזק, כי פרופ' בן־חור אמר שבערב האשפוז הראשון ראש הממשלה לא היה כשיר לתפקד, ואלה היו הכותרות למחרת. כל דבר אחר שהיה נאמר שם – אפילו אלצהיימר – היה עובר חלק", אומר שריב.

מרבית העיתונאים שרואיינו לכתבה זו מאשימים את רופאי הרסה בהטעיית הציבור, במיוחד בשל התחייבותו של פרופ' בן־חור לומר הכל. "לדעתי, זה הגיוני שהודעות שייצאו יעברו אישור של המשפחה או הלשכה", מסביר צ'יקו מנשה, "כל עוד ההבטחה שניתן לנו גילוי נאות מתקיימת". "השאלה אם תדרכו אותם וניתח. הם אמרו שקיבלו אישור לדבר והם אינם עובדים אצל ראש הממשלה. הם היו צדיקים לומר הכל", אומר אלוף בן. מקרה נוסף של חוסר דיוק בתדרוך עיתונאים מחוק את טענותיהם. מספרת הילה אלרואי דהיבר: "אחד הכתבים אמר שלא נראה לו הגיוני שראש הממשלה שוקל 118 ק"ג והוא נראה כאילו הוא שוקל יותר. ד"ר שגב הסתכל עליו ביהירות ואמר: 'הוא נשקל, וזה מה שהראה המשקל'. מאוחר יותר חשף אמנון דקנר ב'מעריב' שיחה עם ד"ר שגב, שבה הודה הרופא כי לא ראה את תוצאות השקילה אלא נסמך על דברים שראש הממשלה אמר לו. ישבו ארבעה רופאים בכיים ואמרו לקבוצה שבה איש איננו רופא: 'הפסיקו עם השאלות, בסך־הכל מדובר באדם בריא'".

את הסיבות להתנהגות הרופאים ניתן רק לנחש. "ראינו שלא נוח לרופאים לחשוף פרטים רפואיים אישיים של חולה", משחזרת אלרואי דהיבר. תחושה כזו כשלעצמה יכולה לרכז את המידע בעת מסירתו. "אני חושב שאצל חלק מהרופאים הופעלה צנזורה עצמית: עצם ההתלבטות אם להשתמש במדללי הרם כתרופה (כשל מחלת כלי הרם שמגבירה את הסיכון בשימוש בהם) יכולה להפעיל צנזורה כזו", מוסיף רן רוניק, "וייתכן שחלקם הבינו את המשחק הפוליטי והחליטו לא לחשוף הכל". ואולי ההסבר להטעיית העיתונות הוא בטעות באבחון מצבו של שרון שעשו הרופאים.

נורית קנטי היא עיתונאית ומגישה תוכנית בתחנת "כל השלום"

דורין גלוברמן - קרט

Dorin Globerman Karat

Law Office - משרד עורכי דין וגישור

- גישור בין בני זוג
- הסכמי ממון/הסכמי גירושין
- תביעת גירושין/מזונות אישה וילדים
- עיוכב יציאה מהארץ
- פירוק שיתוף בנכסים
- ידועים בציבור
- נישואין אזרחיים
- התרת נישואין
- צוואות וירושות
- ניהול עזבונות
- מינוי אפוטרופוס לגוף ורכוש
- תביעת אבהות
- ייצוג בביהמ"ש לענייני משפחה
- ייצוג בביהמ"ד הרבני

רח' המייסדים 4 נתניה 42290

טל: 09-8846603 פקס: 09-8846602

נייד: 054-4930142

דוא"ל: d@dorin-law.com

עצמון יניב - משרד עו"ד

עו"ד אהתי

פד"ל

משפחה

עזבונות וצוואות

גישור ובוררות מסחרי ועסקי - מגשר חוסמך

03-9662883

רח' קוטשניך 55 (בית אפרת) ראשניצ

פקס: 9663563-03

ady@isdnet.il

סיפור הגירושין שלנו: אפשר גם בלי מלחמות עולם

זהו, החלטנו להתגרש. זה היה תהליך אישי של מספר חודשים שבסופו פשוט החלטנו להפרד. כל ה"יועצים החכמים" טרחו להזהיר אותנו משני הצדדים: "אין גירושין בלי מלחמות", "תראה לה מה זה", "תראי לו מה זה", "תחביאי כספים", "קח בלש פרטי" ועוד ועוד. האמת היא ששינוי הבנו מוקדם שאין שלא יהיה, יש כאן ילדים באמצע וכמה שנעשה את זה יותר בהסכמה, כך יהיה פחות קשה לילדים ואם גם אנחנו נרוויח בדרך אז למה לא. כן, בהתחלה הלכנו בנפרד והתייעצנו עם עורכי דין שמעבר לשכר הטירחה האסטרטומי שהם ביקשו, הגישה הכללית שלהם הייתה של: "קדימה לעלות על מדים, יוצאים למלחמה!"

כשכבר חשבנו שאנחנו לפני תהליך בלתי נמנע, יקר ומכוער, הפנו אותנו חברים טובים שהתגרשו ל"אפרת גישור מ-א ועד ת". אחרי כל עורכי הדין ושאר ה"נשמות טהורות" היה זה משב רוח מרענן לשמוע על זוג קרוב שעבר תהליך גירושין בצורה מכובדת, קצרה ושקטה (וכן, לא יקרה!) התקשרנו והגענו לפגישת הסבר (חינם). זה התחיל במשרד שמעוצב כמו סלון ביתי, המשיך בפגישה שבה הוסבר לנו בשקט ועם המון סבלנות ואמפטיה (אפילו קיבלנו דפי מידע) בצורה מקצועית מה זה גישור ולמי זה כן מתאים. מסתבר שזה לא הוקוס פוקוס וכשמדובר בזוג שכן מחפש מלחמה, הגישור לא יתאים לו. כאמור, אנחנו כן חיפשנו את הקצר והמכובד והמשכנו את התהליך.

תאמינו או לא אבל לאחר שלוש פגישות בנות כשלוש שעות יצאנו עם הסכם חתום המקובל על שנינו, אישרנו אותו בבימי"ש לענייני משפחה וסיימנו את הסיפור.

לסיכום, אל תבינו שאנו ממליצים על גירושין, לא, המצב המושלם הוא תא משפחתי רגיל של אמא, אבא וילדים. אך כמו במקרה שלנו, לפעמים צד אחד או שני הצדדים מבינים שחייב לבוא שינוי וכפי שאנו למדנו, יש דרך אחרת לעשות את השינוי הזה.

אפרת גישור מ- ועד

www.gishoor.com

משרדים - איירפורט סיטי טל: 03-9730737

סניף ת"א - רוטשילד 46

סניף צפון - דרך עכו 197, קרית מוצקין. טלפקס: 04-8754043

רות ערן חב' עורכי דין

RUTH ERAN Law Co.

- מומחיות בענפי הדיקון והביטוח
- רשלנות רפואית וסיעודית
- חביות של רשויות, מעסיקים ועסקים
- מוסמכת לגישור
- ייצוג בבתי משפט

רח' שברץ 1 רעננה 43212 טל: 09-7434455 פקס: 09-7434884

1 shvarz St. Ra'anana 43212 Israel Tel: 09-7434455 Fax: 09-7434884

e-mail: ruth@eran-law.co.il

בונים מותגים מנצחים Cinterra Group

■ יחסי ציבור אסטרטגיים.

■ בניית תכנית שיווקית אסטרטגית.

■ לובי עסקי ופוליטי.

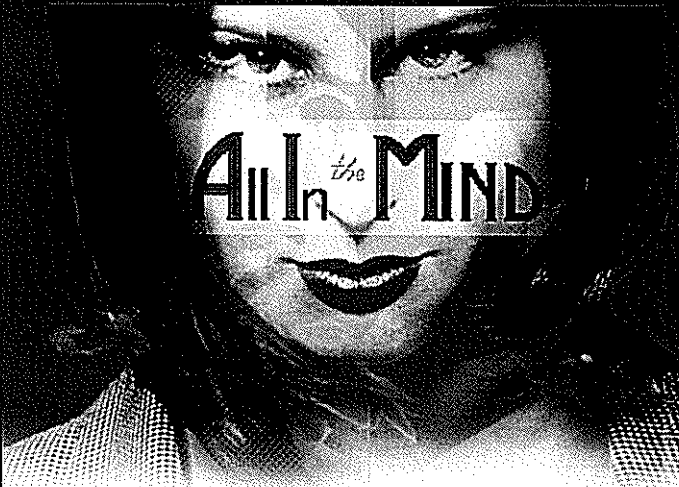
■ בלעדי בישראל - לוביסטיקה ברשתות השיווק

כל תהליך החדרת המוצרים לרשתות השיווק הגדולות.

רח' יגאל אלון 159, תל-אביב מיקוד 67443 טלפון: **03-6961103** פקס: **03-6961037**

www.cinterra.co.il ■ info@cinterra.co.il

Think in English!

סדנה ייחודית וחווייתית המלמדת להשתמש יותר בכון ביכולות הטמונות באדם בכל תחומי החיים לימודים, עסקים...

לומדים שני דברים יחד:

● פיתוח חשיבה אסטרטגית יעילה - להשיג יותר בפחות מאמץ

● תקשורת אפקטיבית באנגלית - להפתח לעולם הגדול

www.AIM4yourMIND.com

bonnieAIM@hotmail.com

טל: 052-2515840, 09-7715456

www.ybd-studio.com

לא משנה מה גודל הכיס שלך לנו יש את הפתרון המתאים

- אתרי אינטרנט תדמיתיים ודינמיים לכל תקציב
- יצירתיות ומקוריות בעסקים

Y.B.D. - Studio מולטימדיה בגישה שיווקית

טל': 03-5739116 info@ybd-studio.com

הערת האזהרה באה באיחור

ופעתו של ארי שביט בבית-המשפט, כעד לאופיו הטוב והמיטיב של עמרי שרון, שוב מעוררת את השאלה הטורדת באשר ליחסי עיתונאי-פוליטיקאי: מהם היחסים המצויים, ולעומתם – מהם היחסים הרצויים. קורה שעיתונאי ופוליטיקאי חוברים ומתחברים. שביט עצמו, בעדותו המפתיעה, הגריר זאת כ"תאונת עבודה", והיא יכולה לקרות. במהלך העבודה נפגשים עם פלוני ועם פלמוני, משהחלים איתם, מראיינים, זה המקצוע, פלוני מאוס ופלמוני דווקא מוצא חן, ואיתו ממשיכים לקיים קשרים, יחסים, למה לא, בעצם. לימים, הקשרים והיחסים מותפתחים, לפעמים הם כבר אמיצים יותר, הנפשות נקשרות זו בזו, והנה לכם חברות. הפוליטיקאי איננו פסול לחברות, גם לא העיתונאי.

יש כאן רק בעיה אחת, והיא גדולה, ושביט כמדומה לא הצליח ליישב אותה עדיין. הוא היה חייב להודיע על קשריו המיוחדים עם שרון הצעיר תוך-כרי ולא בריעבר. כאשר כתב שביט מה שכתב, ופרסם את ראיונותיו הנרחבים, כבר אז היה מיטיב לעשות לו סיפר לציבור הקוראים התמים, שהוא חבר אישי של שרון וכי קרתה לו תאונת עבודה. הודעה בנוסח זה היתה פותרת מבעוד מועד את הבעיה, כפי שגילוי נאות פותר הרבה בעיות, שאולי מלכתחילה לא היו צריכות להיווצר ובכל זאת נוצרו, מה לעשות. הקוראים היו מתייחסים לכתביו של שביט ולהערת האזהרה שבצדם, כשהם מצוידים בעין שביעית משלהם. על מוצרים מבית-היוצר של החבר מוכרחים להשגיח בשבע עיניים, אין ברירה, וזכות ההשגחה לא הוענקה כדין במקרה שלפנינו.

"החבר" היה אפוא חסר, וזה באמת מצער. מצער, משום שגם דברי חברים – בסקרנות מסוימת נשמעים, במעין תערובת של סקרנות וספקנות, שהיא דווקא מעניינת. אבל עכשיו, משלא היה כאן גילוי נאות, מאלץ אותנו שביט לשוב במנהרת הזמן אל מאמריו ואל ראיונותיו כולם, ולקרוא אותם בעיניים לגמרי אחרות. איך הם נראים ונקראים בעין מוזינת, לאחר שדווקא בבית-המשפט ולא במערכת החליט שביט לכתוב את מדורו "רק עכשיו מותר לגלות".

לא ירדתי לסוף דעתו של שביט כאשר אמר בעדותו, שעמרי שרון מייצג או מזכיר את "הישראליות האבודה" או משהו כזה. אם זאת הישראליות האבודה, אז מי בכלל רוצה לשוב ולמצוא את האבודה. אנחנו כאן כבר די הרבה שנים, ולא זכור לנו משום-מה שעסקנות מפלגתית מהסוג התכבני והקנונייתי היא הישראליות שהלכה לנו לאיבוד. גם לו היתה, בכל זאת איננו מתגעגעים, ועינינו

לא יצטעפו בערגה למראה הישראלי המוכר, שבעיני שביט הוא כשושן בין החוחים.

או מה היה לנו שם, בראיונות המפורסמים של שביט עם אריאל שרון ועם עמרי שרון ועם דב וייסגלס ואפילו עם דוד אפל. האם החברות באמת קלקלה את השורה, את השורות, עד שקיבלנו אז מוצר עיתונאי מקולקל? האם הוא היה מקולקל כולו או רק תוקפו נגרע? קשה להשיב בוודאות.

***

גם אני מהויב בגילוי נאות. היו לי חברים עיתונאים, וגם ארי שביט נחשב בעיני לידיר שלי. לא זכור לי שמישהו מהם כתב עלי מבלי שהודיע ברבים על חברותנו. ההבהרה הזאת מצדם גם לא נתבקשה לעתים קרובות מדי, כי היא חיונית פחות כאשר מייסרים אותך, את "החבר הטוב", גם בשוטים וגם בעקרבים. וזה מה שקרה בדרך-כלל: כאילו כרי להוכיח את איתנותם, את עצמאותם ואת ישרם האינטלקטואלי, הם לא הסכו ממני את שבטם: חוסך שבטו – שונא את הפוליטיקאי החביב עליו, כך הם דרשו וכך גם קיימו.

החברים שלי בתקשורת, זאת התרשמתי, גם לא מיהרו ללמד עלי כפי-זכות כאשר הייתי זקוק למלה טובה או כאשר הגיעה לי מתמאה, לעתים. איך יכולים חברים לשבחזו הרי זה פסול, זה לא אתי, וכל זה גם נכון. התוצאה היתה, שהברי לא נועדו אלא לגלגל אותי ובנצות כאשר הגיע לי יותר או פחות או בכלל לא, כי זה לא פסול וזה כן אתי. כך נותרו רק יריבי כסניגוריים וכמליצי יושר. משום שאינם חברים אלא יריבים מושבעים – להם המלה הטובה מותרת גם בלי גילוי נאות. על יריבות אישית או ציבורית, כידוע, אין תובת גילוי, ולציבור גם אין זכות לדעת. מי שירצה להבחין במשהו חיובי על החתום מעלה או מטה, יצטרך אפוא לחפש בטורים הימניים של העיתון, ולחלופין – בטורים שנכתבו לעת פרישתו של החתום, כי לעת פרישה יש לא מעט עדנה.

לימים נמאס לי לשמש שק חיבוטים וחבטות, ובהדרגה השלתי מעלי את חברי העיתונאים. מטעמים ציבוריים ואנוכיים גם יחד באתי למסקנה ששומר נפשו ירחק מהם, לא מדובשם ולא מעוקצם. גם לא הייתי זקוק להם במיוחד כעדי אופי בבית-משפט.

מנסיונו של ארי שביט ומנסיוני שלי ניתן ללמוד לקח טוב, וזה הסוד הכמוס לחמור ולסוס, כלומר לעיתונאי ולפוליטיקאי: יחסים בריאים ביניהם הם יחסים של ריחוק. לא טוב היות העיתונאי בחצר הפוליטיקאי, ולא טוב היות הפוליטיקאי מחזר על פתחי העיתונאי. ייטיבו שניהם לעשות אם יפרידו בין הרבקים למען בריאותם שלהם ולמען ההיגיינה הציבורית. ■

זה הסוד הכמוס לחמור ולסוס, כלומר לעיתונאי ולפוליטיקאי: יחסים בריאים ביניהם הם יחסים של ריחוק. לא טוב היות העיתונאי בחצר הפוליטיקאי, ולא טוב היות הפוליטיקאי מחזר על פתחי העיתונאי

הוא תכף ישוב

גם בדמוקרטיות
הפתוחות ביותר, מוטב
להניח שמנהיגים
מצליחים להסתיר מן
הציבור משהו הנוגע
למצבם הבריאותי

לימור שמואל-פרידמן

"איל נה פה דסדה" (הוא לא מת), חזר רובר בית-החולים פרסי בפריז כל אימת שיצא אל העיתונאים לעדכן באשר למצבו הרפואי של ראש הרשות הפלסטינית, יאסר ערפאת.

שבועיים של "נה פה דסדה", עד שהלך לעולמו ב-11 בנובמבר 2004. את, אילו רק היו מעבירים אותו לעיני-כרם. מה שהיינו מקבלים זו חגיגה של פרשנות רפואית. מצעד המומחים היה רחב כלי-כך. קודם כל טוקסיקולוגים (כל הדרכים לקבל הרע-לה במוקטעה). מומחה לסי-טי – חובה. הרמיה היא הליך שגרתי אצל כל חולה היום. ואיך אפשר בלי הסברים על מדללים. מי היה מעז לקרוא לסימפוזיון כזה תרדמת?

אלא שלרוע מולנו, הוטס ערפאת לצרפת. הפרטים ששחררו בנוגע למצבו הרפואי היו מעטים כלי-כך, כמעט בינאריים – חי או מת. אפילו מוות קליני לא יצא מפי הגורמים הרשמיים. כך לא נותר לנו אלא לגלוש אל תהומות תיאוריות הקשר. התככים בין סוהא לבין בכירי הרשות היו כאותות חיים על המוניטור. "חורשי מזימות מבקשים לקבור את ערפאת בעודו בחיים", זעקה הרעיה. היא שלטה לא רק בביקורים, אלא גם הכתיבה את ההודעות של בית-החולים לעיתונאים והתעקשה שיודיעו שערפאת בריא. למרות שעוד קודם נודע שערפאת בן ה-75 סבל מבעיות זיכרון ונזקק לעזרה כפעולות יומיומיות פשוטות.

בריאות בתרבות צריכה

הצופה או הצרכן בבית צמא לפרטים רפואיים. ברגע שהמידע נמסר באופן חלקי או מוסתר, הזירה מופקרת והדמיון לרוב אכזרי מן המציאות. ישנם נוהגי ריווח שונים על מצבם הבריאותי של ראשי מדינות. עד היום לא שוחרר באופן רשמי הדו"ח

הרפואי על ערפאת. בינתיים תבחרו בתיאוריה המתאימה לכם בהתאם לגטיותיכם הדתיות והגזעיות. ברשות הפלסטינית מעדיפים את תיאוריית ההרעלה; בקצה קשת הרעות הישראלית רווחת הסברה שנפטר מסיכוכי מחלת האיידס. נכון, הרבה יותר קל להעליל על מנהיג של עם אחר, ובעיקר כשאינו ידיד קרוב ומעורר סימפטיה אין בעיה להספיד אותו. כבר מיום האשפוז הראשון דיברו בישראל על "היום שאחרי ערפאת". המלה "מוות" נאמרה ונכתבה בלי מעצורים. התקשורת ברחבי העולם נוהגת באותה הדרך כאשר אין מדר-בר במנהיג שלה.

במקרה של ראש הממשלה אריאל שרון, אצלנו, המתינו בדריכות שיתעורר, אולי יצלצל שוב לכתב-בים המדיניים. בשערי בית-החולים צולמו המתפל-לים לשלומו, לצד העדכוניס הרפואיים. התקשורת הזרה, לעומת זאת, הגיעה מהר מאוד לשיחות "היום שאחרי שרון". "התכצלת" שוררה ב"אלג'זירה" מיד עם אשפוזו. כך גם בתחנות מערביות ובעיתונים מושינגטון ועד בנג'וק. כעבור ארבעים יום לאי-שפוזו, דיווח ה"אוכרבר" בלי היסוס: "שרון על סף מוות".

אבל מה קורה אצל כל אחד בבית? תרבות מסירת המידע כאשר לשלומם של מנהיגים שונה מאוד ממדינה למדינה. לא רק בין משטרים דמוקרטיים לדיקטטוריים ומלוכניים, גם בין הדמוקרטיות יש הבדלים בולטים.

בחודש ספטמבר 2005 אושפז נשיא צרפת, ז'אק שיראק, בבית-החולים. שום דבר רציני, רק בעיה קלה בכלי הדם שגרמה להפרעה בראייה. העיתונאים גילו את דבר האשפוז כמעט במקרה,

כששיראק ביטל את פגישותיו לאותו שבוע. בארמון האליזה בקושי הסכימו לאשר את הפרטים, ובעיקר חזרו על כך ששיראק בן ה-72 לא החסיר ולו יום עבודה אחד בשל מחלה במהלך עשר שנות כהונתו. למעשה, מזלם של אזרחי צרפת שראייתו של הנשיא נפגמה, אחרת מתי היה נודע להם שהנשיא כלי-כך בריא שלא החסיר אף יום עבודה?

צרפת מקמצת במידע הנוגע למצבם הבריאותי של מנהיגיה, הכי חשוב שברפובליקה הכל תחת שליטה. אין זעזועים. בכל הכבוד לתפקיד, הנשיא הוא גם אדם פרטי. הנשיא הקודם, פרנסואה מיטראן, חלה בסרטן בשנות כהונתו האחרונות, ובמשך שנים מנעה המשפחה את הפרסום, גם אחרי מותו. רק אמצעים משפטיים התירו את החיסיון.

חופש המצינות

מנגד, ישנם מקומות שבהם כמעט הכל פתוח לפרסום. הנסיכה דיאנה נהרגה בתאונת דרכים במנהרה בפריז באוגוסט '97, יחד עם בן זוגה דודי אלפאיר. עד היום, מסמכים מעברה מוינים תיאוריות קשר רבות. מדי כמה חודשים נחשפת קלטת שבה מתוערת הנסיכה מרבת על יחסיה העכורים עם יורש העצר, הנסיך צ'רלס. המשרת שלה, כך פורסם, מהזיק במכתבים שבהם היא מתארת מדוע היא חוששת שיחבלו במכוניתה ויתנקשו בחייה. לפי תיאוריה אחרת, היא הרתה לאלפאיר וזה מה שהפריע ליורש העצר שהורה לחסל אותה.

כל המרכיבים לבניית דרמת מתח מהולה באופרת סבון נמצאים בסיפור הזה. "בימים הראשונים עסקה התקשורת בעיקר באבל וברמויות הנוגעות לעניין. אבל מהר מאוד החלו לצאת הסיפורים", מספר דוד ויצטום, עורך

ומגיש בערוץ הראשון, שיצא בשעתו לבריטניה לסקר את האירוע. "תמיד יש איזה משרת, נהג או שומר ראש שמשחרר פרטים אישיים, והתקשורת, בעיקר הצהובונים, קונה קלטות ומכתבים והולכת עם הפרטים הקטנים עד הסוף. לעתים מכנים את קניית הקלטות 'רכישת הזכויות לספר', זה נשמע מכובד יותר, לגיטימי", מוסיף ויצטום.

תשע שנים אחרי מותה של דיאנה עדיין לא נמסר דו"ח חקירה רציני. החוקר הבריטי שמופקד על התיק רק מתפח את הקונספירציות. הוא התראיין לאחרונה ורמז שלא מדובר בתאונת דרכים רגילה.

השאלה היא, מה עריף? כל העניין סביב הנסיכה והמתנקשים היה נעלם מעינינו אילו היו הדברים מתנהלים כמו בארה"ב. שם החקירה היתה מגיעה לכדי מיצוי עור לפני שהנסיכה היתה מספיקה להפוך למיתוס. בארה"ב, ועדה ציבורית עורכת בדיקות בריאות תקופתיות לאזרח מס' 1 – הנשיא האמריקאי. אחת לחצי שנה מוגש לציבור דו"ח רציני. ני המפרט את תוצאות הבדיקות שנערכו לנשיא. הכל פתוח: ערכי הכולסטרול הרע והטוב, כמה עלה במשקל ומה ערכי לחץ הדם שלו. האמריקאים מביינים שהמנהיג שלהם איננו דמות מן האגדות; הוא בן תמותה כמו כל אחד מהם.

גם מנהיגים מתים

דיווחים מדויקים על מצבו הרפואי של מנהיג הופכים אותו ל"ארצי" יותר, לאנושי. כמשטרים מלוכניים המנהיג מורם מעם, לא רק מלך אלא אליל מושלם שמת בשיבה טובה. מנהיגים דתיים הם שליחי האלוהים ולא אמורים למות כלל. גם אחרי שהרבי מלובביץ' הלך לעולמו נשבעו מאמיניו שהוא עדיין חי.

שליח האלוהים האחרון שהתוודענו לתיקו הרפואי היה האפיפיור, יוחנן פאולוס השני. בעשרת ימי אשפוזו, עד שמת באפריל אשתקד, הבין קהל מאמיניו, שהתפלל לשלמו בכיכר פטרוס הקדוש שבקריית הוותיקן, ששליחו הוא רק בשר ודם. הוא אושפז לראשונה בפברואר 2005 בשל דלקת חריפה כדרכי הנשימה. כמה שעות לפני ששחרר שיגרו דובריו הודעות וימון לעיתונות. הם רצו נוכחות

מלאה כדי לוודא שתמונות האפיפיור המשתחרר מבית החולים יזימו לחלוטין את טענות מבקריו שהוא אינו מסוגל לתפקד. דובר הוותיקן גם פירט שהאפיפיור הבריא מהדלקת ואינו סובל ממחלות נוספות לבד מפרקינסון ודלקת פרקים.

דלקת פרקים? כמה אנושי. מי לא מכיר מישהו שסבל מדלקת פרקים. אבל היו גם רגעים מביכים בנסיונות להפחית מתומרת מצבו. אחר מהם, כשי האפיפיור נרחף ביכסא הגלגלים אל החלון. כמו בוכה בפארק שעשועים הנעה על מסילה מכנית, הוסע אל חלון הדרו בוותיקן ונופף בידו להמונים שבכיכר. כשמת, פורסמה באופן רשמי סיבת המוות – זיהום בכלי הדם שהוביל לכשל מערכות לבבי. עשרים דקות אחרי שלא נראתה במוניטור פעילות של הלב, נקבע מותו. כליכך פשוט, כליכך סביד לאדם בן 84. פתיחות כזאת קוטעת שמועות ומנטרלת קונספירציות.

תיאוריות הקשר

ברוסיה ובחבר המדינות, כל אירוע בריאותי חריג של אישיות ציבורית נראה כאישוש של תיאוריות הקשר. למרות שבמרבית המקרים הספקולטיביות האלה מופרכות, כשבמקרה אחר מתברר שיש דברים בגו – התקשורת חוגגת. ויקטור יושצ'נקו, מנהיג המפכה הכתומה באוקראינה, ניצל בקושי מהדעלת דיוקסין שהשחיתה את פניו. עיתוננים ותחנות טלוויזיה בכל העולם השוו שוב ושוב בין פניו של יושצ'נקו לפני ואחרי ההרעלה, וחשפו את החשדות שמתחרייו ניסו להתנקש בו. גם אז, בקושי רב נגולה הפרשה. יושצ'נקו, למרות שהוא פוליטיקאי פרו-מערבי שמנסה להתנתק מהתדמית של רוסיה הישנה, לא מיהר לאשר את הגילוי. כשהסוד התגלה, הוא נוכח ביתרונות החשיפה ורתם אותה למסע הבחירות שלו.

אורן נהרי, ראש דסק החוץ בערוץ הראשון: "עד עידן הטלוויזיה, אנשים בכלל לא ראו את המנהיגים שלהם. חלק גדול מארחי ארה"ב, ←

אירוע יוניסקסי מלכד

גיליון 3065 של "לאשה" (9.1.06) כבר היה מורפס, כרוך ומוכן להפצה. על שער, לצד יופיה של קירה נייטלי, "הכוכבת הבריטית הכי לוהטת היום", הופרחה הבטחה בוורוד: "מירי בוהרנה פותחת את הארון ומגלה הכל (כלומר "מה לא תלבש לעולם"). הכותרות הנוספות אף הן אישרו את תוקף קיומו של העולם-הגשי-כמנהג-ג'ורג' מן הגיליון הזה נשכיל-נלמד איך להכין בריש, כיצד להילחם בגיל, להתאפר חורפית, לשמור על הגורה ולזהות בעל בוגד; נשכיל-נלמד, ונתעסק בעניינינו הקטנים, הביתיים, ואת חוטמינו הקוקטיים, מנותחים-כמור-טבעיים, גרחה אל הסירים הרוחשים במטבחים, הרחק מענייני המדינה.

אלא שאז, פתאום, קרה במדינה דבר נורא ויוניסקסי: את אריאל שרון הכה שבץ מוחי נוסף, או כמו שאורנה נגר, העורכת, מתארת זאת ברגש מפכה: "ביחד עם כל עם ישראל נודע לנו על מצבו הקריטי של ראש הממשלה. והלב לא נתן לשלוח את העיתון אליכם הקוראים, בלי לצרף את המכתב הזה" – כך צורף אל הגיליון "מכתב מהעורכת", "שיש בו עדיין תקווה שייצא בשלום ואולי יקרה נס, כי נסים קורים, שעוד יזכה שרון לחיים בריאים".

איך נראה המכתב? בניגוד למכתבה הקבוע של נגר, הנדפס בעמוד 6 מתחת לתמונתה (בלונדינית לבנת מחלצות, עם כלב בלונדיני, על חוף ים בלונדיני) ומעל למודעת פרסומת עצמית, המכתב הבהול מעוצב בפורמט מגילה, על עמוד שלם, וצופיות אליו רק פניו הנוהרות של ראש הממשלה, בתצלום רשמיי-מחמיא (רוד רובינגר).

כמו שפן מכובעו של קוסם, כך נושר המכתב מתוך הגיליון, וכאותו שפן, גם בו

ההתגייסות הארירה של האוליגרכים שהיתה להם נגישות ישירה וכמעט בלעדית לכלי תקשורת. בל נשכה ששניים מהם, בוריס ברזובסקי וולדימיר גוסינקי, היו בעלי תחנות הטלוויזיה". ילצין נבחר כמוכן מחדש, ובתוך שנה שקע חזרה במחלותיו.

איפה קים?

לפני כמה חודשים הדהדה הכותרת בסוכנויות הידיעות: "איפה קים". הקומניסט האכזר, מנהיג קוריאה הצפונית, קים ג'ונג-איל, יצא לבקר בסין בלי לספר לאף אחד. השלטונות הסיניים הכחישו את דבר הביקור, אבל מצלמות העיתונות המערבית ארבו לשיירת מכוניות השרד שבה נסע. רק כשהחזר לארצו, יצאה הודעה סינית רשמית שאישרה את ביקורו. העובדה שהוא יצא את המדינה נדירה כשלעצמה. האיש המסתורי ממעט להיחשף. בארצו שורר רעב וזכויות אדם אין. מעת לעת נפוצות עליו ידיעות. אמרו שהוא מסתגר בבית, חולה, אולי חולה נפש, ושהוא סובל מפחד טיסות: כשהוא יוצא מהמדינה, הוא מעדיף לנסוע ברכבת. פעם, כשיצא לרוסיה השכנה, בוטלה נסיעה של מאות אזרחים והם נאלצו להמתין בתחנת הרכבת יותר מעשר שעות בלי לדעת מרוע ומתי תצא הרכבת הבאה. תיאוריות קשר חגות סביב האיש הזה כל העת וככל שישתוק, הן יתרבו.

זה, כמובן, מקרה קיצוני של מנהיג שהתנהלותו הציבורית אינה גלויה ובוודאי שמצבו הבריאותי חסוי. אכן, לא מן הנמנע שחולה נפש מנהל את קוריאה הצפונית, ועם

זאת, קשה לדעת אילו מהשמעות נכונות. סיכומו של דבר: בכל מדינה, גם בדמוקרטיות הפתוחות ביותר, ולמרות שבעידן הגלובלי המידע זורם בחופשיות ובמהירות, מוטב להניח שמנהיגים מצליחים להסתיר מן הציבור משהו הנוגע למצבם הבריאותי. ■

לימור שמואל-פרידמן היא כותבת דסק חוץ בערוץ הראשון

למשל, לא ידעו שרוזולט לא יכול לנוע כי היה לו שיתוק ילדים, פשוט לא ראו אותו ולא היה מקובל לכתוב דברים כאלה. כשנשיאה השלושים ואחד של ארה"ב, וודרו וילסון, התמוטט אחרי מלחמת העולם הראשונה, אף אחד לא ידע, כי זה היה עידן אחר. כל העניין של מסיבות עיתונאים וחשיפות תקשורתיות הוא חדש יחסית ושייך לעשרים השנים האחרונות".

לימים למדו המנהיגים לרמות גם את הטלוויזיה; או במקרים רבים, כמו ברוסיה של ילצין, לגייס אותה לשורות מערכת הבחירות. העובדה שבוריס ילצין ניהל את רוסיה כשהוא שיכור, לא תמיד הפריעה לרוסים. במהלך כהונתו הוא הצליח להסתיר למשך חודשיים את התקף הלב ואת הניתוח שעבר בעקבותיו. הקרמלין עדיין מדי יום את הציבור על מצבו, כשעיקר הרייחום סיפרו ש"הכל בסדר" וקלטות הציגו אותו בריא מתמיד, לאחר שבשלו בחדרי עריכה. "כמה עיתונאים מערביים ראו אותי נכנס למרפאה. אז מה? אני בריא מתמיד", השיב ילצין בעצמו כאחת הפעמים, מדגיש את הפער בין העיתונאים הרוסים המגויסים לבין המערביים, מציגי השאלות החטטניות.

"ברוסיה יש מסורת שאף אחר לא באמת יודע מה קורה מאחורי חומת הקרמלין", מציין נהרי. "במסע הבחירות שלו התאושש ילצין באופן תמוה מבחינה רפואית. סייעה לו

אורן נהרי: עד עידן הטלוויזיה, אנשים בכלל לא ראו את המנהיגים שלהם. חלק גדול מאזרחי ארה"ב, למשל, לא ידעו שרוזולט לא יכול לנוע כי היה לו שיתוק ילדים; כל העניין של מסיבות עיתונאים וחשיפות תקשורתיות הוא חדש יחסית ושייך לעשרים השנים האחרונות

במכתבה של עורכת "לאשה" הופך ראש הממשלה הרדום ליקיר לבך, ואת הקטנה שמול המרקע, לחלק מ"מדינה שלמה"

אין הפתעה של ממש. קוסמים שולפים שפנים מכובעים; עורכת "לאשה" שולפת מכובעה (בלוגרני, מן הסתם) את העמדה הצפויה: "כולנו מתאחרים בתקווה שאולי אולי הוא ייצא מזה. אמן ואמן".

אך לא זו בלבד. מה שמרתק בטקסט של העורכת, מעבר לעצם ההחלטה לייצרו ולהצטרף – גם אם בדקה התשעים – אל מדורת השבט הישראלי הכללי שאין בה חציצה בין עזרת נשים לעזרת גברים – מה שמרתק בו, אם כן, הוא התנועה החופשית, הטבעית ("ללכת עם ולהרגיש בלי...") בין הספירה הפרטית של שרון האדם לבין זו של המדינה, שבה הוא משמש כמנהיג שמעמדו כפטריארך כלייכול (ועל כך כתבו רבים).

המכתב נפתח בספירה הפרטית. מיד לאחר הבעת התקווה הנרגשת לראות את ראש הממשלה שב ל"חיים בריאים" (ביטוי שכמו לקוח ממדורי הדיאטה של העיתון ושייך במובהק לספירה הפרטית), מסיטה נגר את עדשתה משרון ומתמקדת באותו רופא אוניברסלי המשתף בני משפחה אוניברסלית במצבו של יקירם האוניברסלי. "הלב מפרפר", כך היא כותבת (בסגנון אירוטיקת-אבל) ומעוררת את הזדהות האוטומטית של הקורא, כי מי מאיתנו לא עמד במצב דומה וחווה על בשרו את "מה שאני קוראת" (היא, העורכת) "זמן בית-חולים". עד כאן מדברת נגר, ובמובהק, מתוך בועתה של האשה הקטנה השואבת את עולם דימוייה מנסיון חייה ומעולמה הביתי. בעולם הזה שרון איננו ראש ממשלה אלא סבא חביב – מי לא תחזיק לו אצבעות?

ברם, בד בכך עם שהיא מייצרת אצל הקוראת (היא הנמענת הראשית של "לאשה", עיתון שיש לו גם קוראים גברים) את אהוות קרובי-משפחה-המאושפז, היא עוברת, ברגל

לעיתיה של מפלגתו נטולת המצע, ובאשר לזה של המדינה, מגייסת נגר את דברי שרון עצמו בעצרת האומות המאוחדות: "נולדתי בישראל בן לחלוצים שלא באו לנשל את יושביה. אלמלא חייו זאת הגסיבות לא הייתי נעשה חייל אלא חקלאי". אמירה זו, שכליכך מפתה להודות עמה, בהיותה הנרטיב הרשמי של התנועה הציונית "הטובה", מערטלת את מנגנוניה האידאולוגיים של המדינה ש"לאשה" הוא מסוכניה המובהקים. וגם אם אינו נראה כזה במבט ראשון, זה אותו מנגנון השולח את האשה מ"לאשה" לספירה הפרטית, התרדמתית, שבה שוורים פרחים ומבשלים ומעצבים את הרידה, לא מתעסקים בגועל נפשה של הפוליטיקה ובחיינו במקום הזה שאינו מתלווץ עם תוליו. ■

קלילה, אל הספירה הציבורית ומספרת כי "כל הארץ נכנסה איתו לזמן בית-חולים". "לפעמים", כך היא כותבת על הזמן הזה, "אתה מתמלא תקווה כי הרופא חיך אליך ולפעמים אתה מתייאש כי יקיר לבך שוקע ואתה חושב שהכל אבוד". כך, מבלי שאת הקוראת תרגישי בכך, הופך ראש הממשלה הרדום ליקיר לבך, ואת, הקטנה שמול המרקע, לחלק מ"מדינה שלמה". "כולם עצובים", קובעת נגר, "בשמאל וגם בימין", "אפילו אלו שאומרים אמן רק כששרים 'מעוז צור'". שתחבייש לה זו שאיננה מצטרפת אל עדת המקוננות.

לסיום, כחזמת אחדות-לאומית, אולי למען מי שעדיין מפעמים בה ספקות לא רק באשר לראשו הפרטי של ראש הממשלה אלא גם באשר

{ השורה התחתונה }

אירועי תקשורת

■ ינואר

1 | פחות תלונות. בשנת 2005 חלה ירידה של 36 אחוז בתלונות צופים על שידורי ערוצים 2 ו-10 בהשוואה לשנה הקודמת - כך קובע דו"ח נציב תלונות הציבור של הרשות השנייה. הנוציב, גיורא רוזן, מעריך כי מספר התלונות פחת כיוון שהזכיינים עשו מאמצים לצמצם שידורים שניים במחלוקת ערב המכרז להפעלת הערוץ לתקופה נוספת.

1 | רגולציה עצמית. ערוצי הכבלים והלוויין 9 (ברוסית) 247 (מוסיקה) לא יוגבלו באורך הזמן שיוכלו להקדיש לשידור פרסומות בכל שעה - כך קבעה המועצה לשידורי כבלים ולוויין במשרד התקשורת.

1 | עורך חדש ל"סופשבוע" ב"מעריב". אמיר זין, עורך מוסף G ב"גלובס", מונה לעורך המוסף השבועי של "מעריב", במקומו אביב הברון.

2 | לחשוף ביקורת פנימית. שופטי בג"ץ קבעו כי עקרון חופש המידע חל גם על חשיפת דו"חות של ביקורת פנימית במסודות ציבוריים. השופטים קיבלו את עתירת חברת החדשות של ערוץ 2, שתבעה לקבל, על סמך חוק חופש המידע, דו"חות של ביקורת פנימית במשרד התחבורה לצורך תחקיר על בטיחות אווירית בישראל.

3 | עיתון הרכבת יוצא לדרך. חברת "הירש מדיה" הוציאה לאור את הגיליון הראשון של "ישראלי נוח", עיתון הרכבת המופץ חינם בין נוסעי רכבת ישראל. מאוחר יותר הודיעה החברה כי שמו של העיתון ישונה ל"ישראלי".

4 | נגד "תשדירים חברתיים". הרשות השנייה חכיניות ערוץ

קדימונים בתוכניות האקטואליה ולעיקר החדשות

מפרסום מוצהר ותחת זאת בונה מעין גשרים בין תוכניות האקטואליה ומופעי הכידור, שבמהלכם מחליפים מגיש החדשות ומנחה הטוקי-שואו מהלומות מילוליות וקריצות חכריות. מחמם את הלב.

האינטרס הכלכלי והרייטינגי שיש לתוכניות האקטואליה בקידום ערוץ האכסניה שלהן ברור מאליו, אבל הנוק לטווח ארוך שהתנהגות זו גורמת לחברות החדשות עשוי להפגיע אפילו אותן. גם כך הגבול בין עיתונות וכידור היטשטש עד לבלי הכר. כשבכירי הכתבים מתעלים את זמן האוויר שלהם למבצעי קידום בנוסח ג. יפית, הם הופכים רשמית לליצני החצר.

עפר סקר

עפר סקר הוא מבקר

באחד מערכי השישי האחרונים צי'פרה זכרת החדשות את צופי "אולפן שישי" בהצצה נדירה - כזאת שבאה לא יותר מארבע פעמים בשנה - אל מאחורי הקלעים של "ארץ נהדרת", שהיא התוכנית הבאה בלוח המשדרים. לא צריך להיות נחמיה שטרסלר בשביל לקלוט שמישהו פה עובר עלינו: אפילו אם יש יסוד סביר להניח שהציבור מגלה עניין במערכת "ארץ נהדרת", הטיפול החפני של "אולפן שישי" - התעלמות מוחלטת מהטענות המופנות כלפי ה"סאטירה לייט", כמו גם מהרעה הרווחת כי העונה השלישית של "ארץ נהדרת" מקרטעת משהו - הותירה אחריה תחושה קשה של יד לוחצת יד. יותר מאשר כתבת צבע, זו היתה פרסומת כאורך מלא.

ממש במקביל, בערוץ 10 המתחרה, פרצה מיקי חיימוביץ' במהדרות החדשות עם ריווח חם מהשטח: יגאל צור חוזר, הספיישל החדש של צור, "מסכיב לעולם בשמונים דולר", עולה לשידור בהמשך השבוע בערוץ 10, וחיימוביץ' הציעה במהדורה תמונות ראשונות מתוכה. בערוץ 10 זאת שיטה: אין מגיש אחד במחלקת החדשות שלהם, מלונרון וקירשנבאום ועד רכיב דרוק, שלא מצא את עצמו ממליץ על העונה החדשה של "הרוגמוניות". חברת החדשות של 2 מתוחכמת קצת יותר: לרוב היא גמנעת

איור: עירית אדר

נפיקים נגד יוצרים כל הזכויות לא שמורות

לפני חודשים אחדים נפגשתי עם מפיק טלוויזיה פעיל מאוד בשוק, שביקש ממני לערוך תחקיר כבסיס לפיתוח של סרטים תיעודיים. בעוד אנו מרהפים לנו במהוות היצירות של עולם התעודה, לבש המפיק חיוך של מיליון דולר ושלף מהמגירה צרור ניירות: "הנה הצעה שקיבלתי ממישהו בנושא 'הפשע היהודי'. פשוט הבמאי הזה לא כליכך מוצלח. אולי תפתחי את זה את לסדרה דוקומנטרית?". המפיק הזה אינו יחיד. כמוהו פועלים מפיקים ועורכים נוספים, שמצאו פרצה בחוק זכויות היוצרים ולמדו לנצל אותה באכזריות. איך זה עובד? היוצר מוזמן ל"שיבת היכרות". המפיק, שבינתיים פיתח חוש של באסטינג פראטי, מבין כי יושב לפניו יוצר נמרץ השואף להוכיח את כישוריו. הוא מגייס לטובתו את הסחבניות הישראליות

הנודעת ומבקש מאורחו להמציא רשימת רעיונות לכתבות או לסרטים. מבלי להיות מודע לכך, מעניק היוצר את כשרונותיו בחינם, וכשיום אחר הוא מגלה אותם מגולמים בכתבה או בתוכנית טלוויזיה, לא נותר לו לעשות דבר. במקרה הטוב יגידו לו ממשדד ההפקה כי "חשבנו על זה קודם". אמנם לאתרונה הגישה הסופרת אורלי קראוס תביעה על סך מיליון שקלים נגד מפיקי הסדרה "פיק אפ", בטענה שהם ביססו את הסדרה על רעיונות שהציגה בפניהם (ואף הוציאה כספר), אבל זה מקרה יוצא דופן; יוצר שנפגע יחשוב פעמיים לפני שיאיים להגיש תביעה, פן יסומן כ"עושה צרות" שמצווה להתרחק ממנו. המפיקים מרשים לעצמם להתנהג באופן מחפיר זה, הגובל לעתים בפלילים, משום שבישראל – בניגוד, למשל, למקובל בארצות-הברית או

באנגליה – רעיון או הצעה אינם נהנים מהגנה של זכויות יוצרים ואינם מחייבים רישום פורמלי. אחד הפתרונות שמצאו היוצרים בארץ הוא הפקרת ההצעה אצל עורך-דין, או שליחתה לעצמם בדואר רשום לפני הגשתה לגורמי ההפקה. אלא שבת"י המשפט מתייחסים לכך כאל ראייה לכאורה שניתנת להפרכה, מה שמקשה מאוד על הגשת תביעה. עד שיחולו שינויים בתחיקה, על העיתונאים, הבמאים והתסריטאים הצעירים לדעת שרעיון שווה כסף ושראוי להם להיוזר בלשונם. ואם בכל זאת נקלעים ל"סיעור מוחות" עם מפיק או עורך, יש להחתים אותם על מסמך המעיד כי הם מודעים לכך שהרעיונות שהוצעו הם של היוצר וכי שימוש בהם יהווה עילה לתביעה. יעלי בן-שלוש (אופיר) יעלי בן-שלוש (אופיר) היא תחקירנית

2, "רשת" ו"קשת", תובעות ממשרד התקשורת להפסיק את השידורים של "תשדירים חברתיים" תמורת תשלום בערוצי הכבלים, בטענה שמדובר בחילה של שידורי פרסום לכבלים וללוויין, האמורים להתקיים כלכלית מרמי מוני ולא מפרסומות. בין היתר הוחל בשידור תשדירים בתשלום של "שירותי בריאות כללית" בערוצי "הוט", בתגובה טען יורם מוקדי, ראש מעצת הכבלים והלוויין, כי גם בערוץ 2 יש חדרה של "תוכן שיווקי" המנוגד לכללים. מאוחר יותר הודיע מוקדי על החלטתו להפסיק את שידור התשדיר של "שירותי בריאות כללית".

8 | 236 תחנות פיראטיות נסגרו. משרד התקשורת והמספרה סגרו בשנת 2005 236 תחנות רדיו פיראטיות שפעלו ברחבי המדינה – כך קובע הדו"ח השנתי של אגף הספקטרום במשרד התקשורת. ב-2004 נסגרו 265 בישראל תחנות פיראטיות.

8 | מנהלת קבועה לחינוכית. יפה ויגודסקי, המשמשת מזה כשנתיים וחצי מנהלת בפועל של הטלוויזיה החינוכית, מונתה למנהלת הקבועה לאחר שמינויה אושר במכרז.

9 | עלייה ניכרת בפרסום באינטרנט. בשנת 2005 גדלה ההשקעה בפרסום באינטרנט 76 אחוז בהשוואה לשנה הקודמת והגיעה לכ-53 מיליון דולר – כך עולה מממצאי חברת רכש המדיה "ניוט ישראל". במקביל חלה ירידה של כשישה אחוזים בהשקעה בפרסומות בטלוויזיה. הפרסום בעיתונות המודפסת עלה בכארבעה אחוזים.

9 | "גוגל" מוביל. אתר מנוע החיפוש "גוגל" נחשף מדי שבוע לכ-73 אחוז מגולשי האינטרנט בישראל – כך עולה מסקר החשיפה "טים" שעורכת חברת טי.אן.אס/נוטסקר. "גוגל" הוא האתר הזוכה לחשיפה הגבוהה ביותר בישראל ואחריו על-פי הסקר: "וואלה!", Ynet, "הוטמיל MSN", "נענע", org, "תפוז אנשים", "אהו", ONE ו"דפי זהב".

10 | שיווק ישיר בשידור. מנכ"ל הרשות השנייה, מוטי שקלאר, ומנכ"לית הטלוויזיה

החינוכית, יפה ויגדל, החליטו להפסיק זמנית את שידור התוכנית "תיק שיווק" ו"המועדון", לאחר שתחקיר "מעריב" חשף כי מפיקי התוכניות מוכרים סיקור בתוכניות תמורת תשלום. בעקבות הפרסום התפטר עורך "תיק שיווק" מתפקידו. מאוחר יותר חודש שידור התוכניות לאחר שוועדת בדיקה קבעה שבתוכניות "לא נמצא תוכן שיווקי". הרשות השנייה הורתה לטלוויזיה החינוכית לנסח מחדש את ההסכמים עם חברות הפקה כדי להבטיח שלא ישולבו בתוכניות פרסום סמוי.

12 | שותף חדש ב"רשת".
איש העסקים אודי אנג'ל, יושב ראש חברת "עופר ספנות", רכש 20 אחוז ממניות זכיינית ערוץ 2 "רשת" תמורת שישה מיליון דולר. הוא רכש את המניות של המפיק, אביב גלעד, וחברת "פלאר תקשורת".

16 | דברו חלש. מועצת הרשות השנייה אישרה כללים חדשים לפיקוח על עוצמת הקול בפרסומות בשידורי טלוויזיה, בעקבות תלונות צופים על כך שעוצמת הקול בפרסום עולה על זו של התוכניות.

17 | היוצרים נגד הרשות השנייה. איגוד התסריטאים והבמאים תובע בעתירה לבג"ץ לפזר את מועצת הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו, שכן לדברי האיגוד חברי המועצה מונו ללא הליך של היוועצות עם היוצרים כנדרש בחוק.

18 | מועצת העיתונות קורסת. מועצת העיתונות, גוף הפיקוח הוולונטרי של העיתונות, התפרקה למעשה בעקבות החלטת ציגיי העיתונאים וחלק מנציגי הציבור להפסיק את פעילותם. ההחלטה התקבלה בעקבות משבר ממושך, שנבע בעיקר מחוסר יכולתם של השותפים במועצה לבחור לה נשיא מזככם, במקומו של פרופ' מרדכי קרמיצר, שסיים את כהונתו בסוף שנת 2003 (ראו עמוד 18).

18 | התקשורת וההתנתקות. דו"ח של עמותת "קשב" קובע כי התקשורת הקצינה את הדיווחים בעת ההתנתקות, נמנעה מכל ביקורת על הממשלה, העבירה רק את

בירוח במקום דיווח המהפכה השקטה

השנה, כך נראה, הולכת להיות שנה טובה לתקשורת הישראלית. אחרי שנות דור של כותרות הולכות ומתארכות, שבהן התמקרה התחרות בין כלי התקשורת בחיפוש אחר המכנה המשותף הנמוך ביותר, נדמה כי קברניטי המדיה, בעיתונות ובטלוויזיה, שמו להם למטרה לעצור את ההידרדרות במדרון הצהוב.

הסימנים לשינוי כבר מנצים. מקטן לגדול, מוותיק לטירון, כולם מבינים שהגיע הזמן להתנער מהערכים הקלוקלים של "העיתונות הישנה", האמונה על רדיפת שערויות ("עיתונות חוקרת") ודימויים וולגריים ("כלב השמירה"). רוגמאות לא חסרות: "אנו רוצים לזכות כרייטינג גבוה, לרתק צופים בתוכניות בידור, תרבות ודוקומנטריה, אבל כלי כותרות מרעישות וכלי סנסציה", חשף לאחרונה מוזי ורטהיים, יו"ר דירקטוריון "קשת", את הערכים העומדים בבסיס ההחלטות הניהוליות בחברה. "הגיע זמנם של עיתונים קצרים ותמציתיים המיועדים לצעירים שאין להם זמן לקרוא עיתונים יומיים מורכבים ועמוסים", הודיעו בחברת התקשורת "הירש מדיה" עם השקת עיתון הרכבת "ישראלי ניו". בחברה הבינו כי לעם נמאס מהצהוב, מכתבות אינסופיות על פוליטיקה, כלכלה וביטחון, והכריזו כי העיתון היומי החדש שהם מתעתדים להוציא ישווק תחת הסיסמה "למי יש זמן לקרוא עיתון".

אם הצלחת להכניס בעיתון את חררת הקודש מפני פגיעה מיותרת, עשיתי את שלי", גילה עורך "ידיעות אחרונות", רפי גינת, טפח מהאידאולוגיה המקצועית שלו, בעקבות הסכסוך בינו ובין עורך "7 ימים" רודף הסנסציות. "כשאתה נמצא בעיתון, אתה מכין שאתה מחזיק תותח, לא צריך לדרוך עד הסוף, לא רוקרים על הרם ולא דורכים על גוויות. צריך לזכור את מידת החמלה", שטח גינת את משנתו. "גיארולניק נבחר לאיש השיווק

של 2005", חגג העיתון "דה מרקר" את חגו של עורכו הראשי, במסגרת אותה רוח שקטה המעדיפה מקצועיות עיתונאית על פני "רדיפה אחרי סיפורים".

המהפכה השקטה מהסה קולות רעים לא רק מעל דפי העיתון ומסכי הכסף, אלא פועלת גם מאחורי הקלעים של המקצוע. כך, לדוגמה, הגיעה המהפכה גם למועצת העיתונות, שהחליטה להתפרק כתוצאה מהשינויים המבורכים בשוק התקשורת. במציאות שבה אין אינטרסים סותרים, עת המו"לים והעורכים מסכימים כי "זכות הציבור לדעת" היא ערך אנכרוניסטי, וכי האמת היא שהציבור מעדיף לא לדעת, אין כבר צורך בשומרי חותם מודקנים שינשפו בעורפה של העיתונות. בד בבד, אחרוני העיתונאים החתומים על חוזה עבודה קיבוצי מגיעים להסכמי פרישה עם מעסיקהם, וקרוב היום שבו יושלם תהליך הפיחות הוחלל במעמדם של העיתונאים – מעמד שהיה בעורכיה של העיתונות זמן כה רב, ושאיפשר לעיתונאים להתנהג כבני שחץ ולהפסד מומים אצל נבחרי ציבור ופילנתרופים טובי לב.

כשהסרטי עבודה ואיגודים מקצועיים המרק סיור רחוק, וכשהם המושים באידיאולוגיה של "Do no Evil", יכולים כעת אילי התקשורת להתמסר למלאכת הבידור של עם ישראל. לסיכום, סוף-סוף ותודה לאל הבינו בערוץ 2 שמצהוב לא ייצא להם טוב, וש אפשר לעשות טלוויזיה מצוינת גם עם טלנובלות וצביקה הדר, ו"כדיעות אחרונות" הבינו שמכותרות ארומות על שחיתויות ומחדלים לא ייבנה העולם. ואפילו "מעריב" תפסו עד כמה מגוון תללות על בניין העיתון שלט גדול ששואל "איפה הנושה", והחליפו אותו בשלט גדול אחר המכריז: "העם רוצה מזומן".

שוקי טאוסיג

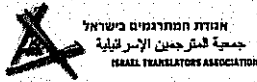
שוקי טאוסיג הוא עיתונאי

שרותי תרגום

ברמה מקצועית איכותית ומהירה
www.globalvillage.co.il

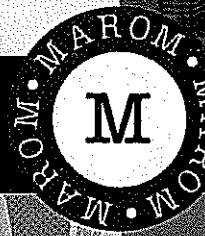
- תרגום "In-House" בשפות
- גרמנית - אנגלית - יידיש
- תרגום משפטי, רפואי, עסקי, ספרותי
- תרגום לכל השפות באמצעות רשת מתרגמים
- עמידה בזמנים
- אמינות ואיכות

Motti Mandelbaum
witofman@012.net.il

Dr. Chani Hinker
fuenfuhr@yahoo.com

03-6131832 • 077-6620690 • 052-6302124

מרום תרגומים Marom Translations

- תרגום מקצועי, אמין ומדויק
- משפטי
- פונטי
- טכני
- אישורים נוטריונים ולגליזציה

רוסית, עברית, ערבית, אנגלית
ושפות נוספות ע"י טובי המתרגמים

טל: 077-8841540, 03-5666023
נייד: 054-6672333, 050-7239063 (מנהלת דינה כצמן)
e-mail: info@perevod.co.il
www.perevod.co.il

אל-בוראק

תרגום • גרפיקה • הקלדה
• עבודות משרדיות

ترجمة • جرافيك • صف

- תרגום סימולטני ועוקב בפניסים, באסיפות ובמפגשים שונים בכל מקום ובכל זמן.
- תרגום מקצועי ועריכה בכל התחומים: משפטי, רפואי, כלכלי, עסקי, מדעי, ספרותי, תקשורת ותחומים אחרים.
- גרפיקה ועיצוב גרפי בכל התוכנות.

אל-בוראק, משרד מוביל בתחום עבודות-עברית-אנגלית, עם 10 שנות ותק, אנו מספקים שירותי תרגום וגרפיקה בכל התחומים ובמהירות האפשרית, המשרד שלנו מכול מתחומים, עורכים, ונעזי לשון וועצום מדעיים מהמובילים.

נייד (סאיד): 052-5313334, נייד (סאוסן): 052-3563381
טלפקס: 09-7996874, sausana@netvision.net.il
www.el-burak.ybay.co.il

מת"ר מקור ותרגום

תרגום לעברית מן השפות:

- אנגלית
- הונגרית
- סלובקית
- צ'כית

אברי פישר

תרגום • עריכה • התקנה לשונית

טלפון: 04-9854351 דואל:
פקס: 04-9550130 mattar@masaryk.org.il
נייד: 052-8346166 קיבוץ כפר מסריק 25208

אינגריד דבארד
אינגריד דבארד

פסלת - אדריכלית
 נייד: 054-5231923
 www.lofan.net

פסלת - כדורית
 נייד: 050-7402906
 debard.ingrid@gmail.com

אלי גיא
 תרגום מאנגלית לעברית
 עריכת לשון (בעברית)

054-7890503
 02-6796769
 eliguy@gmail.com

www.leshonit.allbiz.co.il

ישראל גלס

**הכתובת שלך
 להחזרי מס!!!**

התקשר עכשיו

יונה גרין 9 פתח תקוה
 טל: 03-9348812
 פקס: 03-9301437
 e-mail: igls@012.net.il
 www.mas4u.co.il

זוהי הצעה לטובה ביותר. 10% הנחה על כל המס. חובה להחזיר מס. חובה להחזיר מס. חובה להחזיר מס.

**מירצה ויועצת לתחום העסקי
 ולבתים פרטיים**

09-8358584 ● 050-8368890
 e-mail: ilanityam@walla.com

גילה זכאי

אדריכלות, עיצוב והנדסה

תיכון אדריכלי

עיצוב פנים

חכניות עבודה

קונסטרוקציה

פיקוח הנדסי ואדריכלי

ת.ב.עזניספחי בינוי

היתרי בנייה

רישוי עסקים

טיפול בצוות הריסה

ANGEL

נייד:

050-2926633

טלפקס:

gila.zakay@gmail.com 077-4156633

קבוצת זיו

תרגום, עריכת תוכן ועריכה לשונית

מקצועי, אמין ואיכותי

ע"י צוות מומחים:

עסקי, פוליטי, כלכלי,

אקדמי, משפטי, ביוגרפי.

אנגלית

צרפתית

מגוון שפות נוספות

מיכאלה זיו - מנכ"ל

חברת ועד איגוד המתרגמים הישראלי.

צבי ביסק - סמנכ"ל

חבר באיגוד המתרגמים הישראלי.

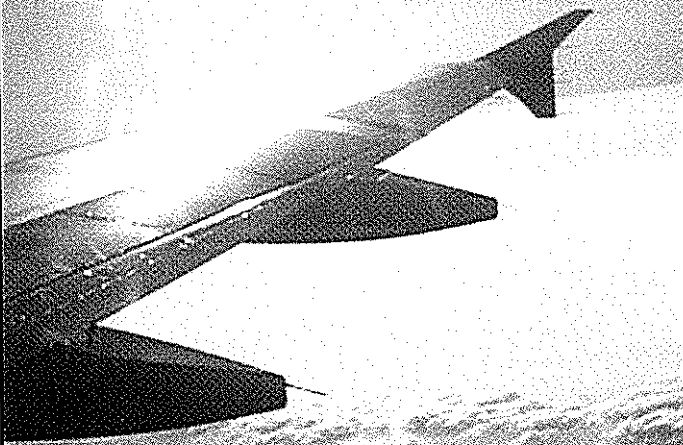
מעל 20 שנות ניסיון במחקר, כתיבה, תרגום ועריכה

במגוון חומרים ותחומים.

טל: 105-305-1-800 פקס: 09-7669659

דוא"ל: ziv@zivgroup.co.il אתר: www.zivgroup.co.il

"YAAF" צילומי אוויר
AERIAL PHOTOGRAPHY

ל צילום אוויר בצבע ובשחור לבן

ל ספריה אווירית מ-1966 - בכל הארץ

ל מיפוי פוטוגרמטרי ממוחשב

ל חוות דעת משפטית בנושא צילומי אוויר

אזור התעשייה תלפיות ת.ד. 53003 P.O.B Talpiot Industrial Area
ירושלים, 6783163 Tel: 6783163 Telefax: Jerusalem Israel

הילמה לאי

אבחון כשרונות

- ניתוח פוטנציאל אישי
- התאמה לתפקיד בעסק
- התאמת מקצוע או לימודים
- מודעות וקידום עצמי
- תוצאות אבחון מיידיות!

וילוף אישי • 30 נק'אוי • הילמה לאי
לקביעת פגישות: 054-5938858

לנשים לרזיון להילמה

http://hilamai.tripod.com

קרן מינדלין שרותי תרגום

רוסית - עברית - אנגלית

- תרגום התכתבות עסקית וכלכלית
- תרגום משפטי ואישור נוטהיוני
- חומר שיווקי ופרסומי
- מסמכים רפואיים
- מסמכים טכניים
- שרותי הגהה, עריכה וקופירייטינג ברוסית
- תמלול קלטות אודיו ווידאו
- תרגום סימולטני

אמינות ■ דייקנות ■ עמידה בלוח זמנים

הנביאים 30/15 כפר-סבא 44340

טל: 09-7669239 פקס: 09-7676073 נייד: 052-3349537

e-mail: im43715@zahav.net.il

פכיונים

פיתוח מיומנויות במדעי ההתנהגות

- פיתוח מיומנויות-הדרכה פנים ארגונית ואימון לפרזנטציה
- סדנאות שירות ופיתוח מנהלים
- תקשורת בין אישית
- אימון למנהלים
- ניהול ישיבות
- הרצאות

אילה בירן

מרצה, מנחת קבוצות ומאמנת

054-4454104

<http://martzim.tadmit4u/ayala-biran.html>

מכוונים למטרה שלך

נאוה גור • ג'קי טיבארי

גרפיק
טאצ'
מעצבים

פרסום וגרפיקה קריאטיבית

nava@graphic-touch.co.il

jackie@graphic-touch.co.il

טל: 04-8640514, 04-8674299

פקס: 04-8670934

רחוב הרצל 16, חדר 227, חיפה 33121

ארה"ב החקצוע העתיק

מה מחירו של טקסט בן 600 מלה המתפרסם באמריקה ב"אופיאד", עמוד המאמרים של עיתון מכובד? תלוי מי משלם. כאשר מרובר בלוביסט היהודי ג'ק אברמוף, המפלגה הרפובליקאית בחשדות כבדים לשוחד וקבלת טובות הנאה, מי שמשלם את המחיר הם – בין היתר – צמד עיתונאים שהסכימו לשמש עט להשכיר. אברמוף עשה מיליונים משטרלנות למען שבטי אינדיאנים שקיבלו זכויות להפעלת בתי קזינו. למענם ובשם לקוחות אחרים לא רק הנעים את חייהם של חברי קונגרס, אלא גם גייס כותבים שישפיעו על דעת הקהל. שניים מן הכותבים שגייס, פטר פררה וראג באנדרו, היו עמיתים במכוני מחקר שמרניים ומפעם לפעם הציגו את עמדותיהם בעמודי המאמרים בעיתונים שונים. כדי לקדם בכתיבתם את הרולטות של האינדיאנים, קיבל כל אחד מהם אלפייס דולר מאברמוף לכל מאמר, והם כתבו כמה עשרות כאלה.

עם השिפת הפרשה, הוריעו כמה עיתונים שיפסיקו לארח את השניים בעמודי המאמרים שלהם. באנדרו, איש ממשל רייגן לשעבר, הסביר במאמר שפרסם כי מאז ומתמיד היו הגבולות בעניינים כאלה מטושטשים; הוא כתב נאומים לפוליטיקאים, שימש להם סופר צללים, הכין מסמכים לקמפיילים עסקיים ופוליטיים, וגם כתב בעצמו מאמרים. בעבר נחשף כי ממשל בוש שילם 240 אלף דולר לבעל הטור ופרשן הטלוויזיה ארמסטרונג ויליאמס, כדי שיקדם במאמריו את מדיניות החינוך של הממשל. על רקע זה פסק הפרופסור לתקשורת אדוארד וסרמן: "עמודי הדעות של עיתון ממוצע באמריקה הפכו לכית'זונות של אתיקה".

רפי מן

"בלייזר" לנשים

דרך גבר בעלמה

נכון להיום, אם להאמין ל-טי.ג'י.איי, מגזין ה"גברים" "בלייזר" הוא מלך בצת המגזינים. נוסד ב-2001 וצמח מאחוז חשיפה לגיליון שעמד על 3.9 ב-2004, עלייה קלה לעומת שנת 2003, ל-5.6 אחוז ב-2005. יש גדולים ממנו, אבל הוא היחיד שיודע לא רק לשמור על מקומו, אלא גם להוסיף כל שנה כמה סנטימטרים. מה הסוד? צילומי פורנו עסיסיים אין שם, יאיר לפיד יש (גם) שם. אז מה הסוד בכל זאת? לא ברור. אבל עם הצלחה לא מתווכחים, אלא מחקים. מבית "מעריב" כבר יצאה ההודעה על "מיצוב מחדש" של מגזין ההיכרויות "מותק" כמגזין לנשים צעירות, ובמקביל, ב"ידיעות אחרונות" מטפחים את הדבר הכא שלהם, הר"ירחון "עלמה", שהופך לירחון. דריה שועלי, עורכת "עלמה", נוויה רוצה להיות "בלייזר" לנשים, כלומר, ניאנדרטלית במודע, אבל בכאלו. היא מחפשת מגזין שיכול לגרות את האינטלקט ("יותר מחוכמת של יוזה", אבל פחות ממאמר של היידגר"), להצחיק, לחדש, להחניף, לענג ("כן, אנחנו עדיין מרברים על עיתון"), להיות "זול יותר מהסרת שיער בלייזר", ולסיכום, "לספק חומר קריאה לשיירותים לזמן רב". בקיצור, והנה נחשף הסוד, שועלי רוצה מגזין מצחיק וקליל. אילו היה לה חוש הומור, זה יכול היה לעבוד מצוין.

יונתן אהיר

יונתן אמיר הוא כותב תרבות בעיתון "העיר"

המסר של הממשלה, והתעלמה מכל הצדדים המורכבים של ההתנתקות. לדברי עורכי המחקר, אמצעי התקשורת העצימו את האיום מצד מתנגדי ההתנתקות והבליטו תרחישים קיצוניים.

19 | קיצוצים ברשות השידור
רשות השידור החליטה לסגור את מחלקת הפרומו המביקה קדימונים לתוכניות ולקצץ בתקציב ההפקות, ובכלל זה תשלומים למגישים, ביניהם חיים יבין, גאולה אבן, מנשה רוזנברג מילר. הסיבה: קיצוץ בתקציב ועיכוב באישור תקציב המדינה.

23 | אולמרט ביטל תביעה.
ממלא מקום ראש הממשלה, אהוד אולמרט, ביטל את תביעות לשון הרע שהגיש נגד "ידיעות אחרונות" והתחקירן מרדכי גילת בפרשת "האי היווני" (ראו עמוד 8).

23 | גינת והתחקירים. ניר בכר, עורך מוסף 7 ימים ב"ידיעות אחרונות" שפוטר מתפקידו, תובע מהעיתון פיצוי של מיליון שקל בשל הפיטורים. (ראו עמוד 44)

26 | מזומן לקוראים. "ידיעות אחרונות" ו"מעריב" מציעים לקוראים מזומן במסגרת מסע לקידום מכירות. "ידיעות אחרונות" מציע מיליון שקל, ו"מעריב" - שיצא ראשון במבצע "העם רוצה מזומן" - מציע פרסים של עד מאה אלף שקל.

29 | העיתונים בעלייה, "מעריב" בירידה. סקר טי.ג'י.איי לשנת 2005 קובע כי נבלמה הירידה בשיעור קריאת העיתונים בישראל, השימוש באינטרנט ממשיך לצמוח ואילו ההאזנה לרדיו בירידה. עליפי הנתונים, החשיפה ל"ידיעות אחרונות" באמצע השבוע עלתה מ-42.5 אחוז ב-2004 ל-42.9 אחוז ב-2005. "הארץ" עלה מ-7 אחוז ל-7.6 אחוז. החשיפה ל"מעריב" ירדה מ-23.6 ל-22.1 אחוז בשנה החולפת.

■ פברואר

ז | המידע, לא המקור. על זכיית ערוץ 2 "קשת" להיענות לדרישת המשטרה ולהעמיד לרשותה את חומרי הגלם של הראיון ששודר בתוכנית "עובדה" עם מיכאל ורזני האפרתי,

איסלנד מקצוע קטלני

הסבה מקצועית הדוגנאים

עשירית מכלל 300 אלף אורחי איסלנד הצטרפו בינואר לעצומת מחאה שכוונה נגד אחד מעיתוני האי. הסיבה: העיתון פרסם בעמודו הראשון את שמו ותמונתו של מורה לשעבר, החשוד בתקיפה מינית של שני תלמידים, עוד לפני שהוגש נגדו כתב-אישום. המורה החשוד, גיסלי הארטארסון, התאבד בעקבות הפרסום והצית בכך דיון לאומי נוקב על אתיקה עיתונאית.

יושבת ראש אגודת העיתונאים של איסלנד, ארנה שראם, אמרה לסוכנות הידיעות איי. פי: "הציבור באיסלנד נעמד על רגליו ואמר: 'איננו רוצים דברים כאלה. איננו רוצים עיתון כזה. איננו רוצים אתיקה כזו'".

ימים אחדים לאחר מכן התפטרו מתפקידיהם שני העורכים שהיו אחראים לפרסום, והמערכת הבטיחה: בעתיד נפעיל יותר שיקול דעת.

הכירו את הפיתוח החדש מבית מעברות גיא פינס: הדוגנאים. דוגמנים עיתונאים. אחרי שבמרוצת המחצית השנייה של שנות התשעים פרחו תופעת הדוגמגישות, זוכה התופעה לאנולוציה: דוגמנים ושחקנים כדורי-מליץ ורו מאירמן הופכים לכתבים בתוכניות בידור בטלוויזיה וגרוע מכך – בעיתונות הכתובה, בעוד שמאות בוגרי מגמות תקשורת נמקים כעבודות כמו דיילות אוויר. כך, למשל, אפשר למצוא עתה את הדוגמן דודי בלסר מככב ככתב ב"דיעות אחרונות", ואת אסי עזר, שהתפרסם כמגיש בתוכנית גער אווילית, מרלג תוך חודשים מעטים לעמדת כתב מגזין כמוסף "סופשבוע" וממלא כפולות עמורים. זאת בשעה שכתבים מהשורה צריכים לצבור ניסיון בגובה הר עד שתינתן בידיהם כפולת מגזין בודדת. חוסר הכשרתו ניכר, כתבותיו גרועות ונושאים קלים מנוצה; אושיה בקהילת הסאדרימאוו, דוגמן תחתונים בן 17, המתמודדת הערבייה בתוכנית "הדוגמניות" וראיון עם השחקן הפלסטיני קייס נאשף, המקדיש כעמוד לנושא היותו סמל מין.

הדוגנאים, שדרכם בתקשורת נוסקת כתוצאה מטיפוח קשרים עם מושאי סיקורם, הם חסרי

יכולת עיתונאית – תיאורטית או מעשית. הם אינם בקיאים בעבודת התחקיר, יסודות הכתבה או תורת הראיון, מעולם לא גברו בארכיונים או לכלכו יריהם בעבודה עיתונאית שחורה. בהנחה שאלה יתקדמו ויגיעו לתפקידים בכירים יותר, זוהי מגמה חמורה לעיתונות. כשיגיעו אל פתחם עניינים כבדי משקל, הם יעמדו מולם כעיניים כוהות ויימנעו מלטפל בהם. כך יעוצב סדריוס תקשורתי שרובו ככולו ענייני בידור, אופנה והבל. איו אוטופיה לבעלי ההון ואיזה אסון לציבור. כלב השמירה עוקר מרצון את ניכור ומחליפם בשיניים מחרסנה – כאלו שמבריקות למרחוק, אבל אינן מסוגלות לפצח דבר.

ניב ליליאן

ניב ליליאן הוא עורך אתר ביקורת התרבות והחברה "נביאים אחרונים"

רפי מן

- 8 | **חקירה פלילית על הסתה לגזענות.** פרקליטות המדינה הורתה למשטרה לבחון בחקירה פלילית נגד העיתון בשפה הרוסית "וסטי" ונגד גרשון ביינקבב בחשד להסתה לגזענות. ההחלטה התקבלה לאחר שמרכז מוסאוו לזכויות האזרחיים הערבים התלונן כי בך יעקב פרסם בעיתון שיר שנכללה בו הסתה נגד ערבים, שתוארו בביטויים גזעניים.
- 15 | **התחקירנים מתאגדים.** איגוד עובדי הקולנוע והטלוויזיה (אקיט) החל לאגד ולייצג את התחקירני הטלוויזיה והקולנוע. ההתאגדות החדשה היא ביחמת התחקירניות רינה שתיל ונירה טל, המבקשות להשיג הכרה
- מוסדות הביקורת על הרשות לא פעלו.
- 7 | **תקציב מקוצץ.** תקציב חברת החדשות של ערוץ 2 היה בשנת 2006 91 מיליון שקל – כך החליטה מועצת המנהלים של החברה. מדובר בקיצוץ של כשישה מיליון שקל לעומת תקציב 2005.
- 7 | **צילומים למשטרה ולמועצת יש"ע.** "מעריב" ימסור למועצת יש"ע את הצילומים שצילמו צלמיו בעת פינוי עמונה. ההחלטה התקבלה לאחר שבית-משפט השלום בירושלים חייב את העיתון למסור למשטרה את הצילומים. מועצת יש"ע טענה כי המשטרה הפעילה כוח מוגזם בפניו.

10 | **פרס ראשון.** אחד הצילומים שבזכותם זכה אוריאל סיני, צלם "הארץ" וסוכנות הצילום הבינלאומית "גטי", בפרס הראשון בתחרות הצילום הבינלאומית היוקרתית "הורלד פרס פוטו", בקטגוריה של סיפור חדשותי.

רשות השידור, פרופ' גבריאלה שלו, נכנסה לתפקידה וכינסה את מליאת הרשות לישיבה ראשונה, בתום שנתיים שבחן

- שנעצרו בבריטניה כחשודים בפיתוח תוכנת "הסוס הטרויאני" והשתלתה במחשבים בישראל – כך קבעה שופטת בית-משפט השלום בתל-אביב, מרים דיסקין. השופטת אמרה בין היתר כי החיסיון העיתונאי על תוכן מידע חלש יותר מחיסיון על זהותו של מקור מידע.
- 1 | **ניידת שידור הותקפה.** ניידת השידור של גליצה"ל נרמזה באבנים על-ידי אנשי מין בעת הריסת תשעה בתים בלתי חוקיים במאחז עמונה. במהלך האירועים האלימים במאחז גם נוקבו צמיגי ניידת השידור. (ראו עמוד 14).
- 5 | **יו"ר חדש לרשות השידור.** יושבת-הראש החדשה של

עיראק חקצווע מסוכן

לא רק חיילים אמריקאים משלמים בחייהם על ההרפתקה העיראקית של ג'ורג' בוש: מאז שהחלה המלחמה בי"ב 2003 ועד סוף השנה שעברה נהרגו ונרצחו שם לא פחות משישים עיתונאים, מרביתם מקומיים ומיעוטם זרים. בכך תופסת עיראק את המקום הראשון בסיכום הכולל של זירות הקטל לכתבים ולצלמים ברבע המאה האחרונה. במקום השני: אלג'יריה, שבה נהרגו בין 1993 ל-1995 58 עיתונאים. בהמשך הרשימה: קולומביה, עם 52 עיתונאים הרוגים מאז 1986 ועד 2005; יוגוסלביה לשעבר, שם נהרגו בין 1991 ל-1995 36 עיתונאים; והפיליפינים עם 36 אנשי תקשורת שנהרגו בין 1983 ל-1987. את הנתונים פרסמה לאחרונה "הוועדה להגנת עיתונאים", גוף בינלאומי שמרכזו בניריווק, הנאבק למען עיתונאים ברחבי העולם הנמצאים בסכנה, וגם מתערך את גורלם.

רפי נז

שם התוכנית. אם אתם רוצים שנגיע לאיטם עם הקרדיולוג, אל תזכירו לנו בכוח כמה כיף היה להיות צעיר בשנות התשעים.

אבישי עברי

אבישי עברי הוא מבקר מוסיקה

אלטרנטיבי, כמה שנים אחריכך אתה מחליף את אלכס אנסקי בתפקיד הדודה של המדינה. אם לפני עשור וחצי היה גלעד חתום על יומן "העולם הערב" לבתי-הספר, שכלל חגים חדשים כמו "צום ישעיהו" ופניות כמו "איך להימנע מהריון לא רצוי" (שיטה אחת היתה "מגע נסוג" - כשחברה שלך מוריעה לך שהיא בהריון אתה נסוג מכל אחריות), הרי ששם תחילת שנת הלימודים הנוכחית הוא התלונן ברדיו על הגסויות ביומני בית-הספר בימינו.

נכון שכמשך שנים ראינו אותו מגיש שעשועונים תמוהים בערוץ הכסף וסלחנו; בכל זאת, הבנאדם צריך לחיות ממשוהו. אבל לקום מוקדם מאוד בבוקר כדי להגיע לאולפן ולראיין רצינות קרדיולוג מרוט על דיאטה חרשה שעושה נפלאות באמריקה? אני מפקח אפילו כשאני כותב את השורות האלה. אם עוד לא מאוחר, אנא שנו את

המעברים של אברי גלעד בוקר טוב עולם

שנים אחרי האלבום המצוין "סע לאט", כתב אריק איינשטיין שיר מחווה לשיר הנושא של האלבום הוא - "סע לאט ב". הפזמון "לא יתחילו בלעדינו" של בלרת הרוק המקורית הפך בשיר החדש ל"שתחילו בלעדינו" אפאתי; ואכן, איינשטיין אף פעם לא חזר לעצמו מאז.

במחווה העצמית העצובה הזו נזכרתי כששמעתי שבמסגרת מאבקי המיתוג, היווגו והביגור בין תוכניות הבוקר בערוצי הטלוויזיה, הוחלט כי תוכניתו של אברי גלעד (שעבר מערוץ 10 ל"רשת") תיקרא "העולם הבוקר" - הומאז' ל"העולם הערב". תוכנית הסאטירה היא שוררה אמנם בימים שערוץ 2 היה עוד "נסיוני" וכולנו התרגשנו ממילא, אבל גם כך היתה פנינה אמיתית, קאלט שהזמן לא יכול לו, מהפכה בתפיסת ההומור בטלוויזיה. בקיצור, ההפך הגמור מתוכנית בוקר. ככה זה, יום אחד אתה גיבור תרבות

תל-אביב" עם בתו בת ה-12 בעת שהוא עצמו הוחזק במעצר מנהלי. לטענת פדרמן נועד הראיון להשפיל, להטריד ולבזות את בתו הקטינה.

23 | מחיר המונדיאל. המועצה לשידורי כבלים ולוויין דחתה את בקשת חברת הטלוויזיה בכבלים "הוט" לגבות עד 800 שקל מצופים שביקשו לצפות בשידורי משחקי המונדיאל, אליפות העולם בכדורגל. המועצה תבעה להוריד את המחיר, ולהבטיח שגם מנויי חברת הלוויין "יס" יוכלו לצפות במשחקים. קודם לכן מינה שר התקשורת אברהם הירשזון צוות מיוחד שיבחן פתרונות לסוגיית הצפייה במונדיאל.

האוטובוס של חברת "אגד". העיתון השמיט משמו המקורי את המלה "ניח".

21 | השעיה לוורדה רזאל-ז'קונט. הופסק זמנית שידור תוכנית הייעוץ של הפסיכולוגית ורדה רזאל-ז'קונט ב"רדיו ללא המסקה", עד שיתבררו טענות כאילו המליצה לאחד המאזינים לפנות אליה לייעוץ פרטי. הרשות השנייה תבדוק אם מדובר בצעד לא אתי שנועד לקדם את עסקיה הפרטיים.

22 | מחיר הסאטירה. שני הסטיריקנים שי גולשטיין ודרור פראל ישלמו לפעיל הימין נועם פדרמן 22,600 שקל, כפיצוי על ראיון בשידור חי שערכו ב"רדיו

שיפור תנאי העבודה ושמידה על זכויות היוצרים. המועצה תפעל בחסות הסתרת העובדים.

21 | לקראת איחוד הכבלים. שלוש חברות הטלוויזיה בכבלים, "ערוצי זהב", "תבל" ו"מתב" - הפועלות תחת המותג המשותף "הוט" - חתמו על סיכום לקראת מיזוגן לחברה אחת. הבנקים, שהם הנושים העיקריים של החברות בהיקף של יותר מארבעה מיליארד שקל, יהיו הבעלים של כשליש ממניות החברה המאוחדת. בין הבעלים האחרים ארנון מזס, אליעזר פישמן ויצחק תשובה.

21 | מהרכבת לאוטובוס. עיתון הרכבת "ישראל" מופץ גם בתחנות מרכזיות לנוסעים בקווי

16 | הרכבת תובעת את ערוץ 2. רכבת ישראל הגישה לבית-המשפט המחוזי בירושלים תביעת לשון הרע בסך שלושה מיליון וחצי שקל נגד חברת החדשות של ערוץ 2. התביעה הוגשה בעקבות כתבה של אורן אהרוני ששודרה בתוכנית "אולפן שיש", לטענת הרכבת, הועלו בכתבה "טענות משולמות, מעוותות, בלתי מאוזנות ומגמתיות". טרם הוגש כתב-הגנה.

21 | מועצת אמנים יוצרים. שבעה איגודי האמנים והיוצרים הכריזו על הקמת מועצה משותפת, שתפעל לטיפול התרבות והאמנות, שמירה על חופש הביטוי והחופש האמנותי, הגנה על חופש ההתאגדות,

במקצוע ולהבטיח את זכויות העוסקים בו.

15 | ערוץ "תכלת" יורד. ערוץ המסורת "תכלת", המשודר בלוויין ובכבלים בתשלום, יפסיק את שידוריו בסוף חודש מרץ - כך הודיעה חברת "הירש מדיה". הערוץ ייסגר לקראת תחילת שידוריו של ערוץ המורשת בעוד חודשים אחרים.

15 | מכרז לרדיו ישראלי ביו"ש. הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו תערוך בקרוב מכרז להפעלת רדיו אזורי מסחרי ישראלי ביהודה ושומרון - כך טועם בפגישה בין מנכ"ל הרשות מוטי שקלאר למנכ"ל משרד התקשורת אבי בלשינקוב.

מחי רפי גינת הוא עורך "ידיעות אחרונות" ומחי הוא עורך "כלבוטק"

זה לא רפי, זה נוני

המהפך איננו של גינת אלא של מי שמינה אותו. ארנון מוזס פתח עידן חדש: עיתונות עם משווקים במקום עורכים

יוסי קליין

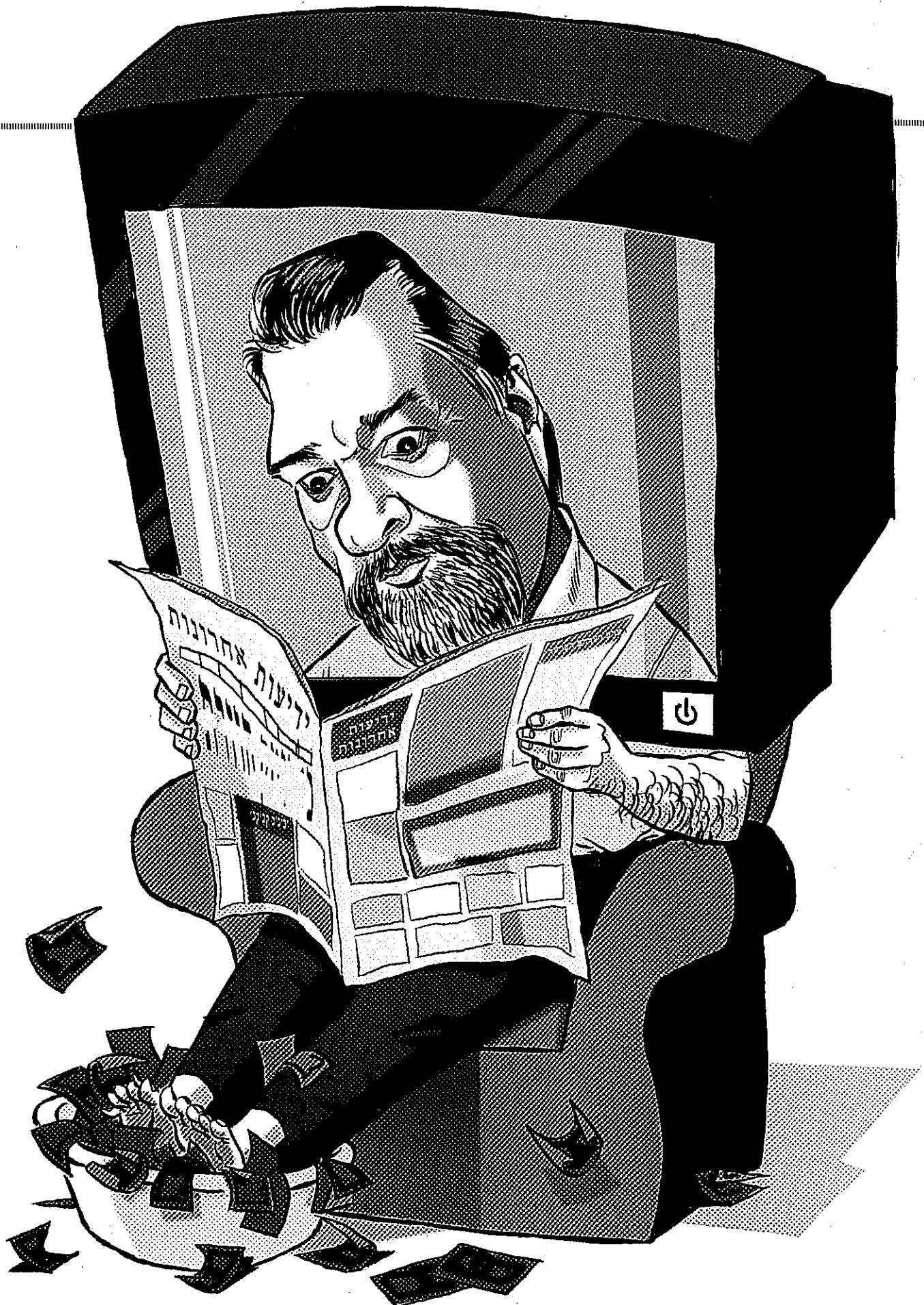
על ידיעות בלעדיות או תחקירים בולטים בתקופת כהונתו. כתשובה מוכיח גינת שאיננו אדם של פרטים קטנים: "...יש מאות ידיעות בלעדיות, גילויים בלעדיים וכמובן תחקירים בלעדיים".

"עיתונאי חוקר וסטייליסט מדופלם"

בעלי העיתונים בטוחים שימי העיתונות הכתובה קצרים. הם מתכוננים בגווייה לעתיד ואומרים: בואו נחתוך תוכן פה, נוסיף צבע שם, נארוז באריזה יפה – ממילא אף אחד לא ישים לב. עיתון, הם אומרים, לא זקוק היום לעריכה אלא לשיווק. ואם שיווק, למה שלא ניקח את המשווק הטוב מכולם? אין איש שיווק טוב

יאמץ אותה הטבלואיד לעצמו; אם השלטון מתערער, מובטחת תמיכת העיתון למי שעתיד לזכות בו. טבלואיד לא זקוק לתחקירים. מי צריך תחקירים? עלותם גבוהה, תועלתם קטנה, תרומתם להגדלת התפוצה מושלת בספק והנוק שלהם (לעיתון ולבעליו) עלול להיות הרסני. ספקי סקופים ממילא מעדיפים את הטלוויזיה, ומקורות אחרים מוצאים את דרכם לאינטרנט ולרדיו. גינת דווקא תבע בפגישה עם עורכים יותר סקופים ויותר תחקירים, אבל בסקירה של תשעת חודשי כהונתו לא גיליתי סקופים או תחקירים שזכו לתהודה שכמותה קיבל תחקיר "טיב טעם" שלו ב"כלבוטק". ביקשתי מגינת להצביע

מה שהורדי הוא מופנם, סרקסטי ואדם בורד מטבעו. רפי גינת מוחצן, ברברן, ואיש חברה, ובכל זאת אין הבדל גדול בין "ידיעות אחרונות" של העיתונאי הוותיק ורדי ל"ידיעות אחרונות" של הטאלנט מהטלוויזיה גינת. אותן כותרות גדולות כנות שתי מלים או ארבע שמסכמות את מה שראינו אתמול בטלוויזיה ואותם צילומים ענקיים. ב"ידיעות אחרונות" מרווחים על כך שיש יותר טקסט בעמוד ולפעמים אפילו כותרות של חמש מלים, אבל רק חרי עין מבחינים בהבדלים. עד כמה משפיעה אישיותו של עורך על העיתון של? תלוי במצב העיתון. עורך של עיתון במצוקה ממהר לשנות אותו, עורך של עיתון חזק ממהר להסתגל אליו. "ידיעות אחרונות" איננו עיתון במצוקה. כמו כל העיתונות הכתובה הוא סבל מנסיגה בתפוצה, אבל המרחק בינו לבין מתחריו עדיין גדול. "ידיעות אחרונות" לא היה זקוק לתפיסה מערכתית חדשה אלא לרוח אחרת. רוח כזאת יצר ארנון מוזס, המו"ל והבעלים של "ידיעות אחרונות". בעקבות הרוח בא רפי גינת. צריך זעזוע, אומרים בקבוצת כדורגל שנתונה בצ"רות, ומחליפים מאמן. מוזס חששן יותר ממנג'ד טיפוסי של כדורגל. הוא לא מחכה לצרות שיבראו, הוא מתנהג כאילו הן כבר כאן. מינויו של גינת בא לפיכך כטיפול בהלם. המערכת הזועזעה, אבל העורך החדש הסתגל במהירות. לא מפתיע, שהרי תבניתו הנוכחית של "ידיעות אחרונות", זו שנוצקה עוד בימי רב יודקובסקי, מתאימה בדיוק למידותיו. הוא עממי, פטרויטי, עם הגשה בוטה ומיננון מרוד של פשע וסקס. טבלואיד. הטבלואיד, בדרך-כלל, איננו עיתון של סקופים. זהו עיתון שמדפדפים, לא קוראים בו. כוחו בכותרות, וכותרות אמורות לגסס את רחשי לב הקוראים. "אין לנו אג'נדה", אמר גינת בשיחה עם עורכים בישיבה שכינס לקראת הבחירות – וצדק; עורכים של טבלואיד אמורים לנחש מה האג'נדה של הקוראים ולא לקבוע אותה. אם סדרהיום הציבורי נקבע על-ידי הממשלה,

ביקשתי מגינת להצביע על ידיעות בלעדיות או תחקירים בולטים בתקופת כהונתו. בתשובה חוכיח גינת שאיננו אדם של פרטים קטנים: "יש מאות ידיעות בלעדיות, גילויים בלעדיים וכחובן תחקירים בלעדיים"

במלים. הוא לא מעודד תקשורת ואף אחד לא מכיר את כתובת האימייל שלו, אם יש לו בכלל. הוא גם קמצן ידוע בכל הנוגע למחמאות ומתעלם ממעמרו של גינת כטאלנט הרגיל בתשכחות והתחנפויות. מדי פעם הוא נהנה להסתלבט עליו קצת. "יידקח לו עוד הרבה זמן ללמוד איך עובד עיתון", אמר יותר מפעם אחת לעובדים שהתלוננו בפניו על נוהלי עבודה שקבע גינת. מוזס עצמו מקפיד לשמור על עמימות מוחלטת באשר להייררכיה המערכתית. הוא עצמו לא מרכה להסתובב במסדרונות והוראות נשלחות ממשרדו באמצעות עורכיו כשהן נקיות מטיביות אצבעותיו. גינת השתלב היטב בעולמו הקונספירטיבי של המו"ל, ומקפיד לנהל את התקשורת הפנימית במערכת באמצעות פתקים צהובים ושיחות טלפוניות. אחרי פרישת ורדי, השתעשע מוזס ברעיון להיות גם העורך הראשי. שבועיים בראשות ישיבת המערכת הספיקו לו. הוא השתעמם והחליט שאין לו עניין בעבודה יומיומית אלא בשליטה באמצעות העורכים.

עיתונאים במערכת העריכו תחילה שתאוותו המפורסמת של גינת לחיים הטובים תגולל את רוב זמנו. הם התבררו. בשבועות הראשונים למינוי עדיין לא הגריר העורך הראשי את הטריטוריה שלו: הוא נהג לשבת בפינת הישיבה על כורסאות הסקאי בצבע חציל עמום, לשאוג בנייד שלו ולהציג מגפיים שכמותן לא נראו מעולם בבית "ידיעות אחרונות" לגוי ולהירור. עכשיו הוא שוהה במערכת שעות ארוכות. חריצותו של גולן יוכפז מאפשרת לו לפתוח את יומו בישיבת הבוקר באחת-עשרה וחצי ולככות את האור במשרדו בסביבות חצות.

עורכים מספרים על נטייתו להירתע מדקויות. גם שפתו, לדבריהם, לא מצטיינת בניואנסים: כתבה בעייתית היא "חרא כתבה", וטובה ממנה היא "אחלה כתבה". הוא מבקש להיות בשליטה ומשתדל לעבור על כתבות רבות ככל האפשר. כינו לבין עולם המחשב שוררת כרגע עוינות־מה, ולכן מונחת תמיד על שולחנו ערימה יפה של כתבות מורפסות.

מדי מוצאי שבת מקבל גינת את רשימת הכתבות של "7 ימים". ורדי התייחס ל"7 ימים" כתייר בארץ אחרת. בגלל יחסיה הטובים של העורכת, רותי יוכל, עם המו"ל הוא נמצע מעימותים והניח לה לנהל את

הכתוב, "מוסיפה שרמנטיות והופכת את העורך החדש של 'ידיעות' לעיתונאי חוקר וסטייליסט מדופלם".

"יידקח לו עוד הרבה זמן ללמוד"

למו"ל "ידיעות אחרונות" ובעליו, ארנון מוזס, קל יותר להתרועע עם סטייליסט מדופלם מאשר עם פובליציסט יהיר. המו"ל הזהיר והחשדן מעדיף לצרו תכרים שיודעים לדבר על עסקים ולא על שירה, וגיינת לא מרבר על שירה. הוא איננו סתם חבר לשיחות בבתי־קפה אלא האיש שמחזיק בכיסו את הנוסחה הסודית לפיצוח הרייטינג המדרש של העיתון.

חרדיהם של המו"ל והעורך הראשי בקומה השנייה של הבניין סמוכים זה לזה. רלתו של מוזס נעולה למחצה וזו של גינת פתוחה תמיד. גינת לא הביא את הטאץ' האישי שלו למשרד. הוא יושב עדיין מתחת לתבליט ישן של מפת ארץ ישראל, ששימש בהצלחה את העורך שקדם לו. מדי פעם מגיח מוזס ממשרדו ונכנס לחדרו של העורך הראשי. הוא נוטה להתעלם מאורחיו של העורך והם, מצדם, לא מפריעים לו להתייצב ליד כתפו של מארחם ולפשפש קצת בניירות שעל השולחן. לך תדע מה זוממים שם. מוזס הוא אדם קצר־רוח וחסכן

מגינת. מעטים אנשי התקשורת שהצליחו, כמו גינת, לשווק את עצמם וליצור זהות חזקה כליכר כינו לבין המוצרים שהם משווקים. ככה זה בטלוויזיה: המגיש מזהה עם התוכן יותר ממי שיצר אותו. אבל לא רק שם. כשערך את "העולם הזה", הופיע פרצופו של גינת על שלטי חוצות מתלי־איב ער צומת גהה. כעורך "ידיעות אחרונות" הוא קורא את הכותרות ברדיו, כשהתעסק בריאטה היה הוא הרומן. ו"כלבוטק"? "כלבוטק" הוא גינת. גם היום, למרות שאת "כלבוטק" עורך בפועל גולן יוכפז והוא עצמו, לדבריו, מקדיש לתוכנית רק שלוש שעות עבודה ואת סופי־השכוע שלו. גינת טיפח בהתמדה וכישרון את דמות האוטו־סיידר הטלוויזיוני. הוא לא נחמד כמו גדי סוקניק ולא ממלכתי כחיים יבין. הוא שמן והוא כועס. הוא מרעים בקולו והוא נוקב במבטו. עשרות גולשים התפעלו עם המינוי באינטר־נט: לעיתון של המדינה, הם כתבו, הגיע לוחם אמיץ, פייטר קשות. סוף־סוף משהו שילחם בממסד.

גינת איננו אנטי־ממסד; גינת הוא הממסד, הממסד החדש. הממסד השתנה וגולשי האינטרנט היו עסוקים מכדי להבחין בכך. עבר זמנם של הברנשים החיוורים בחולצות הלבנות והמכנסיים האפורים. אף קורא לא הכיר אותם. מי שמע על רב יודקובסקי?

הגיע תורם של הקולים, אשפי שיווק שיודעים להתלבש נכון. את גינת אי־אפשר לפספט ברחוב: "...בלוק שהוא על סף הקאובי חושף גינת את סדרות הסטיילינג של האנשים הגרולים", מתאר אלעד וייסמן באתר של ערוץ הכירור את הופעתו (▶) של גינת באירוע

התרמה, "קודם כל מתחילים בנעליים מגביהות, ככה מרוויחים עוד כמה סנטימטר... הג'ינס ההדוק שמנוח מעל הופך את כל פלג הגוף התחתון לארוך יותר ורוח יותר. בשביל לבורד את החזה ואת הבטן בחר גינת בן־קט דמוי אפודה... בצורה כזאת הרועות, החזה והבטן מודגשים לחוד... הסיגרטה ביר", מסכם

עורכים מספרים על נטייתו של גינת להירתע מדקויות. גם שפתו, לדבריהם, לא מצטיינת בניואנסים: כתבה בעייתית היא "חרא כתבה", וטובה ממנה היא "אחלה כתבה"

המוסף עליפי דרכה. גינת, בעידוד המו"ל, הודיע שתמו ימי המגזין כטריטוריה נפרדת. המו"ל הוא זה שפסל עד עכשיו כתבות ב"7 ימים": כתבה על עשר שנים לסגירת "חרשות" וראיון עם מי שהיה עורך "הארץ" הנוך מרמרי לקראת צאת ספרו. לפני כחודשיים פיטר גינת את ניר בכר, העורך שהחליף את יובל, בשל החלטתו של בכר לפרסם תחקיר על התנהלותו של אלי לנדאו כיו"ר חברת החשמל. בכר, מצדו, הגיש כתב-תביעה ובו האשים את גינת ומוזס בנסיגות למנוע פרסום תחקירים בשל מניעים לא עיתונאיים. ב"7 ימים", שם פורסמו מיטב התחקירים של "ידיעות אחרונות", הפנימו את הלקח.

"הפסדתי החון כסף"

כדרכם של מצליחנים, גם גינת רואה בהצלחתו האחרונה מפתח לכאה אחריה. "כלבוטק", מבחינתו, הוא מודל ראוי לחיקוי וללימוד. בפגישה עם עובדי "7 ימים", למשל, הבטיח לצייר את הכותבים בציוד משוכלל לצילום והקלטה (ציוד כזה, ככל הידוע לי, עדיין לא הגיע).

הטלוויזיה היא עדיין בבת עינו; יחסו אליה מורכב. את העובדים המתלוננים בפניו על שכרם הנמוך הוא מרגיע. גם אני, הוא אומר, הפסדתי המון כסף כמעבר ל"ידיעות אחרונות". עם זאת, תישמר בלבו לעולם פינה חמה לערוץ השני. עליידי עובדים בעיתון הוא נתפס, למעשה, כפרנט של "רשת" ב"ידיעות אחרונות". גינת הוא הכוכב הגדול של "רשת", היהסים בין "רשת" למוזס לא ברורים. ייתכן שהמו"ל הרוויח כסף רב כתוצאה מהצלחתה במכרו. לפני המכרו אסר מוזס לרווח על הגופים המשתתפים בו. לאחר כניסתו לתפקיד, אסר גם העורך הראשי על איזכור תוכניות טלוויזיה של הערוץ השני בכותרות המשנה של העיתון. למרות האיסור, הופיעה באחד מימי השישי ידיעה גדולה בעמוד הראשון שדיווחה על תוכניתו החדשה של דודו טופו. איך זה קרה? נשאל גינת. בתשובה הוא משך בכתיפו: הוא פשוט לא שם לב, הסביר.

גינת עצמו שולל כל אפשרות לסיקור מוטע של "רשת" או "כלבוטק". להפך, "כלבוטק", לדבריו, היא "התוכנית המקופחת ביותר". אין שום השפעה, הוא אומר, למעמדו ב"רשת" על המתפרסם בעיתון. כך חושב אמנם העורך הראשי, אבל קשה להאמין שירון טניברינג (ואני בטוח שהוא נקי כפיים לחלוטין) שכח מהיכן בא העורך שלו שעה שכתב על אמנון לוי, המתחרה של "כלבוטק" מערוץ 10: "בטח ראיתם שב'שומר מסך' הצליחו אתמול להעביר תוכנית שלמה בלי חשיפה משמעותית אחת? אה, בסדר, היו הגבינות. חבל שלא הגישו את הקרקרים".

רפי גינת הוא מבשרה של העיתונות החדשה. הכללים הישנים, בכללם "אתיקה שמתיקה", נדחקו הצדה. לו היו כללי אתיקה עיתונאיים כנמצא, היה העורך החדש של "ידיעות אחרונות" מתלבט עמוקות מול סעיף 15, למשל: "לא יעסוק עיתונאי בכל עיסוק, עבודה, שירות, יחסי-ציבור, פרסומת ואיסוף מודעות המעוררים חשד לניגוד אינטרסים או להטעיית הציבור".

אלא שתקנון האתיקה של מועצת העיתונות רלבנטי היום בערך כמו המגזן האינטרנציונל הסוציאלי-סטי. כליכך הרבה עיתונאים, גינת בכללם, לא מילאו אחר סעיף זה בתקנון, שהוא, כמו מקצוע העיתונות בכלל, איבד את משמעותו. גינת עצמו חושב שאמנם "יש בעייתיות" בעובדה שעיתונאי מפרסם מוצרים מסחריים, אבל ממחר להוסיף ש"אין פירוש הדבר כי אסור לעיתונאי לפרסם שום דבר". הוא עצמו, כותב גינת, חיבר את הטקסטים לכל מסע הפרסום שלו רק לאחר שברק "אם הוא נכון עובדתית".

הכלי היחיד העומד היום להגנת האורח מפני ע"תונות, שבה הגבולות בין דיווח אובייקטיבי לכוזה הנ"תון לשיקול דעתו של העיתונאי עצמו אינם ברורים, הוא בית-המשפט. המוסדות שהקימו העיתונאים כדי

לו אני עורך "ידיעות אחרונות", הייתי ממחר להדפיס את התחקיר במרור הצרכנות שלי בעיתון. מוזס ידע כמובן שהעורך שלו, זה שמעודד פרסום תחקירים צרכניים בעיתונות, הוא גם בעל חברת הפקות שיוזמת פרסום תחקירים כאלה בטלוויזיה. מעניין מה עשוי היה להשפיע על ההחלטה של גינת לפרסם סיפור כזה רווקא בטלוויזיה.

חברים, גם של עורכים ראשיים, נבחרים בבחירה חופשית. "אין לי חברים אישיים פוליטיקאים", כותב לי גינת, "אבל יש לי חברים טובים מאוד שעשו חיל בעסקיהם והם עשירים ומוצלחים. האם עלי לפסול חבר מפני שהוא עשיר?". ואני שואל את עצמי: לו קובי טרייכין מ"טיבטעם" היה מסב איתי באופן קבוע לא רוחות שבת, האם הייתי יוזם בעיתון שלי תחקיר על

גינת חושב שאמנם "יש בעייתיות" בעובדה שעיתונאי מפרסם מוצרים מסחריים, אבל ממחר להוסיף ש"אין פירוש הדבר כי אסור לעיתונאי לפרסם שום דבר"

מחדלים בחברה שבבעלותו? ואם מחדל היה מתגלה במטוסי "אל על"? האם הייתי מעכב פרסום תחקירים על מקורכי שרון רק מפני שרובי וינגלטס היה מעורב במיניו שלי לעורך ב"העולם הזה"?

האמת? אינני יודע. אינני עורך עיתון, סמי עופר או הברוביציס לא חברים שלי, ואף פעם לא סעדתי על שולחנם של ג'ודי וסילבן שלום. אני, אם כך, פטור מדיון, ארכאי קצת, על הקשר בין תקשורת, הון ושלטון. ומה עם גינת? "קשרים חברתיים", הוא כותב, "מעולם לא השפיעו על שיקולי המקצועיים".

וראי שלא, אבל הסיפור הוא לא גינת. מי ששינה את הכללים הם בעצם הבעלים. מוזס הפתיע את כולם ומינה שחקן פוטבול לקפטן קבוצת הכדורגל שלו. כבר תשעה חודשים מתרוצץ גינת על המגרש ומסביר לכולם שכללי המשחק השתנו. אבל לא כדאי להגזים בחשיבות תפקידו: הוא רק ממלא הוראות. מו"לים השתלטו, למעשה, על המשחק, הם ביטלו את ההפרדה המסורתית בין החלק המערכתי למסחרי וגייסו עורכים צייתנים ומלאי הבנה לצרכים השיווקיים שלהם. קוראים הפכו ל"לקוחות" ועיתון ל"מוצר". רוצים למכור מוצר? אין מי שיעשה זאת טוב יותר מרפי גינת.

למנוע מעורבות שלטונית בעבודתם קרסו. העיתונאים עצמם חלשים ומפוזרים מכדי להילחם על עקרונותיהם. תחרות כמעט לא קיימת: בעלי ההון השתלטו על עוגת התקשורת, חילקו ביניהם את הפרסות ואין להם עניין להציב עקרונות לפני רווחים.

מה עושה לך צהריים עם הבורוביציס?

עד להתערבות בית-המשפט, תלויה האתיקה העיתונאית ברצון הטוב של העורכים והמו"לים: בידיהם הכוח לפרסם או למנוע פרסום. השלכות פרסום שלילי על חברה מסחרית עלולות להיות הרסניות, לקעקע מערכות יחסים שהמו"ל כאיש עסקים מקיים עם ידדיו. תמי ודדי בורוביץ מארחים לעתים בביתם את ארנון מוזס, ג'ודי, ורפי גינת. יש להניח שהארוחה לאחר הפרסום על קריסת "קלאבמרקט", השייכת לבורוביץ, היתה עגומה מהרגיל, אבל את מבחן הדיווח בעיתון עבר העורך גינת בהצלחה. הקוראים קיבלו דיווח על "קלאבמרקט" בעיתוני, בהיקף ובאיכות שלא נפלו מאלה של מתחריהם. צריך, עם זאת, לזכור שלא היה מדובר בחשיפה אלא בדיווח שאי-אפשר היה שלא לפרסם. פרשת "טיבטעם" היתה שונה. "כלבוטק" חשפה שם שימוש בבשר עוף מקולקל, ומילאה היטב את תפקידה כתוכנית תחקירים צרכנית. את השאלות שעולות מחשיפה זו יש להפנות למי שמשלם לגינת את משכורתו ב"ידיעות אחרונות".

יוסי קליין הקים וערך את "כל העיר" ואת "חדשות", וכותב ב"הארץ"

פיטורין
של ניר בכר
חבשרים על
תום עידן "המאפיה
הירושלמית" הלוחמנית
ב"ידיעות אחרונות" ועל
נצחונה של התפיסה המבקשת
להגיש לקוראי המגזין חומרי הרגעה

קריסת המשולש

"7 ימים" מאבד את האוטונומיה

עמית בן-ארויה ודנה זינקלר

עוד לא שככה פרשת "שראייר", שפרסום תחקיר על כמעט תאונה של אחר ממטוסייה עוכב ב"עוברה", ושוב סערה – ניר בכר, עורך "7 ימים", פוטר מעבודתו בעקבות שורה של מחלוקות עם עורך "ידיעות אחרונות", רפי גינת. נזכיר את העובדות: המחלוקת בין בכר לגינת נתגלעה סמוך למינויו של גינת לעורך העיתון, בקשר לשורת תחקירים, ובהם תחקיר על תפקודה של שרת התקשורת דאו, דליה איציק, ועל התנהלותו של ראש המגזר שלה שרון ובגו עמרי בעניין המועצות הדתיות ומינויים פוליטיים. לשיא הגיעו הדברים בנסיונו של גינת לטרפד פרסום תחקיר על התנהלותו של אלי לנדאו, שהיה יו"ר חברת החשמל. בסופו של דבר פורסם התחקיר באישורו של המו"ל, נוני מווס, ובעקבות הפרסום הורה היועץ המשפטי לממשלה לפתוח בחקירה נוספת בעניינו של לנדאו, והקפיא את מינויו ליושב-ראש רשות השידור (לנדאו בתגובה ל"העין השביעית": "אינני מגיב

מוניקה ונגרוביץ (פולק)

תרגום ועריכה לשונית

עריכה לשונית
עברית / אנגלית / ספרדית
בהסמכת אוניברסיטת חיפה

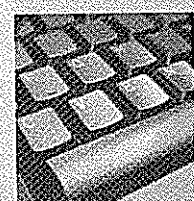
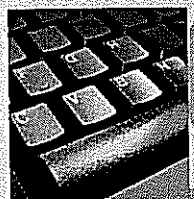
תרגום
חברה באגודת המתרגמים
מקור: עברית, אנגלית, ספרדית,
איטלקית
יעד: עברית, אנגלית, ספרדית
תרגום אקדמי, טכני, ספרותי
ומשפטי כולל אישור נוטריוני

תרגום עוקב
כתיבה מדעית, (APA)
מקצועיות
עמידה בלוחות זמנים

050-7659640

monicapo@netvision.net.il

קיבוץ געתון, ד.ג. אשרת 21530

ENGLISH

תרגום מאנגלית לעברית
תרגום מצרפתית לעברית
תרגום מספרדית לעברית

ניסיון רב מול
חברות הוצאה לאור

FRENCH

ידע ברפואה,
מדעים ואומנות

חברה בארגון המתרגמים בישראל

SPANISH

נייד - 054-4421068
orly.agranat@gmail.com

פנורמה

תקשורת המהשבים

- אינטרקום ותקשורת
- מצלמות נסתרות במעגל סגור
- אנטנות מרכזיות
- עלחות קליטה מלוויאנים
- תיקוני מחשבים
- עיסקים ופרטיים
- אזעקות מתקדמות לבית העסק

פ ר ס ו ס
ו ק י ד ו ס
ע ס ק י מ
ו ב נ י י ת
א ת ר י מ
ב א י נ ט ר נ ט

בעל עסק נכבד!
אנו בפנורמה מומחים בקידום אתרים במנועי החיפוש באינטרנט וכן חשיפה ופרסום העסק באתרי גלישה עיקריים ובאינדקסים השונים באינטרנט.

תעודות/הסמכה/תארים: פנורמה - שם דבר לתוצאות חיוביות בפרסום ענק באינטרנט.

פירסומאים ומומחים בפעולות האינטרנט הארצי והעולמי ובעולם המחשבים

נייד: 052-2502475

מייל: e052@netvision.net.il

אתר העסק: www.p-atarim.com

נייד: 052-2502475

מייל: e052@netvision.net.il

אתר העסק: www.p-atarim.com

מעין תרגומים

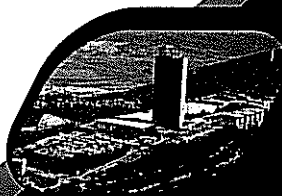
מעין שטיינברג

תרגום מאנגלית לעברית
התמחות במאמרים אקדמיים/מקצועיים
הקלדת כתבי יד

054-4472493

st.maayan@gmail.com

תקשורת מבט אחר

תואר שני בתקשורת
באוניברסיטת חיפה!

<http://communication.haifa.ac.il>
לפרטים ד"ר יריב צפתי טל: 04-8288716

הלימודים מתקיימים בקבוצות קטנות, תוך אינטראקציה שוטפת בין הסטודנטים לסגל, ובין עצמם. הסטודנטים מהווים חלק אינטגרלי מהקהילה האינטלקטואלית של החוג, משתתפים בסמינרים וכנסים הנערכים בו ונוטלים חלק פעיל במחקר - הן זה המתקיים במסגרת החוג והן במחקר עצמאי מונחה.

למועמדים מתאימים תוצענה מלגות ומשרות הוראה ומחקר.

החוג לתקשורת באוניברסיטת חיפה מציג תכנית בין-תחומית המשלבת חקר תקשורת המונים, תקשורת כתרבות ותקשורת בין-אישית. תכנית הלימודים לתואר שני בחוג מקנה כלים תיאורטיים ומתודולוגיים למחקר בתקשורת, ומיועדת לבעלי תואר B.A. בתקשורת או בתחומים אחרים (לאחר שנת השלמות). הלימודים מתקיימים במסלול מחקרי (עם תיזה) בלבד, אליו מתקבלת בכל שנה קבוצה מצומצמת של כעשרה סטודנטים.

ההרשמה החלה. דיון בפניות המועמדים יתחיל ב-3.4.2006.

ימים". הוא הביא איתו את חבריו, רותי יובל, ניר בכר, עינת ברקוביץ', שוש מולא ויגאל מוסקו מ"כל העיר", ואת אמירה לם מ"צומת השרון".
 את משב הרוח הרענן שהגיע למוסף "ידיעות אחרונות" ניתן היה לחוש כבר מהגיליון הראשון שערך גלעזר ובו סקופ יוצא דופן – ראיון בלעדי עם אברהם שלום, ראש השב"כ בתקופת פרשת קו 300, על רקע הקרנת סדרת הטלוויזיה על הפרשה. זו היתה תקופה טובה למוסף. סוד הקסם היה ביצירת התמהיל הנכון המשלב עניין ויצרים, סנסציה ומציאות קשה, גיל ריבה ומוטי גילת בכפיפה אחת, במעטפת צבעונית ותמונות ענק, מתאים לכל מין וגיל.

תפיסת "7 ימים" כמגזין לכל המשפחה התגבשה כבר בשנות השמונים, בעריכתו של אדם ברנך. "בשנות השמונים עדיין היה חידוש בעצם המושג 'מגזין'", אומר ברנך. "חידוש מבחינת הפורמט, הכתיבה, ועצם קיומו של שבועון בתוך עיתון. 'הארץ' היה המייבא הראשון לישראל של השבועון (העורך היה נתן דונביץ). חגגנו את המגזין בלי לחלק אותו ל'תחקירים', 'משפחה', או 'פנאי'. הוא נועד להיות משפחתי, וקצב הקריאה שלו אמור היה להימשך שלוש-ארבעה ימים, בניגוד ליומיות של העיתון היומי".

"המאפיה הירושלמית" עמדה בראש המוסף שנים רבות. כמו ב"כל העיר", גם ב"7 ימים" תפסה רותי יובל את מקומו של גלעזר בעריכה, וכעבור ארבע שנים התפטרה, עברה לטלוויזיה והעבירה את השרביט לסגנה, ניר בכר. גולת הכותרת, גאוותם של עורכי המוסף, היתה מספרם הרב של התחקירים שפורטמו אצלם, ובהם סדרת כתבות מיוחדת, "הזמן השחור", על יחסי הון-שלטון, פרשת האי היווני, פרשת אנגוסט-מחקרים שהובילה להרשעתו של עמרי שרון ולשליחתו לתשעה חודשי מאסר בפועל, חשיפת זיהום מי הקישון שהובילה להקמת ועדת חקירה, עקירת עצי הזית של פלסטינים בידי מתנחלים ומכירתם בישראל, הטייסים הסרבנים, ועוד ועוד. בצד ההצלחות היו גם כשלונות, רוגמת סיפור "השרוף", שאותו מעדיפים, כמובן, לשכוח ב"7 ימים".

התחקירים קיבלו מקום של כבוד, פורטמו בשערי המוסף, זכו לנפח גדול, מה שהביא גם כתבים אחרים בעיתון לשלוח אליו כתבות. מוטי גילת, למשל, העביר את התחקיר על פרשת עמר"י נתניהו מן "המוסף לשבת" ל"7 ימים", וגיאל לשם הביא את הסיפור על אנגוסט-מחקרים.

מושאי התחקירים לא היו מאושרים, כמובן. איש

יש לי סיבות טובות. כשייגמר העניין אני אביע דעתי". המחלוקת הפנימית על הפרטום הגיעה לידיעתה של כתבת התקשורת של "הארץ", ענת באליונט, וזו הפנתה אל גינת שאלות על המהלכים שקדמו לפרטום התחקיר. גינת הסיק מהן שכבר הדליף לבאלינט את תוכן שיחותיו איתו, והחליט לפטרו. כארבעים עיתונאים הגישו לגינת מכתב תמיכה בעורך המפוטר, ש"קירם את 7 ימים" והיה נדבך מהותי בייצוב מעמרו כמוסף סוף-השבוע המוכיל בישראל. בכר הוא האחראי לשורה ארוכה של כתבות ותחקירים שהביאו כבוד למוסף, לבית "ידיעות אחרונות" ולמקצוע העיתונות.

ניר בכר עתר לבית-הדין לעבודה, בנימוק שפוטרו נעשו על רקע נסיונו כעורך להציב במרכז השיח נושאים כמו שחיתות וקשרי הון ושלטון. ואילו רפי גינת השיב, כי בכר פוטר "מאחר שהפר את הוראות הממונים עליו, סירב לקבל את מרות העיתון והעורך הראשי... ניסה לערער על סמכותו המקצועית של העורך הראשי, לעשות לו דה-לגיטימציה מקצועית ואישית... לעקוף את העורך הראשי על-ידי פנייה לבעלי העיתון בניסיון לכופף את יד העורך הראשי, תוך כדי שהוא משמיע את העיתון וטוען כי הוא פועל שלא במינהל תקין".

אם יתנהל המשפט עד סופו ולא תושג פשרה, תתאפשר הצצה נדירה אל מאחורי הקלעים של העיתון הנפוץ במדינה. ואולי נוכל לשמוע את העדויות של גינת, בכר, משה ורדי, עורכי "7 ימים" לשעבר (עורכי "7 ימים" וורדי סירבו להתראיין לכתבה זו; גינת ומוזס לא מסרו את תגובתם עד סגירת הגיליון), ואת קולו של מו"ל העיתון ארנון מוזס שבחר ברנך-כלל לא להתבטא בפומבי.

***

שתי הפרשיות העלו על סדר-היום את האיום של בעלי ההון, המשקיעים בתקשורת, על התכנים המתפרסמים בה, אך יש מי שמוצא קשר נוסף: עורך "עובדה", רודון גלעזר, וניר בכר, צמחו בערוגה אחת – המקומון הירושלמי של רשת שוקן "כל העיר", בשנותיו הטובות, כשנודע כעיתון מבעבע, נשכני ואנטי-ממסדי.

דורון גלעזר מונה לעורך "כל העיר" בשלהי שנות השמונים, אחרי מילאה את התפקיד רותי יובל. ניר בכר היה עורך הכתבות של המקומון. לימים, כשכבר כיהן גלעזר כעורך הראשי של מקומוני רשת שוקן, חצה את הקווים עקב חילוקי דעות מקצועיים, והצטרף ל"ידיעות אחרונות" כעורך "7

המו"ל

חיסיון: ארנון מוזס, נחמה חשמאנה, רותי יובל, דודון גלעזר, ניר בכר

חיסיון: נחמה חשמאנה, משה ורדי, רפי גינת

עורכי "ידיעות אחרונות"

עורכי "7 ימים"

תחקירים שבהם ניכרה התערבות החריגה: תחקיר על הדד אפל, האי הוות על גלעד שרון, ראיון אהוד עם דליה איציק בעקבות תחקיר ביקורתי על שיטת החיפויים שלה

גלעזר, וזה האשים את שליו כי לא תמיד השיקול העיתונאי עומד בראש סדר העדיפויות שלו. גלעזר לא הסתפק בעימות המקצועי עם הממונה עליו, אלא הפיץ את טענותיו בכל מקום, גם מחוץ לעיתון.

חילוקי הדעות המקצועיים הפכו לקרע של ממש. הפרשה לא הוסיפה אהדה ל"מאפיה הירושלמית" בין עובדי העיתון. עם השנים נוצר משולש עדין, המו"ל-העורך הראשי-עורך "7 ימים". המו"ל, נוני מוזס, עובד בנפרד מול שני הקורקורים האחרים. כך המשיכה רותי יובל לערוך את "7 ימים" על אף סכסוך מתמשך וחוסר שיתוף פעולה בינה ובין העורך הראשי דאז של העיתון, משה ורדי. הסכסוך בין השניים פרץ על רקע הוראתו של ורדי שלא לפרסם תחקיר שעסק בחשד כי פרופ' גרעון אורצקי, ראש מחלקת ניתוחי הלב באיכילוב, התנה את מעורבותו האישית בנייתוחים בתשלום מצד החולים (לקרן מחקר של בית החולים); בסופו של דבר לא הוגש נגדו אישום בטעיף זה. בעקבות הקרע בין השניים, התנהלה עבירה של יובל במישרין מול המוציא לאור. האוטונומיה היחסית נמשכה גם בימיו של בכר כעורך במוסף. ורדי לא נטה להתערב בתוכן הכתבות והסתפק בעיון ברשימות הנושאים שבהם יעסוק המוסף.

עם כניסתו של רפי גינת לתפקיד העורך, הוא הכריז על סיום האוטונומיה של "7 ימים" ודרש להעביר אליו את כתבות המוסף טרם יירדנה לפרוס. בעיתון אומרים, שעצם מינויו של גינת בא לרסן את עורכי המוספים וליטול מהם את כוחם, אך על אף ההצהרה הרשמית כי "7 ימים" כפוף לעורך הראשי, ממשיך מוזס להתערב במתרחש במוסף, בעיקר בכתבות הקשורות בצווארון הלבן. ב"דיעות אחרונות" גורסים שמוזס נזהר בכבודם של בעלי הכוח במדינה. הוא נזהר מלפסול כתבות בעצמו, אבל מעביר

ציבור שעמד

במרכז תחקירים בשנים האחרונות אומר: "לא נראה לי בסדר שעל סמך כתבות בעיתון יפתחו קמפיינים נגד אנשים. במדינה מתוקנת, עיתון שטועה משלם הרבה כסף, אם היו פוגעים לו בכיס, הוא היה נזהר". איש מאשים את "7 ימים" ב"רצח אופי ולא בכתיבת עובדות". אהוד אולמרט הגיש תביעת דיבה נגד מרכי גילת, בעקבות תחקיר שפרסם עם מיכל גרייבסקי ומלי קמפנר לפני שלוש שנים על פרשת האי היווני וקשריו של הקבלן דוד אפל איתו ועם אריאל שרון.

במסגרת ההתריינות בבית המשפט הוצגה לאולמרט רשימת שאלות, אך הוא העדיף שלא להשיב עליהן, וכינואר השנה, לאחר שתפס את מקומו של שרון, ביקש למחוק את התביעה, "נוכה אירועי העת האחרונה ותפקידיו של התובע כממלא מקום ראש הממשלה...".

לא כולם התרשמו מההצלחה של "7 ימים", והסגנון החדש עורר ביקורת גם מבית. כותבים התקשו לקבל את העריכה והשכתוב האגרסיביים, ועורכים ותיקים התחלחלו מהסגנון הבוטה והמשתלח לא אהת. שחר אלחרמן, בעבר סגן עורך "7 ימים" והיום סגן עורך מוסף "הארץ": "חלק מהבועה נוצר ממפגש של שני אתוסים: עיתונות מיינסטרימית וממסדית יותר מול עיתונות ביקורתית, לוחמנית ואנטי-ממסדית יותר".

■ ■ ■

"7 ימים" היה שנים רבות מעין ממלכה עצמאית, שטח אקסטרטריטוריאלי, שבו שליטתו של העורך הראשי אינה מוחלטת ולעתים אף אינה מורגשת. הרבר בא לידי ביטוי גם במרחב הפיזי שעליו חולשת מערכת המוסף בקומת הכניסה של בית "דיעות אחרונות", בשטח גדול מזה המוקצה למוספים האחרים. חברת המוסף נתפסה כמתנשאת, לוקה בכיטוחן עצמי מופרז ובתחושת צדק מוחלטת, שגרמו לה עיוורון והביאו אותה שלא לסור למרות הממונים עליה. במקרה אחר ביקש עורך העיתון, אלון שליו, להתערב בהחלטותיו של עורך המוסף

אתה חי בעולם הפוך: בכתבות שהיית צריך לקבל עליהן פרסים, אתה מקבל טענות. בחלקים אחרים בעיתון ההתייחסות אליך היא כאל הילד הרע, החצוף, הלא ממושמע והחתרן. כשאתה עושה עיתונות נקייה, אתה מקבל קיתונות של רותחין. וזה טרגי. היה צוות שאני לא יודע אם יהיה. מספר התחקירנים ש"7 ימים" מסוגל להפעיל הוא דבר שאין לו אח ורע בעיתונות. הוא שקול לכל הכוחות התחקיריים האחרים יחד

שחר אלטרמן, סגן עורך מוסף "הארץ", לשעבר סגן עורך "7 ימים"

תחקירים מרעשים שפורסמו ב"7 ימים": קופת הצללים של עמרי שרון, חשיפת זיהום מי הקישון, עקירת עצי זית של פלסטינים, המייסים הסרבנים

מבליטים אותו בעמוד החדשות הראשי של העיתון עצמו. כך קרה לתחקיר האיווני ופרשת אנגקסי-מחקרים, שפורסמו במוסף מבלי שתשומת לבם של קוראי העמודים הראשונים של העיתון תופנה אליהם.

שחר אלטרמן מסכם: "אתה חי בעולם הפוך: בכתבות שהיית צריך לקבל עליהן פרסים, אתה מקבל טענות. בחלקים אחרים בעיתון ההתייחסות אליך היא כאל הילד הרע, החצוף, הלא ממושמע והחתרן. כשאתה עושה עיתונות נקייה, אתה מקבל קיתונות של רותחין. וזה טרגי. היה צוות שאני לא יודע אם יהיה. מספר התחקירנים ש'7 ימים' מסוגל להפעיל הוא דבר שאין לו אח ורע בעיתונות. הוא שקול לכל הכוחות התחקיריים האחרים יחד". והוא מוסיף, "או שאתה מזדהה עם מה שאתה עושה, עיתונות, או שאתה ציני לגבי מה שאתה עושה. אם אתה ציני, אין לך מה לחפש. אי אפשר להסכים לפסילה אפילו פעם אחת. זה כמו שתהיה זונה רק פעם אחת. זה לא מדרון חלקלק – זה תהום".

מה מניעו של גוני מוזס? גם מי שעבד קרוב אליו במשך שנים ארוכות לא מבין אותם לאשורם. "מדובר", אומרים יודעי דבר, "באדם חזק-חלש שמחפש חברים", ומוסיפים, "גם העובדה שהוא אינו מגיב כמעט לעולם יכולה להצביע מצד אחד על עוצמה דיקטטורית והתעלמות, ומצד שני על חשש מעימות עם טענות". על כך יש להוסיף את האחריות הכבדה המוטלת על המו"ל לבדו במקרה של תביעה משפטית.

■ ■ ■

יש הרואים בסילוקו של גיר בכר אבן דרך נוספת בהיחלשות העיתונות הכתובה, והחלפתה ככזאת שאינה מסוגלת עוד להכיל עיתונות חוקרת ונטולת משוא פנים. העיתונות הכתובה החדשה, שוויתרה על עיתונאים-חוקרים לטובת הטלוויזיה, מלמרת, לדעתם, על נטישת עמדת כוח בגלל לחצי היומיום שלהם חשופים המו"לים.

ואולי פיטוריו של בכר הם עונשו על שחטא בהיביריס, חטא הגאווה. וכמו הגיבור הטרגי בעל הביטחון העצמי הגבוה, העקשן שאינו מוכן להתפשר – גם במקרה זה, החטא הביא עליו עונש זהה בעוצמתו – פיטוריו מהמערכת.

עמית בן-אדוויה הוא כתב ב"הארץ TheMarker" וסטודנט למשפטים; דנה וינקלר היא מוצה לתקשורת

מסרים מרומוזים לעורכים. בישיבה עם עורכים נשמע מוזס אומר: "אם יש לכם חברים, לא נורא אם תעזרו להם לפעמים". ובבית "יריעות אחרונות" אומרים: "גוני לא רוצה להיתפס כצנזור. יש הרבה דרכים להרוג סיפור, דרך עורך ראשי, נימוקים של 'חרא של כתבה' או נימוקים משפטיים. יש נושאים שנהרגים קודם לכן, עוד בשלב הרעיון". כך, למשל, טוענים שם שלא ניתן לכתוב "יריעות אחרונות" לעסוק בצורה מעמיקה במכרו האחרון לערוץ 2, בשל מעורבותו של המו"ל ב"רשת".

הרומים, כך נדמה, נקלטו היטב, וכראיה לכך מספרים ב"יריעות אחרונות", שכאשר היו מביאים לוורדי סיפור תחקירי טוב, הוא נהג להצביע על הקיר המפריד בין הדרו ובין זה של מוזס: "נראה אם זה יעבור", "נראה אם זה יעבור את ההוא", או "השכן שלי".

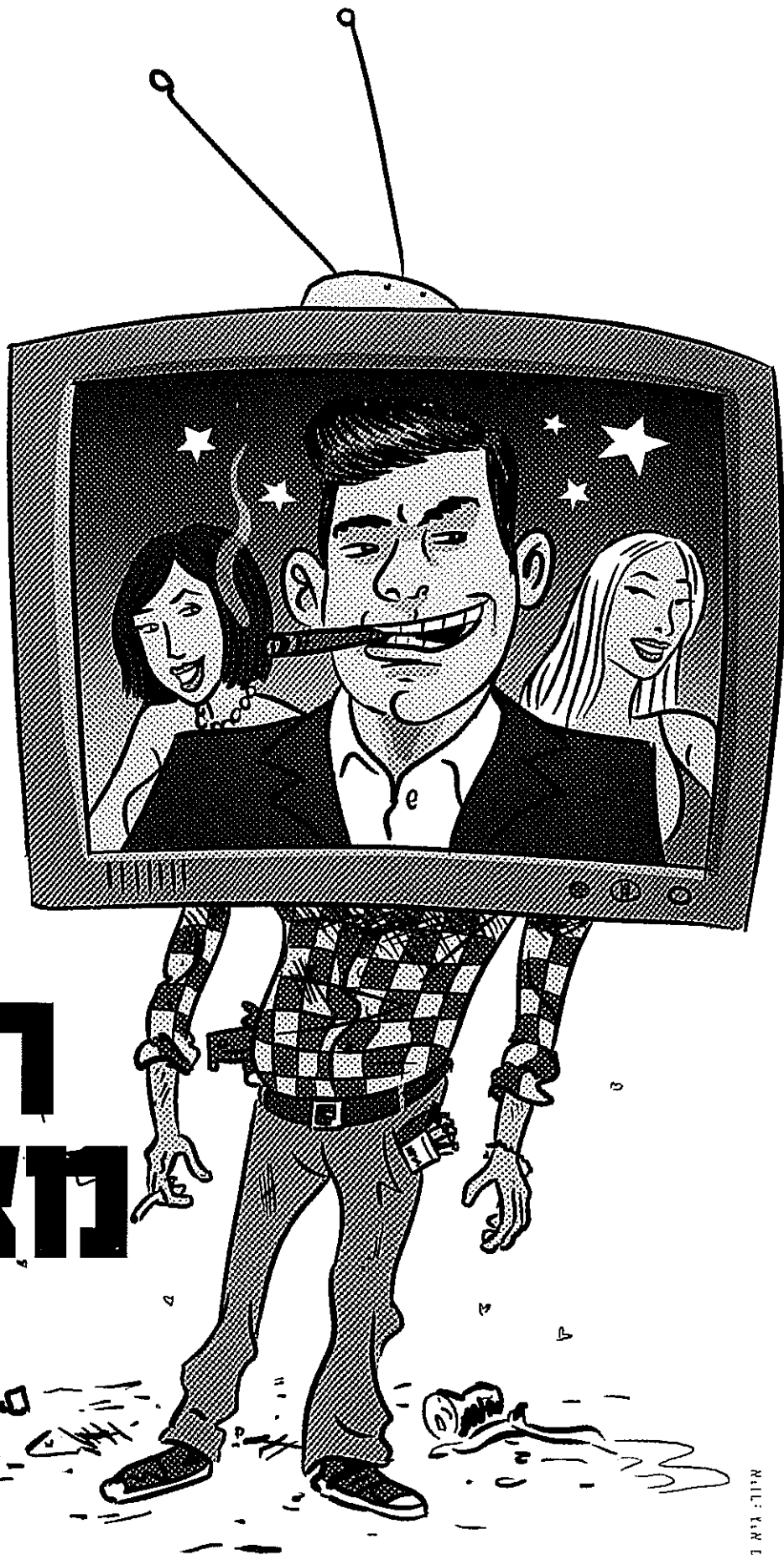
היו גם מקרים נדירים שבהם הרג מוזס ממנהגו ופסל כתבה ב"7 ימים". כך קרה בשנת 2003, בכתבה על אופן בחירת השופטים לכהונה בבית-הדין שפט העליון, מוזס חפץ ביקרה של פרופ' גילי כהן ופסל את הכתבה. במקרה אחר נפסלו קטעים מתוך כתבה על הקבלן דודי אפל, במסגרת פרויקט "הזמן השחור". גם פרסום הכתבה על גלעד ועמרי שרון, שבה הוכא תמליל השיחות המוקלטות עם הזוקר הפרטי דוד ספקטור, עוכב זמן רב. בסופו של דבר, לאחר שהיה חשש ממשי שעיתון מתחרה עומד לפרסם את הסיפור, הכריע מוזס בעד הפרסום אך לא במוסף השבועי, אלא בעיתון היומי, בשני חלקים, בהשמטת קטעים מסוימים. במסדרונות "יריעות אחרונות" יש האומרים שמאחורי מאמי ציו של המו"ל, מוזס, לגונן על משפחת שרון עמד החיבור בינו לבין עורך-הדין דוב וייסגלס, פרקליט המשפחה.

בכירים לשעבר ב"7 ימים" טוענים: "הוא (מוזס) מספיק חכם כדי להשתמש בעורך, בין אם הורדי ובין אם גינת. הכל למען האינטרסים האישיים: בין אם זה חברים שהוא צריך למצוא חן בעיניהם, ובין אם אינטרסים כלכליים. הוא מוכן לכופף את העיתונות ולעצור כתבות או לסרס אותן. או לפצות את מי שצריך". דוגמה לפיצוי שכזה אפשר לראות בריון עם שרת התקשורת לשעבר, דליה איציק, שפורסם לאחר תחקיר "7 ימים" שעל-פיו היא הפעילה לחץ על מנכ"ל רשות הרואה, יוסי שלי, בניסיון להרחיק איציק הנפגעת השתדלה אצל מו"ל העיתון, והוא פיצה אותה בריון אורה במיוחד.

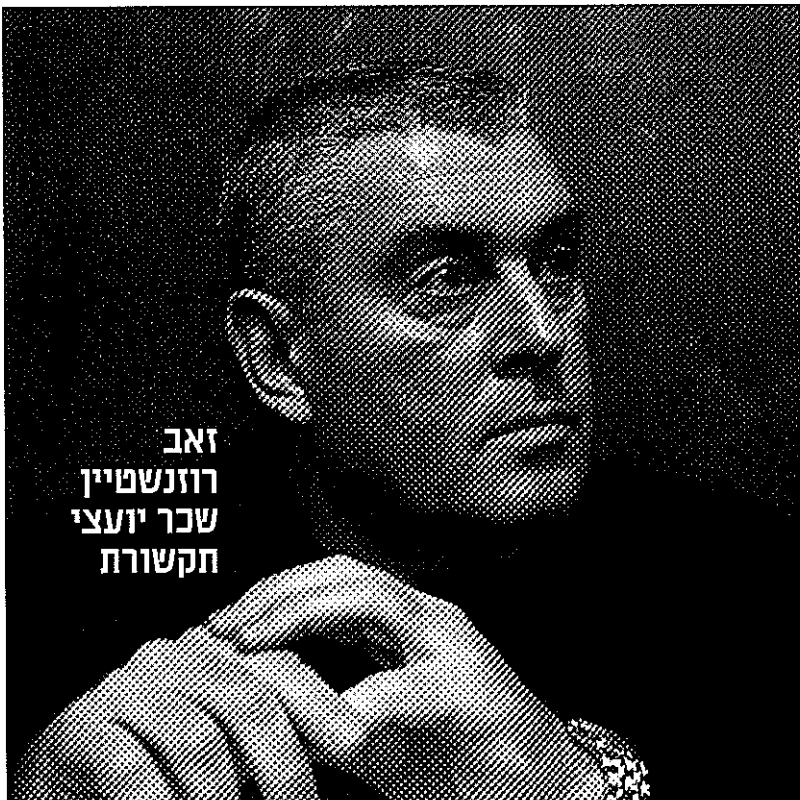
יש עוד דרך ללכת בין הטיפות: מפרסמים תחקיר חושפני על בעלי הון אישי ציבור בולטים, אך למרות ההישג העיתונאי, מבליעים אותו במוסף ולא

בעזרת סיקור עיתונאי
ופרסומים במדורי רכילות
הופכים עבריינים מדגי רקק
לכרישי העולם התחתון וגם
לידוענים בעולם הלגיטימי

הפשע מצטלם היטב

איור: אריאל טורד

זאב רונזשטיין שכר יועצי תקשורת

צילום: מוטי קמחי

איתי רום ומתן שירם

לביקוריה ככתבת הפלילים של גליצה"ל בכתבי-לא שונים, הבחינה הרס שטייף בתופעה מעניינת: אסירים רבים נהגו לגזור כתבות שעסקו בהם ולתלות אותן בתאיהם. העובדה שתכני הכתבות הציגו אותם כעבריינים שביצעו מעשים נפשעים לא גרמה להם להתבייש בכתוב, נהפוך הוא. "כל כתבה שמעצימה עברייני כזה או אחר", אומרת שטייף, "הופכת אותו לאיזשהו גיבור. הם מאוד אוהבים את זה, כי הכתבות כאילו מרימות אותם מעל האחרים".

החודשים האחרונים סיפקו לעבריינים לא מעט כותרות צבעוניות שיוכלו לגזור ולשמור. אירוע בראשית ינואר, שבמהלכו נדקר העברייני אמיר מולנר במלון דניאל, סוקר בהרחבה יתרה, ו"מעריב" אף הקדיש לו כמעט את כל שלושת עמודיו הראשונים. עמוד השער שנסוב על התקרית (עם הכותרת הרמטית: "פסגת הפשע נגמרה בקרב") משמש גם כעמוד המוצג במודעות המסע "העם רוצה מומן" של העיתון – בחירה שמעידה אולי על תפיסת "מעריב" את הערך הרייטינגי של הסיפור. יעקב אלפרון, החשוד בדקירה, התראיין בנדיבות לכלי תקשורת רבים בטרם הסגיר עצמו למשטרה. כששוחרר ממעצר, וינק בחיבה על כתפיו של הצלם מוטי קמחי

הזה. מה קרה שם בעצם? סכסוך בין עבריינים. ביום הדקירה, כולנו עשינו שידורים כאילו שזה פיגוע. על מה ולמה? אמרתי לעורך שלי שאני לא מבינה למה צריך לעשות כל-כך הרבה פריצות שידור על הדבר הזה. הוא אמר שזה מאוד עניין את המגיש, זה מאוד סקסי וצבעוני. אני לא יודעת אם מולנר מרוצה מהפרסום, אבל בוא נאמר שהאיש הזה צריך הרבה כסף כדי להחזיק את עצמו. אני מבטיחה לך שמעכשיו לכל מקום שהוא ילך והוא יגיד את שמו, הוא יקבל מה שהוא רוצה.

נסלי ברה, כתבת הפלילים של ערוץ 10, סבורה אחרת: "חוק מס' 1 אצל העבריינים זה אנונימיות ותשאיות. ברגע שיש עליהם סיקור תקשורתי, הם מקבלים יותר ימי מעצר. זה לא כמו בסרטים שפרסום מביא להם יותר כסף, זה לא עובד ככה. כשיש כתבות שמתארות עברייני ככריש גדול, גם בית-המשפט רואה את הדברים בזווית הזו. זה לא שהשופט פועל לפי מה שהוא רואה בטלוויזיה, אבל יש השפעה לציבוריות של כל העניין. הם אולי נהנים מהפרסום ברמת האגו, אבל זה ממש לא טוב לעסקים שלהם".

גיא פלג מהערוץ הראשון טוען, ש"אם אני נסמך על המשטרה, בתי-הסוהר ובתי-המשפט, אני לא עושה אפגרייד לאף עברייני. אני נמצא בשטח, אני קשור לעורכי-הדין הפליליים ובקשר עם עבריינים ושוטרים. לבוא ולהגיד שרונזשטיין זה המצאה, זה מקומם".

אם המשטרה מכריזה על מישהו בעל עברייני גדול, הכתבים מקבלים את זה כתורה מסיני או

ועשה שימוש בתקשורת כדי להעביר מסר מאיים ליריביו: "מי שינסה להזיז שורה מראשו (של בני) שיזהר". רעייתו רואיינה באמפתיה אצל יאיר לפיד, בתו אצל דודו טופו. במקביל כיכבו בתקשורת אסי אבוטבול, שטיל לאו נורה לעבר ביתו בנתניה (וטיל שני נמצא לידו), משפחת גבריאלי שנחשדת בהלבנת הון וכמובן, זאב רונזשטיין, אולי "סלב הפשע" הבולט בארץ, שהריווחים עליו חרגו מזמן ממדורי הפלילים לכיוון כתבות הצבע ומדורי הרכילות.

כיצד הפכו עבריינים לכוכבי תקשורת ואת מי משרתת התופעה הזו? לפי שטייף, קודם כל את העבריינים עצמם. "כל העבריינים הגדולים האלה", היא טוענת, "היו עבריינים קטנים, שלאט לאט המשטרה הפכה אותם לטייקונים. אנחנו בתקשורת מיהרנו לקנות את זה, לעשות כתבות ענק וכותרות, והעבריינים משתמשים בזה".

כיצד?

איך הם נהפכו להיות מיליונרים? מכל מיני דמי חסות, ענייני שוק אפור. עכשיו הם כבר לא צריכים להיות מפחידים – מספיק שכתוב בעיתון שהם ראשי משפחות פשע, ואז הם באים עם גורי העיתונים לבעלי עסקים, שמהם הם גובים דמי חסות, ומקבלים מה שהם רוצים. מולנר, למשל – מי הוא היה בכלל? גנב קטן שברח מהארץ. אבל המשטרה, כדי להלל ולשבח את עצמה, הפכה אותו מסרדין לדג, התקשורת הפכה אותו מרג ללווייתן, ויחד כולם הציגו את כולם. רונזשטיין התחיל בדיוק מאותו מקום. תסתכל כמה חשיבות אנחנו מייחסים לסיפור הדקירה הקטנצ'יק

הפרקליטים יצרו ספין

במה מכובדת, רצינית, לשטוח את טענותיהם המשפטיות, בפרשה שכה הסעירה את המדינה, ולא מולאה חובה עיתונאית בסיסית – לברוק מה תאמר המדינה. אפילו לא נעשה, לטעמי, ניסיון לברוק ברצינות, באופן אובייקטיבי (אולי באמצעות פרשן משפטי מוסמך), עד כמה טענות הסניגורים מבוססות משפטית. מן היריעה עולה רמו עבה, בלתי משתמע לשתי פנים, לציבור קוראים רחב, שהנה, מי שכונה "היעד מספר 1" חוזר לחיי הסלבריטאות המפנקים שהתקשורת כה הרגילה אותו בהם ("בחיוך רחב", כמוכן); ואפילו לא נבדק בפרקליטות המדינה, האם יש סיבה לכך שצו ההסגרה בעניינו של רוזנשטיין לא הוארך? האם באמת מיהו נרדם בשמירה או שעבודת הפרקליטות בתיק הזה מחושבת לפרטי הפרטימז אולי בכל זאת יושבים שם ברחוב צלאל ארדין בירושלים אנשים שיועיים מה הם עושים לא פחות מהסניגורים הנכבדים קרן ובני נהרי?

אמנם ידיעה צורפה ממגרת שבה ניסה העי" תון לנחש, מטעם עצמו, כיצד תגיב הפרקליטות על טענות הסניגורים – מעין ניסיון לוליני להיגבר על העובדה שמסיבות עלומות לא הוכאה תגובת משרד המשפטים ל"מהדל" ככיכול מקרה זה, למרבה המזל, הוא בין היחידים שבו ניתן היה לברוק את רצינות הטענות המשפטיות בזמן בוק, עוד לפני שהיריעה נשטפה וטבעה

וקר יום שני, 30 בינואר, התחיל רע. בשעה 6:15 בבוקר התחיל הכיפר לצפצף. הפעם, לשם שינוי, זו לא היתה מפיקה לחי" צה של "שש עם עורך בן-עמי"/ "ערב חדש"/ "לונדון וקירשנבאום" שביקשה להבטיח באשי מורת הבוקר בלעדיות על ראיון שאמור להיערך כעבור 12 שעות. הפעם היו אלה כתבי רדיו, עצי כניים, קורי שינה על עיניהם, שאמורים לעלות לשידור כעוד רבע שעה ביומני הבוקר ולרווח לאומה כיצד פספסו את סיפור המאה, שלפיו זאב רוזנשטיין, האיש שהמדינה השקיעה כליכך הרבה בהבאתו לרין, עומד להשתחרר ארטרטו הכיתה, חופשי ומאושר – בחסות כותרת בעיתון של המדינה.

"מה קרה?", שאלתי את כתבת גל"צ. "תפתח 'ידיעות אחרונות'", ענתה בקוצר רוח. רצתי לדלת. פתחתי. כותרת חגיגית, "פותרת עמוד" בעגה המקצועית, כישרה למאות אלפי הקוראים: "התפתחות דרמטית... האם רוזנשטיין הולך הביתה?".

אכן התפתחות דרמטית. כלי תקשורת, מהמכובדים והחשובים במדינת ישראל, נתן לבאיכוחו של זאב רוזנשטיין הדרמנות לשטוח את טענותיהם המשפטיות על מהדל ככיכול של המדינה בטיפולה בפרשת רוזנשטיין, וזאת מבלי שניתנה לפרקליטות הזדמנות להגיב על הטענות ולומר את עמדתה בעניין. בין יתר הציטטים המקוממים שמופיעים בכותרות המשנה של הידיעה: "הפרקליטות נרדמה, היתה צריכה לבקש את הארכת הצו (צו ההסגרה; י"ג) עד אמש בחצות; מכיוון שלא עשתה זאת יש לשחרר את רוזנשטיין ממעצר". ומתוך הידיעה: "החל מאמש בחצות נוצר מצב משפטי שבו ייתכן שכל המאמץ שהושקע בהסגרתו, בישראל ובארזה"ב, יירד לטמיון. רוזנשטיין, הנחשב לאחד מראשי הפשע המאורגן בישראל, עשוי לצאת בתוך זמן קצר לחופשי וחיוך רחב על פניו".

איך שלא חופכים את זה עולה מכאן ריח רע: לרשות הסניגורים העמדה

**ליאור חורב, יח"צן:
היחס של התקשורת
לעבריינים לא
שונה מהיחס לכל
גיבור תרבות אחר.
התקשורת אוהבת כל
סיפור צבע מעניין. זה
חלק מהרדידות שלה**

▶ שאתם ניוונים גם ממקורות עברייניים כדי לגבש דעה?

הדברים נבנים עקב בצד אגודל. אני יודע שהציבור בישראל התעורר בתחילת ינואר ושמע לראשונה את השם אמיר מולנר, ואנשים שואלים את עצמם איך פתאום נולד כזה שם. אבל אנחנו, הכתבים הפיליטים, מכירים את הסיפור שלו מלפני ששבע שנים. אני חי את השם והסיפור שנים רבות. כשרקו אותו, כל הכתבים הבינו שיש כאן סיפור גדול.

עיון בידיעות הרבות שפורסמו בעקבות הדקירה מעלה תהיות ביחס למידת ההיכרות של הכתבים עם מי שלדבריהם הוא מבכירי התחום שהם מופקדים עליו. חלק מהכתבים אייתו את שמו "אמיר" וחלק "עמיר" (לעתים אותו כתב שינה את האיות בכותרות שונות), מה שמעלה תהיות באשר לכמות הניירות הרשמיים הנושאים את שמו שנחשפו אליהם; רוב הכתבים ציינו כי הוא בן 33, בעוד שבוקי נאה מ"ידיעות אחרונות" גרס שגילו 40, ואמיר זוהר כ"הארץ" ציין שכשנעצר ב-98 היה מולנר בן 23 בלבד; חלק תיארוהו כקצין לשעבר, על אף שהיה רק חייל, חלק גרסו ששירת בגולני וחלק בצנחנים; גם אם אלה פרטים טכניים בלבד, מתברר שאפילו לגבי עברו הפיליטי – שהוא הרכיב הבסיסי בפרופיל של כל עבריין – לא היה כמעט איש מהכתבים מצויד במידע נכון. הראשון שירע לציין כי מולנר הורשע בעבר וריצה מאסר בפרעל הוא בוקי נאה. שאר הכתבים לא התייחסו לנושא, כולל אלה שכתבו לצד הידיעות ההדרויות סקירות מלומדות על האיש. העדרו של

יעקב אלפרון התראיין בנדיבות

צילום: מוסי קסחי

באמצעות "מקורבים". מקובל להלין על כך שכתבי הפלילים נסמכים יתר על המידה על מידע משטרתי. ידועים מקרים שבהם חוקרי משטרה גטעו מידע שגוי בדיווחים עיתונאיים במטרה להטעות את נחקריהם. אולם בעידן הנוכחי, שבו העבריינים ערים לעוצמת התקשורת, משכילים גם הם לייצר ספינים.

באתר nrg, למשל, פורסם קטע נרחב למדי שהתבסס כמעט אך ורק על דברי מקורבים לאמיר מולנר. אלה "נעלבו בשמו" מהפרסומים עליו ו"מנסים כעת לתקן את התרמית שהשתקפה מדיווחי התקשורת אחרי התקרית". נסיונם צלח: הם צוטטו כ"מסכירים" ולא כ"טוענים"; במקום ללמוד מעיתון-האם או מ"ידיעות אחרונות" כי מולנר הורשע וישב בכלא, ציטטה הכתבת, הדיס שפר, את המקורבים, שגילו לה ש"ההסתבכות היחידה שלו היתה לפני שנים, וגם על זה יש כבר התיישנות", מבלי לשאול במה מדובר; המקורבים הצליחו אף לטעת "עובדות" בכתבה ולא רק ציטוטים, כגון קביעת הכתבת שמולנר הגו "בעל הון אותו צבר בעיקר מעסקאות נרל"ן שביצע בהו"ל". כלומר: nrg קיבל מסיבה כלשהי ללא ערעור את הטענה שאת הונו עשה מולנר לא בגביית רמי חסות אלימה, הלילה, כפי שנטען בפרסומים אחרים, אלא בעסקאות כשרות למהדרין, שעל טיבן ופרטיהן אין איש יודע. הטענה הקבועה של העבריינים, כאילו הם אינם אלא אנשי עסקים לגיטימיים, זכתה לגושפנקה עיתונאית.

עדות אחרת למורעות הגוברת של עבריינים לתקשורת היא שכירת שירותיהם של אייל ארד

המידע הזה יצר למולנר דימוי של מי שלמרות ריבוי מעלליו מצליח תמיד לחמוק מזרועות החוק – תיאור המשורג את דימויו ככריש פשע מתוחכם. רוני זינגר מ"הארץ" אף קבעה פעמים מספר כי "מולנר מעולם לא הורשע". גם למחרת היום, לאחר שגילוייו של נאה היה חשוף לעין כל, לא תוקנו הרברים, והכתבת ציינה רק כי "כתבי-אישום הוגש נגדו בחשך לסחיטה ואיומים" מבלי לציין את תוצאות המשפט. העיתון היחיד שציין את רבר ההרשעה, גם אם באיחור, הוא "מעריב".

ברורות הכתבים לגבי מולנר, כמו גם התחמקות מהצלמים שאילצה חלק מהעיתונים להסתפק בתמונות ישנות ובלתי ברורות, מעמידה בסימן שאלה את קביעת שטייף כי העבריינים לרוב נהנים מהפרסום ומטפחים אותו. פלג מספר כי בכירי העבריינים אינם ששים להתראיין: "איך איש תקשורת בכיר אחד ואין תוכנית אירוח יוקרתית אחת שלא הפכה עולמות כדי לעשות ראיון עם רוזנשטיין, והוא לא התראיין מעולם מלבד ראיון אחד כשהיה עבריין קטן. כמהלך השנים ניסו אינספור פעמים לערוך ראיונות עיתונאיים עם פרנסואה אבוטבול. אני במשאומתן ארוך ומייגע בניסיון לראיין את בנו (אסי אבוטבול). למעט מקרים יוצאי דופן, כמו ראיונות שלי עם יוסי הררי ופליקס אבוטבול, לא זכור לי מתי ראשי פשע בישראל התראיינו".

אולם גם אם ראשי הפשע אינם ששים להתראיין, ניכר בדיווחים שהם בהחלט משפיעים על התקשורת מאחורי הקלעים. למשל, כמנהג הפוליטיקאים,

במצולות זרם האקטואליה השוצף. ימים אחרים לאחר פרסום היריעה פסק ביהמ"שפט המחוזי בירושלים לעניין טענותיהם של הסניגורים הנכבדים ולעניין האפשרות המועשית, "שהאיש שנחשב לאחר מראשי הפשע המאורגן בישראל ייצא בתוך זמן קצר לחופשי וחיוך רחב על פניו", כתיאורו הציורי של העיתון. ביהמ"שפט רחה את טענות הסניגורים, רמז לחוסר תום הלב של הבקשה ואף קבע כי אם מרובר היה בהליך אזרחי היה פוסק הוצאות נגד רוזנשטיין. אא"ק – לא נעים. מה חבל שב"ידיעות אחרונות" לא הקרישו הפעם שוב עמוד שלם לסיקור החלטת ביהמ"שפט.

במקום שבו "ידיעות אחרונות" מפספס, "מעריב" לא יכול להישאר חייב. וכך, יום לאחר החלטת ביהמ"שפט המחוזי בפרשה הקורמת שלפני גם ב"מעריב" שפן משפטי משלהם בפרשת רוזנשטיין. תחת הכותרת "נשק יום הדין של רוזנשטיין" (כררררר...) מפרט העיתון כי תביעות ריבה שעתיד רוזנשטיין להגיש יכבו את הסגרתו לארה"ב. ומכאן מגיע העיתון למסקנה המתבקשת: "אולי פתאום יקרה נס והוא לא יעלה על המטוס". כמה גאוני. איך לא חשבו על זה קודם? הגה שיטה חדשה להתחמק מהסגרה. את הידיעה מעטרת, איך לא, תמונתה של הוגת הרעיון, עו"ד מיטל יצחקי.

גם במקרה זה, כמה מפתיע, לא פנה העיתון לקבל תגובה ולא עשה מאמץ מינימלי לברר את המצב המשפטי האובייקטיבי. אפילו ניסיון לחוות מה תגיד הפרקליטות על השפן החדש לא נעשה. המסקנה המתבקשת מכל זה היא ש"רוזנשטיין הולך הביתה" מוכר עיתונים מצויין, ולמה לכלבל לקוראים את המוח עם האמת המשפטית?

דוגמת רוזנשטיין מאפשרת טעימה קטנה, לא ממש ערבה לחיך, מהתנהלות כלי תקשורת ועיתונאים מול עורכי-דין פרטיים המשתמשים בזומונים משפטיים – חוות-דעת, ראיות ועוד – כדי לזכות בפרסום לעצמם ו/או כדי לייצג בתקשורת אינטרסים של לקוחותיהם.

עו"ד יעקב גלנטי הוא דובר מטרת המשפטים

העין השביעית

כתב-עת לענייני עיתונות ותקשורת

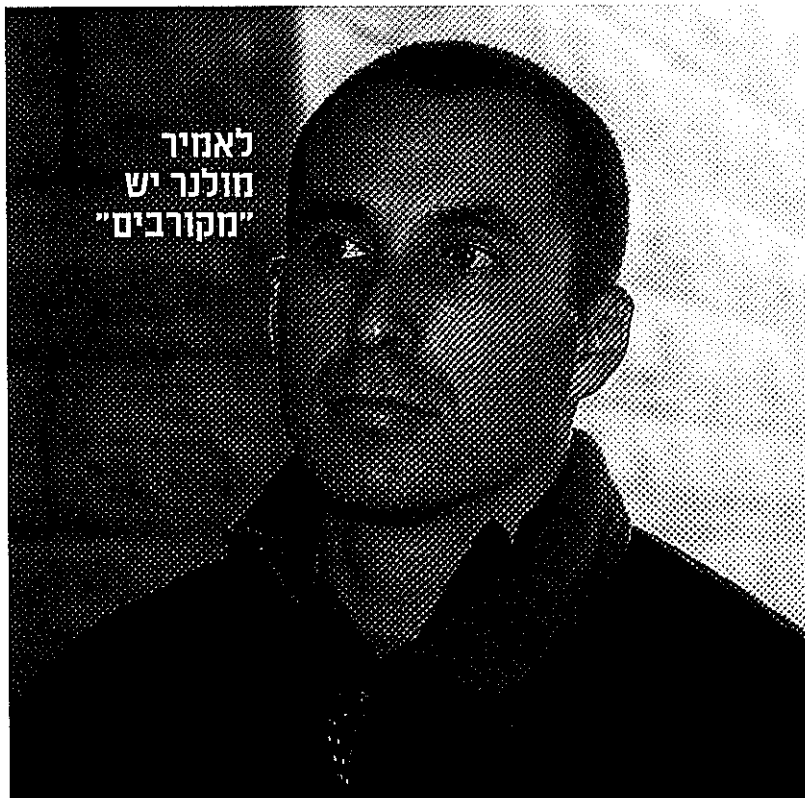
"העין השביעית" הוא פנורמה לעיתונאים המופרדים מהרמה המקצועית ומהאתיקה של התקשורת הישראלית. זהו כתב-עת היחיד שבו תמצאו התבטאויות מעמיקות על הקשר בין פוליטיקה לתקשורת, על מאבקים בין עיתונאים, על יחסיו מול-ל-עיתונאי, על ניגוד אינטרסים, על זכות הציבור לדעת ועוד.

להזמנות:

טל' 1-800-20-2222

פקס' 02-5631122

ניתן לרכוש את גיליונות "העין השביעית" בכר תנודת סמינצקי וספרו

לאמיר
חולנר יש
"חקורבים"

צינום: איציק בן חלבי

מסייעת לייצור ולתחזוק התרמית המסקרנת שלהם. ככל שכתבו על עבריינים מסוימים, הם נהיו יותר גדולים, יותר עשירים", טוענת שטייף. "זה בדיוק כמו מה שקורה במדורי הרכילות עם אנשי הבידור. שים לב, תמיד כותבים שם על אותם אנשים. אחד כותב, אז גם ההוא יכתוב, ופתאום מישור הופך לסלבריטאי. השאלה היא מה קודם למה: אם היית פושע גדול ונהיית סלב, או להפך. זה מאוד תלוי".

פלב מספר שאמר פעמים רבות בעבר לרוזנשטיין כי סירבו להתראיין הפקיר את השטח מבחינתו לאנשי המשטרה, שהשחירו את דמותו. לדבריו, רוזנשטיין נפגע מהאופן שבו תואר בתקשורת: "כל פעם שאומרים שהוא עבריין, זה מוציא אותו מדעתו".

בין אם רוזנשטיין ודומיו מאבדים משלוותם בשל הפרסומים עליהם ובין אם לאו, דבר אחד ברור: הם אינם נוהגים להגיש תביעות לשון הרע. אנשים שהתקשורת מפליגה בתיאור פשעים חמורים ש"שם נקשר" בניצוץ מבלי שיש בידיה (או בידי המשטרה) בדל ראיה, אינם טורחים לתבוע את עלבונם. בתחילת פברואר פורסם ב"מעריב" כי רוזנשטיין שוקל לראשונה להגיש תביעות דיבה, אולם דווקא נגד אדם שניהל את חברת האבטחה שאיבטחה אותו בעבר, ונגד בכיר בשירות בתי הסוהר – בשל דברים שונים, לא חריפים במיוחד, שאמרו על אופיו בראיון לתקשורת. עם כלי התקשורת עצמם, המתארים אותו השכם והערב כראש ארגון פושע אימתני, העדיף העבריין המפורסם שלא להתעמת.

שכתוב בעיתון שהם ראשי השפחות פשע, ואז הם באים עם גזרי העיתונים לבעלי עסקים, שמהם הם גובים דמי חסות, ומקבלים מה שהם רוצים

אירועים שהשלכותיהם חורגות מהעולם העברייני והם בעלי השפעה על כלל הציבור – למשל נסיונות התנקשות בעבריינים שהביאו לפגיעה באזרחים תמימים. "הגבול צריך לעבור במקום שבו הציבור צריך לדעת מי העבריין הזה. הסיקור שלי הוא נטו בהשפעה שיש לו על מה שקורה, לא 'חיים שכאלה' של עבריינים. אני מסכימה שלפעמים יש סוג של נטייה בכלי תקשורת מסוימים ללכת רחוק עם הרימוי של עבריינים, לעשות מהם מינימום חברי כנסת, אבל זה לגמרי לא מדויק להגיד שאנחנו הופכים אותם לסלבריטיו".

אולם גם אם כתיבי הפלילים אכן יקפידו להימנע מהאדרת עבריינים ויתמקדו בסיפורים בעלי עניין ציבורי ממשי, הרי שמספרי הטלפון של העבריינים ואנשיהם מומן אינם נחלתם הבלעדית כמערכת. אפיק תקשורת אחר שעמו משתפים עבריינים פעולה הוא מדורי הרכילות, שעצם הופעתם בהם

ויליאוור חורב, יועצי ראש הממשלה, עלייד רונשטיין. "כשהמשפט מיד נהפך לציבורי, אתה לא יכול לקחת פריבילגיה ולא להשתמש ביעוץ תקשורת", אומר חורב. חורב וארד אמנם יעזו לרוזנשטיין שלא להתראיין, אך פעלו מול התקשורת להעלאת סוגיות שונות הנוגעות לחוקיות הסגרתו לארצות הברית. "היחס של התקשורת לעבריינים לא שונה מזה יחס לכל גיבור תרבות אחר", אומר חורב. "התקשורת אוהבת כל סיפור צבע מעניין. זה חלק מהרדידות שלה. זה שוק של קונים-מוכרים, מעגל שמניע את עצמו: עורכיהדין משתמשים בלקוחות לקידום עצמי, עבריינים משתמשים בתקשורת כדי למצב את עצמם, כדי לצבור השפעה. זה לא שונה מהמעגל של הפוליטיקאים".

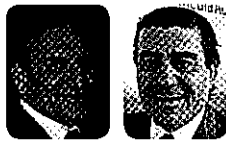
פלב טוען ש"בעיני העבריינים, פנייה לתקשורת או למשטרה אינה לגיטימית, זה כאילו לא מכובד, פריחה". שטייף, מנגד, טוענת ש"העבריינים מתקשרים לעיתונאים בכמויות. הם אוהבים תקשורת, צריכים אותה, מחפשים את שמותיהם בעיתון ומכירים מצוין את הכתבים הפליליים ומי זה מי". ברדה: "עבריינים לא יערבו עיתונאים בעסקים ובאינטרסים שלהם. יש קשר בין עבריינים לעיתונאים, אבל בעירבון מוגבל". עם זאת, לדבריה, "נניח שעברייני משתחרר הביתה ורוצה להציג את עצמו כחף מפשע או לתת את ה'אני מאמין' שלו – אז כן, הוא עושה משא ומתן עם עיתונאים, מי ייתן לו יותר זמן שידור או לא ישאל אותו שאלות נורא קשות. יש עבריינים שמבקשים שלא תתייחס לצד השני בכלל".

כיצד על עיתונאי להתייחס למידע המגיע מעברייני? פרשת האחים פריניאן, שבמסגרתה נחשפו חשדות חמורים לקשרים של בכירים במשטרה עם עבריינים, ואף מקרה אחד של שוטר ששימש שכיר חרב בשירות עבריינים, העצימו את התחושה כי אמירות מידע המגיע מפי שוטר לא תמיד עולה על אמירות המידע שמקורו בעבריינים. "עיתונאי תמיד צריך לעשות הצלבת מידע, לא משהו מי אמר לו מה", אומרת שטייף. פלב: "הרבה פעמים הלכתי לפרסם משהו שקיבלתי ממקורות משטרתיים מהימנים במרכאות, ואז קיבלתי מעבריינים מידע ששינה לי את התמונה לגמרי. הם הצילו אותי הרבה פעמים. בשיחות אוף רקורד, אם יש לך אמון עם מישהו, אתה מקבל תמונה לגמרי אחרת".

העבודה מול מקורות עבריינים מציבה שאלה נוספת: האם קיים חשש בקרב כתבים שמא ייפגעו, אם דיווחיהם לא יהיו לרוחו של העברייני המסוקר? שטייף: "יש המון כבוד בקטע הזה. אמנם קרה לי כבר פעם שמישהו התייצב לי ליד הבית כי הוא לא אהב מה שכתבתי עליו (שטייף כותבת גם במקומוני "מעריב"; א"ר ומ"ש), אבל בסך-הכל זה נדיר". פלב, שעברייני שראיין לפני שבועות אחדים אמר לו בכתבה הטלוויזיונית, בחצי חיוך: "אם הכתבה שלך לא תהיה אוהדת – צפה פגיעה". "מה שלמדתי במקצוע זה שלא תמיד הרעים הם רעים והטובים הם טובים. לפעמים הרבה יותר מפחיד להסתבך עם שוטרים מאשר עם עבריינים". ברדה אומרת שהיא אינה מקיימת יחסים אישיים עם העבריינים ומשתדלת לסקר בעיקר

החוצאה:
התערבות של
אנשי עסקים
בתכני השידורים

במקום הפכו
אילי הון אחרים
לבעלים ב"קשת"
וב"רשת"

ב-2002 הצטוו בעלי
"ידיעות אחרונות"
ו"מעריב" למכור את
מניותיהם בערוץ 2

האם דידי לחמן מסר טענה

דחיית שידור התחקיר על חברת "ישראייר" מעוררת שאלה
אם המחוקק כיוון למטרה הנכונה כאשר כפה על בעלי העיתונים
להיפרד משליטתם בערוצי הטלוויזיה

גילי דרובי היינטיין

מתאר את השינוי שחל במפת התקשורת. "בעקבות המכירה נכנסו משקיעים חדשים. ייתכן שההגבלות במסגרת התיקון לחוק פתרו עניין מקומי של מעורבות העיתונים הגדולים בגופי תקשורת אחרים, אבל בעיית ההשפעה על תכנים לא הצטמצמה, אלא להפך. אפשר לראות אותה בתופעות כמו פרשת "ישראייר" – "עובריה", שאינה קשורה כלל לבעלות צולבת אלא לאחזקות מקבילות. יש להבחין בין מצב של אחזקה מקבילה – שבו למישהו יש שליטה בגוף תקשורת והוא מחזיק במקביל בגוף כלכלי אחר, מה שיוצר ניגוד עניינים בין התפקיד של הגוף התקשורתי לבין העסקים שהוא מחזיק – לבין מצב של בעלות צולבת, החזקה בעלות משמעותית בכמה גופים הפועלים באותו ענף או בענפים קרובים (למשל, טלוויזיה ורדיו)".

דבר או שניים בעיתונות, היו ממשיכים להחזיק גם בזכויות לשידורי טלוויזיה מסחרית, שידור התחקיר לא היה נמנע. ב-2002 התקבל תיקון לחוק הרשות השנייה, שהגביל את יכולתם של בעלי עיתונים יומיים להמשיך ולהחזיק גם באחוזים ניכרים בערוץ השני ובנתח מחברות הכבלים. הנימוק היה למנוע אחזקות צולבות בין אמצעי תקשורת שונים העוסקים בשידורי אקטואליה וחדשות. שני העיתונים הגדולים היומיים בחרו לוותר על אחזקותיהם בערוץ 2. "ידיעות אחרונות" נפרד מ"רשת", ו"מעריב" מ"טלעד". לחלל שנוצר בעקבות הרחקת העיתונים נכנסו שחקנים חדשים. עו"ד אלעד מן, מומחה למשפט צרכני ומסחרי,

חלטת חברת "קשת", לדרות את שידור התחקיר שהכין צוות התוכנית "עובריה" על מעורבותו של מטוס חברת "ישראייר" בכמעט תאונה בנמל התעופה קנדי בניו יורק, העלתה לדיון את מעורבותם של אנשי הון בגופי תקשורת והשפעתם על תכני השידור. אחת הטענות שהועלו היא, שיתכן שדווקא הוצאתם של הגורמים העיתונאיים מערוץ 2, משיקולים של בעלות צולבת, והשאת הזירה לגורמים שאינם מתחום העיתונות, הזיקה לעיתונות יותר מהענקת כוח רב מדי למשפחה תקשורתית אחת. שכן אם בעלי עיתון, שמבינים

זבט שני על הבעלות הצולבת

"ביטול הבעלויות הצולבות הסתבר כתנאי הכרחי אבל לא מספיק. פרשת 'ישראייר' רק הוכיחה שגם כשלבועלי ההון אין בעלויות צולבות, הם עדיין שולטים במידה רבה על מה שיש בתקשורת. היה כאן מקרה נדיר של חשיפת הקשר הזה. מהעמדה של ורטהיים אפשר ללמוד, שהאינטרסים הכלכליים שלו גוברים על האינטרסים המו"ליים הדמוקרטיים שאמורים להיות לו".

עם זה, דהאן מסכים ש"שינוי בכללי בעלויות

צולבות לא השפיע על הריכוזיות בשוק התקשורת הישראלית. נראה שחלק מהאנשים שנפרדו מהבעלות שלהם, כמו למשל ערוץ 2, משתפים פעולה עם אנשי קש. טענה אחרת היא, שכללי הבעלויות הצולבות התמתנו והרפורמה לא היתה רדיקלית מספיק. המפה כיום ריכוזית מאוד. באופן פרדוקסלי אפשר לומר, שהתיקון לחוק הזיק; כאילו אין בעלויות צולבות, אבל בפועל יש מי שמושך בחוטים. אנחנו חיים תחת הרושם שיש כללים ראויים, אבל בפועל יש מציאות אחרת. אין כאן שינוי ממשי של השחקנים ויחסי הכוחות בתקשורת הישראלית". לדעת דהאן, יש להחמיר וליצור כללים נוקשים יותר של בעלות צולבת, בעיקר על החדשות.

עמדתו של עוזי פלד, מייסד "טלעד", נחרצת: "עובדה" היתה אצלנו קרוב ל-11 שנים. במהלך התקופה הזו נתקלתי לא אחת בלחצים מהסוג הזה, אבל מעולם לא עלה על דעתי לגנוז את תוכנית התחקיר. העובדה שהיתה אצלנו בעלות צולבת של 'מעריב' לא רק שלא הזיקה, אלא להפך. כל נושא הבעלות הצולבת היה גחמה של כמה אנשים, שראו צל הרים כהרים. אני משוכנע שזו היתה טעות להרחיק את העיתונים. אני רואה יותר סכנה מצד בעלי הון שיכולים להשתלט על העבודה העיתונאית, מאשר מצד עיתון שזה לחם חוקו. העיתונים בעידן התקשורת האלקטרונית סובלים מזה שהם לא המקור המרכזי לכספי פרסומות. ולכן בעלות שלהם על הערוצים האלקטרוניים מאפשרת להם תחלת חיים ארוכה יותר. הרגולטורים במדינת ישראל רואים רק את קצה אפס. אין להם הכנה

'ישראייר'. הגישה של מוזי ורטהיים ניו"ר דירקטוריון 'קשת' היא שהוכיחו לא צריכות להתעסק בתוכן חדשותי. יש לו עוד עסקים מלבד 'קשת', והוא לא אהב את הרעיון שהוא יספוג נזקים בעסקים האחרים שלו. הבעלות הצולבת היא לא גולת הכותרת של התופעה הזו. יש שורה של תופעות מטרידות לא פחות, כמו ניהול צולב, מימון צולב, שיתופי פעולה חוזיים. בעלות צולבת היא קצה קצהו של הקרחון. קל להתפס לזה. אבל לא דווקא המשפחות [משפחות התקשורת הגדולות] הן שמהוות את הסכנה הגדולה ביותר. צריך גם לחשוב על הספקטרום שאנו מתמקדים בו: עיתונות כתובה, עיתונות משרדית, אינטרנט וטלפניה קווית. או למשל, חברות הפקה, חברות פרסום, סוכני שחקנים. יש

פה שאלות הרבה יותר מסובכות. האם אנו רוצים להגביל רק את מי שהוא הבעלים של הערוץ עצמו, או גם את מי שמוכר לו את התכנים? דידי לחמן'מטר מדברת על תוכן חדשותי ורק על טלוויזיה, רדיו ועיתון. אבל גופים כמו אי.די.בי, "בוק", חיים סבן, יורם גלובוס, לב לבייב, אביב גלעדי, כינו צדיק וכנקים הם גופים שאף אחד לא מדבר עליהם בשיח הזה".

דוידה לחמן'מטר, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, נחשבת לכוה הדוחף מאחורי היוזמה, ועתה, כאמור, יש המפקקים במידת ההצלחה של הגבלת הבעלויות הצולבות. ואולי יש מקום דווקא לרפורמה מתמירה יותר.

ד"ר יוסי דהאן, מנהל חטיבת זכויות האדם במכללה האקדמית למשפטים ברמת-גן, סבור כי

במציאות התקשורתית הנוכחית ב"רשת" ו"קשת" יש רסיסים של החזקות של גורמים שונים, ולכל בעלים יש השפעה פוטנציאלית על השידורים. השאלה הגדולה היא אם הביזוריות הזו מוכיחה את עצמה או שמא דחיקת העיתונים מהזירה הסתברה כטעות. טענות על מידת מעורבותו של הרגולטור בסוגיית הבעלויות הצולבות נעות על הסקאלה שבין מעורבות יתר לבין אימפוטנטיות של הרגולטור. עו"ד מן מאשים את הרגולטורים האמונים על טובת הציבור באולטי'יר: "הרגולטורים והמחוקק הם אימפוטנטים, והאמצעים שעומדים לרשותם מוגבלים יותר מאלה שמעמידים העומדים מולם. העיתונות עצמה היא חלק מהעניין, ולכן הסיקור שלה בעניין זה מוטא. זו חקיקה פרטנית נקודתית שמעסקת רק בשוליים של התופעה. ולראיה מקרה

אך מתנהל שוק תקשורת חופשית. אני לא מבין מה דידי [לחמן-מסרן] הועילה בזה שהיא סילקה מהערוצים המסחריים את בעלי העיתונים. היא רק הרעה את המצב".

גם אלי ציפורי, עורך שוק ההון ב"גלובס", מכונן את הצי הביקורת ישירות כלפי ריידה לחמן-מסר ("גלובס", שוק ההון, 28.12.05): "...הפרנויה של לחמן-מסר הפכה לכוז. כשבילה ובשביל חסידיה, צרכן המדיה הוא קורבן. גופים תקשורתיים מסוימים שבידיהם כלי-כך הרבה כוח, לפי התזה של לחמן-מסר, מסוגלים לשלוט על חייכם הדיגיטליים (לחמן-מסר כיוונה במיוחד לנוני מוזס, המו"ל של 'ידיעות אחרונות')... התיאוריה של לחמן-מסר מביכה. זה מביך משום שמעולם לא היה טוב יותר להיות צרכן מדיה מאשר היום... למרבה המבוכה,

"...בעולם שבו היתה נותרת בעלות צולבת, ספק רב אם העיתון שבעליו היה מחזיק במניות של 'רשת' או 'קשת' היה סוקר באופן המקיף שבו סיקרה וביקרה העיתונות הכתובה את חברת 'קשת', והתנהלותה בסוגיה... טענתי העיקרית, במאבקי למניעת הבעלות הצולבת בתקשורת בישראל, היא גם החשש המרכזי מפני ריכוזיות של כוח בתקשורת בידי מעטים, שנותנת לאותם בעלים כוח משמעותי בחברה... ואולם מעולם לא טענתי כי עם הגבלתה של הבעלות הצולבת נפתרו הבעיות של התקשורת בישראל, או שלא יהיה עוד בכוחם של אינטרסים כלכליים להשפיע על תכנים. המקרה של מניעת שידור הכתבה הוא עוד דוגמה ספציפית למתח השורר בתחום התקשורת, בין זכות הציבור לדעת לבין אינטרסים כלכליים ואחרים...

או אחוז כלי התקשורת שקיימים למטרות רווח, לבין אלה שקיימים למטרות אחרות. השאלה איך המדינה יכולה להתמודד עם דבר כזה? הדרך היחידה שמדינה יכולה להתערב היא דרך חוקי הבעלות הצולבת. לפעמים רווקא המקרים שהחוק לא מטפל בהם הם ההיבטים החשובים. כמו למשל, דירקטורה צולבת או רחיצת ידיים מאחורי הקלעים שעלולים להיות לא פחות בעייתיים. החשיבות של כללי הבעלות הצולבת היתה כדי לפורר את גושי ההשפעה הפוליטיים. ידענו מה הבעייה האמיתית, אבל ידענו שאין הרבה מה לעשות כדי לטפל בזה, למעט חוקי הבעלות". פרופ' ירון אורחי, עמית בכיר לשעבר במכון הישראלי לרמקורטיה שמוחה עם המאבק בבעלויות הצולבות, טוען כי "מוזי ורטהיים עשה לנו טובה בזה שהביע את דעתו באופן ישיר. ואני מעדיף את זה על פני התחכום של נציגי בעלי העיתונים, שיודעים לשחק את המשחק בצורה יותר מתוחכמת. אני יכול לומר לך שהופעלו על המכון הישראלי לרמקורטיה לחצים ככדים מצד בעלי הון שיש להם אחזקה בתקשורת כדי לסתום את הפה למכון, אני חושב שהגבלת הבעלויות הצולבות נכשלה במידה מספקת כדי להשאיר את הדאגה על כנה".

באשר לתפקודה של הרשות השנייה, האמונה על הנעשה בערוצים המסחריים, טוען אורחי כי זה גוף אפור שההנהגה שלו דהויה, ולכן הוא אינו מצליח להגן על האינטרס הציבורי מול ההון של בעלי התקשורת. נורית דאבוש, יו"ר מועצת הרשות השנייה, מרגישה כי "ההחלטה לגבי מניעת בעלויות צולבות היא החלטה חוקתית ומשפטית נכונה. רווקא פרשת 'ישראיר'-'עובר' הוכיחה שבשגרה אין התערבות ומדובר במעשה חריג. אנחנו כרגולטור נדרשנו לעניין ואף

ניהלנו חלק מהדיון הציבורי. אני סבורה שהמצב הנוכחי מאוזן, והמלחמה למניעת הבעלויות הצולבות היתה מוצדקת". לעומתה תוהה יורם מוקדי, יו"ר המועצה לשידורי כבלים ולוויין: "השאלה היא אם באמת ריבוי של שחקנים גורם להתלשט כולם, או שהוא גורם ליותר שחקנים להיות בעלי כוח והשפעה בתקשורת. ואם בסך-הכל אתה לא סומך יותר על מי שהעיתונות זורמת בדמו כבעל מניות, או שאתה חושב שהעיתונות עדיין בעלי השפעה רבה וצריך להיריד אותם מהטלוויזיה כדי שלא ישפיעו יותר. בוויכוח הזה, שהוא לגיטימי, כבר הכריע המחוקק והוציא את העיתונות היומיים מערוץ 2. למעשה, זה התיקון לחוק שהתקבל. התיקון הזה טרי ולכן לא הייתי ממנהר לשפוט את תוצאותיו על סמך מקרה כזה או אחר. השאלה המעניינת היא כמה מקרים היו בעבר וכמה מתרחשים כיום, שאנו לא יודעים עליהם, ולכן קשה לנו לשפוט".

ריידה לחמן-מסר: מעולם לא טענתי כי עם הגבלתה של הבעלות הצולבת,

נפתרו הבעיות של התקשורת בישראל, או שלא יהיה עוד בכוחם של אינטרסים כלכליים להשפיע על תכנים ("גלובס" 1.1.06)

מי שרוצה להאמין שלתקשורת יש תפקיד במדינה דמוקרטית... חובה עליו להבטיח שהעיתונות לא תשלוט בכלי התקשורת האלקטרוניים, אלא תוכל לבקר אותם באורח חופשי ונטול אינטרסים של בעלות צולבת...".

המכון הישראלי לרמקורטיה נטל חלק פעיל מאוד בקידום יוזמות להטלת ההגבלות על הבעלויות צולבות. התיקון לחוק שהתקבל שונה מהגרסה המקורית שהציגו אנשי המכון. למרות זאת, רוב האנשים שהיו מעורבים בתהליך הזה מטעם המכון מצדיקים גם 'היום את הרעיון של הגבלת הבעלויות הצולבות'. ד"ר תהילה שוורץ-אלטשולר סבורה כי תופעת הבעלות הצולבת מורכבת יותר מהאופן שבו דידי לחמן-מסר מציגה אותה. "הגבלת הבעלויות הצולבות באה למנוע ריכוז של כוח כלכלי שמתורגם לכוח פוליטי. הבעיה המרכזית היא שאין שום איזון בין מספר

דווקא 'ידיעות אחרונות', הגוליית התקשורת בעל השליטה כביכול על מוחו של הצרכן, בעל הרעה ובעל המאה של לחמן-מסר, הוא שפרסם את התחקיר על 'ישראיר'. הוא לא פחד מדרגנר ומכוחו הכלכלי. ממילא, רק כלי תקשורת עשירים, חזקים ובעלי אמצעים יכולים ככלל להרשות לעצמם לערוך תחקירים מסוכנים ויקרים, ולעמוד בלחצים הכרוכים בכך. למרבה המבוכה, דווקא 'קשת', חלק מהמרקם התקשורתי החדש שייחלה לו לחמן-מסר, סירבה לשרד את התחקיר. אפשר להניח שאם 'ידיעות אחרונות', למשל, היה שותף ב'קשת', 'ישראיר' היתה עולה לאוויר של 'עובר', ומוזי ורטהיים מעולם לא היה מפרסם מאמר שמתנער מתחקירים... הציבור חייב לדעת איך פרנויה של רגולטור דווקא פגעה בזכות הציבור לדעת".

ריידה לחמן-מסר הגיבה על ההאשמות נגדה במאמר שבו הגנה על עמדותיה (1.1.06, "גלובס"):

תום פרידמן לא עבר את הגבול

קטן יותר. הכלל החל עליהם מחייב לתת משקל יתר למה שמקובל לקבל כעובדות, אובייקטיביות פחות או יותר, מבלי "לעגל פינות" במאמץ לתת חזיוןייתר לסיפור. הפרת האיזון הזה לטובת סיפור "טוב יותר" עלולה לשחוק את אמינותו של הכתב כמי שאמור להיות העניינים של הציבור. אך גם בטור מסוג זה שכתב פרידמן יש גבולות. הפיקציה המתחזה לעובדה (ולו אף באופן זמני) היא כלי רב עוצמה היכול, כמו במקרה הנדון, לחרד ולהחריף את הביקורת על השלטון, אך להונאה פרגוגיית מתמשכת של הקורא יכול להיות מחיר מצטבר של צמצום אמונו בעיתון ובעיתונאי.

בסביבת התקשורת בתיזמנו, הקורא או הצופה הממוצע מתלבט בלאו הכי בשאלה היכן עובר הגבול בין עובדות לפיקציות. טשטוש מודע ואפילו מפורש של הגבול הזה יכול לעורר בקרב הקורא את החשש, שהעיתונאי המציג פיקציות כעובדות, ואולי אף עובדות כפיקציות, בעצם מתעתע בו.

מאחורי החשש הזה מסתתר דבר עמוק יותר. כשהעיתונאי אמור רק להביא את העובדות, נשמר, לפחות פורמלית (גם אם לא תמיד מעשית), העיקרון שהקורא יכול לתפקד כאזרח המסוגל לשפוט את המציאות ולהחליט על עמדתו באופן עצמאי.

העיתונאי מופיע, במקרה זה, כמתווך מקצועי וניטרלי בין הקורא לבין עולם העובדות, והוא משאיר לקורא מרחב שיפוט אוטונומי סביר. לעומת זאת, עיתונאי (או כותב טור) המתאר את המציאות כמשל על העולם הריאלי, המשתמש בפיקציות המתחזות כעובדות כדי להעביר

מסר על המתרחש בפועל, נמצא על הגבול בין עיתונאות לבין רטוריקה או סיפורת. כל עוד גבול זה נשמר, המודעות של מי שקורא טקסט ספרותי, שאינו מתיימר להיות תיאור אמיתי או פרשנות ניטרלית של המציאות, מגוננת עליו מפיתוח ציפיות על ריווח או בייקטיבי ועל כן גם מפני הולכת שולל. אך כאשר גבול זה אינו נשמר, והכותב משתמש באמצעים רטוריים, דמגוגיים וספרותיים רבי עוצמה בפורום עיתונאי, יכול הקורא

חונן פרידמן

להפוך לקורבן של הפעלת סמכות יתר מצד המתכנן. אינני סבור שבטור האמור עבר תום פרידמן את הגבול הזה, אך השימוש המכוון בפיקציות במסווה של עובדות מצדיק ערנות יתר מצד ציבור הקוראים. שחיקה עמוקה של מושג "המציאות העובדתית" כשיש העיתונאי בן זמננו, פירושה דלדול כוחו של הציבור, ושל העיתונאים האמורים לשרת אותו, לעמוד מול השלטון ולבקור אותו. גם אם מושג המציאות אינו אלא קונבנציה חברתית בזמן נתון, הוא הכרחי כבסיס לתקשורת פוליטית, שקיפות שלטונית, וביקורת הממשל.

ירון אזרחי הוא פרופסור למדעי המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים

פילוסוף מונטן שפעל במאה ה-16 כתב פעם שבמה שנוגע לחקירת התנהגויות ומוטיבציות אנושיות, עדויות מדומיינות ואפילו משלים יכולים לשמש מקור למידע מהימן, בתנאי שהם לא סותרים התנהגות אנושית סבירה. "יש כאלה הכותבים על מה שקרה", אומר מונטן, "אני כותב על מה שיכול לקרות".

במאמר שפרסם לפני כמה חודשים בעל הטור הידוע תום פרידמן ב"ניו יורק טיימס", מסופר על ביקור של משלחת עיראקית רמת דרג בארה"ב, שבאה ללמוד מהאמריקאים כיצד מקיימים משטר דמוקרטי. פרידמן מספר שחברי המשלחת הזועזעו להיווכח שנימוקים דתיים שימשו כדי להצדיק את מועמדתה של הרייט מיירס לבית-המשפט העליון. העיראקים נדהמו גם מנכונותם של פקידים אמריקאים בכירי רים להגן על עיגונים ועל פגיעה בזכויותיהם של שבויי מלחמה עיראקים הנתונים במעצר אמריקאי; ואולי אף גרוע מכל, התקשו להאמין כשנכחו כיצד פקידים בפנטגון מנחים חיילים אמריקאים, שעמדו להיפגש עם נשיא ארה"ב ג'ורג' בוש, לומר לו רק דברי שבח ותודה ולהימנע מכל ביקורת, תלונות או תיאורי אמת של המצב. המעמד הזה הזכיר לחברי המשלחת את ההצגות שהכינו עוזריו של סדאם חוסיין בימי שלטונו, ובהן נראו חיילים עיראקים מפארים את מנהיגם לעיני המצלמות. בעקבות ההתפכחיות המאכזבת הללו, קיצרה המשלחת העיראקית את ביקורה בארה"ב וחזרה מתוסכלת לארצה.

בסוף הטור מציין פרידמן שהסיפור לא היה ולא נברא. במשפט האחרון נותן לנו פרידמן במפורש את המפתח למאמרו: "כמה הייתי שמח, כאמריקאי, אם הסיפור הפיקטיבי הזה לא היה כה אמיתי". מטרתו של פרידמן היתה, כמובן, לכונן את חצי ביקורתו הנוקבת אל לב ממשל בוש ולהציג את סטיותו הבוטות מערכים דמוקרטיים בסיסיים. נראה ששום ריווח עובדתי לא יכול היה לעשות זאת טוב יותר.

פרידמן רומז שמדינה הפוגעת בצורה כה בוטה בערכים דמוקרטיים, כמו עקרון הפרדת הדת מהמדינה, מדינה המפגינה אדישות לערכי כבוד האדם וזכויותיו, ומתעלמת מדיווחי אמת לשלטון – מדינה כזאת מאבדת את סמכותה המוסרית לייצג ולהפיץ את השיטה הדמוקרטית בעולם.

החופש השמור לפרידמן כבעל טור רעות ופרשנות גדול, כמובן, מהחופש השמור לעיתונאים או כותבי שטח, האמורים לרווח על אירועים או התליכים נצפים. אך יש יסוד פרדוקסלי הראוי לבחינה גם בשימוש בפיקציה עיתונאית, הבאה לשרת את האמת, שעושים בעלי טורים ופרשנים.

מאחר שהמציאות היא בדרך-כלל מורכבת ומאפשרת רק ייצוג חלקי עליידי מספר רב של סיפורים אלטרנטיביים אפשריים, יש לעיתונאי חופש מסוים לשלב מרכיבים פיקטיביים ורטוריים בכניית סיפור הממסגר את המציאות בתבנית מסודרת ונגישה לקורא. בניגוד לבעלי הטור, חופש הפרשנות והעיצוב של עיתונאי השטח

עיתונאים חטאים עצמם

שווקי טאוביג

איסור פרסום על "מערכת חדשות" המונה אלפי גולשים?

למרכזה האירוניה, ההתכתשות המשפטית הגדולה התגלעה דווקא בין שני אתרי חדשות עצמאיים, "מחלקה ראשונה" של יואב יצחק ו"רוטר נט". אחרי הכל, משקלם של בתי ההוצאה לאור של היומנים המודרניים היה מכריע גם ברשת, והתקשורת פטרה את החידוש בטענה שמדובר באתרי חדשות מוטים פוליטית, מוצפים בדיעות סרק ובאופן כללי בחבורה של סהרורים. למרות שהגדרות האלה יכלו להתאים פה ושם גם להתנהלות של

"סקופ" מיכאל וייס, לשעבר עיתונאי ב"מעריב" וב"כל העיר", פעיל בתנועת "דור שלום" ומנהל "קרן ברקת" של המיליונר ניר ברקת. "כל אחד מאיתנו מייצר שתיים-שלוש ידיעות חדשותיות ביום: כבוקר נפל לי עץ על האוטו, בצהריים חמותי מספרת לי על שחיתות בעבודה שלה, בערב מתבטלת ההצגה שרציתי ללכת אליה ולא מחזירים לי את הכסף של הכרטיס. רובנו בכלל לא יודעים שיש לנו סיפור ביד, המיעוט חושב שאין לו כוח לעשות עם זה כלום, השאר שולחים מכתב למערכת. אנחנו מקצרים את התהליך הזה".

מיזמים כמו "סקופ" הם השלב הבא באבולוציה המזורזת שמעביר האינטרנט את התקשורת המסורתית, זו האמונה על עיתונאים "מקצועיים". המפתח הוא, כמובן, כסף, או יותר נכון: העובדה שכבר לא צריך כלי-כך הרבה ממנו כדי להעביר את המסר אל ההמונים. העובדה הפשוטה הזו יצרה – ועדיין יוצרת – סוגים שונים של מודלים אלטרנטיביים לעיתונות הנשלטת על-ידי בעלי הון או מפלגות. זה התחיל עם פורומים פרוצים שבהם כתבו הגולשים ידיעות שלפעמים היו מיחזור של מידע מהעיתונות הממוסרת, לפעמים דמיונות-שווא פרוצים, אבל לפעמים גם ידיעות אמת בלעדיות שכלי התקשורת הרגילים פספסו, לא יכלו או לא רצו לפרסם. פעילותם של אתרים כמו "רוטר נט", ואחריו "פרש", עוררו דיון ראשוני בסוגיות של עיתונות אורחית: האם השכר שבקיומו של "עיתונאי" שאינו כפוף לשיקולים מוטים של מו"ל או בעלי עניין אחרים אינו יוצא בהפסד של מכול ידיעות לא אתריות שאין מי שייתן עליהן דין וחשבון? ואכן, מי אתראי על פרסום ידיעה של גולש אנונימי: בעל האתר, הגולש עצמו או רוח האינטרנט? והאם אפשר בכלל לאכוף, למשל, צו

ה עושה עיתונאי למקצוען?", שאלו פעם את דיימון ראניון. העיתונאי הגיריורקי, שבאחד המאמרים הפחות מפורסמים שלו מדבר ארוכות בזכותו של מעשה הפלגיאט, לא גירד במצח אפילו פעם אחת לפני שענה: "עיתונאי מקצועי?"

ובכן, קשה לי לחשוב על שתי מלים יותר רחוקות אחת מהשנייה בשפה האנגלית. הצד האחד של תשובתו של ראניון, שממנו נבנתה דמותו, הוא זה הרומנטי, של דמות הכתב הפילי או העיתונאי החוקר שמסתובב במקומות הנכונים עם האנשים הלא נכונים ומביא משם את הסיפורים הרעים הכי טובים; הצד השני הוא פרוזאי הרבה יותר: שלא כמו עורר-דין, מהנדס מזון או מנקה ארובות, "עיתונאי" זה לא ממש מקצוע. נכון, באוניברסיטאות ברחבי העולם קיימים חוגי תקשורת, ואפילו בארץ יש בית-ספר לעיתונות, אבל כמה מבין האנשים המאיישים את מערכות העיתונות ואולפני הטלוויזיה והרדיו בארץ עברו הכשרה מקצועית תוך מזו שסיפקה להם העבודה עצמה?

לתובנה הזו, כך נרמה, הגיעו השנה בכת-אחת מספר לא מבוטל של אנשים בשדה העיתונות הצפוף של ארצנו. בינואר עלו לרשת אתרי החדשות "ויקיחדשות" ו"סקופ", ומיד אחריהם האתרים "אומריה" ו"הוצפה", ובעת כתיבת שורות אלו ודאי יושב היכן שהוא מעצב טרוט עיניים ומעצב לוגו לאתר נוסף. המשותף לכל מייסדי האתרים האלו הוא אחד: קריאת תיגר על המושג "עיתונאי מקצועי".

"זו אינה עיתונות גרילה"

"ההצלחה שלנו תתמקד בשינוי תפיסתי של כל המושג של עיתונות ושל חדשות", אומר מייסד אתר

עיתונות

התקשורת הממוסרת עצמה, הרי שעל פני השטח, אתרי החדשות העצמאיים – ובמיוחד אלה שנשענו באופן

בלעדי על גולשים ללא שכר – לא הצליחו לעצב ולו במקצת את סדר-היום הציבורי.

מאפיין מובהק אחר של הרשת, היכולת לקשר תכנים, הביא ליצירת המודל הבא של עיתונות עצמאית: הבלוג. זה התחיל כאוסף של המלצות אישיות, מעין רשימת מועדפים פומבית, הפך ליומנים אישיים שסיפקו הצצה אל מאחורי הקלעים של פלוני אלמוני, ובמקרה שאותו פלוני אלמוני היה כותב מוכשר במיוחד, או נמצא במקום או בתפקיד מעניין במיוחד, הרי שההצצה היתה שוות ערך לסיקור עיתונאי "מסורתי". תוך זמן צצו אתרים המרכיזים בלוגים ומאפשרים ניווט וחיפוש בים המידע העצום שנוצר, וכרכי היומנים האישיים הפכו למודעונים אקטואליה אלטרנטיביים. כך למשל בינואר האחרון עלה לרשת האתר "פוליטינט", המרכז ידיעות של בלוגרים שונים בנושאים הקשורים לבחירות והולכות ומתקרבות.

בעוד הפוליטיקאים מעכלים את העובדה שמיני

זכרית

להקים. בעיקרון, האתר הוא עצמאי ואנו לא מחויבים להם בשום צורה. אנו מחויבים רק למשימה שלנו. האם אירעו מקרים של חבלה באתר, ידיעות מפורקות או מוטות? וכיצד "ויקיחדשות" מטפל במקרים כאלו?

ברור שברגע שהאתר מאפשר לכל אדם (אפילו לא צריך רישום) לערוך כל דף כאוות נפשו זה גורר השחתה וספאם. נתקלנו במספר מקרים כאלה, ובשביל דברים כאלה יש לנו מנגנוני פרסום. כשאדם מפרסם מאמר הוא עדיין לא ממש מפורסם והוא לא מופיע בעמוד הראשי. לאחר שאחד המשתמשים האחרים בודק את המאמר ומוודא שהוא תקין, שכל העובדות מאומתות באתרים אחרים (אלא אם כן זה דיווח מקורי), שהמקורות מצוינים בגוף המאמר ושהוא עומד בקריטריונים של האתר (ללא דעות קדומות ומנקודת מבט ניטרלית) – הוא מוסיף לו תג של פרסום ואז המאמר מפורסם. אם המשתמש מוצא בעיה במאמר הוא מסמן אותו בתג שמתאר את הבעיה, המאמר מושעה מפרסום ומופיע ברשימה של מאמרים בעייתיים עד שמתמש אחר יפתור את הבעיה ויפרסם את המאמר.

ויש החושבים שהבעיה לא תיפתר בצורה כליכך חלקה. "אנחנו עדים היום לבועה של עיתונות אזרחית – בועה שתפוצץ", אמר ברטרנד פקרי, מנהל "פורום העורכים העולמי", בכנס בנושא המדיה החדשה שעריכה תחנת "אלג'זירה" בתחילת פברואר השנה בקטאר. "זה אולי לא יקרה היום, אבל בתוך חודשים או שנים זה

הפידבק הוא התגמול הכי טוב, שאנשים מרגישים שרברים שלהם מתפרסמים ברמה גבוהה. אנחנו גם נותנים כמה לאנשים שרוצים שיכירו אותם ויגיעו אחר-כך לעיתונות מקצועית. לא באנו לעשות כסף. חוק המספרים הקטנים הופך מיזמי אינטרנט בארץ ללא רווחיים כפוטנציה. יש בארץ שניים וחצי מיליון גולשים, זה כמו עיר קטנה בארצות-הברית".

אז מבחינתכם זה ציונות? חרימשמעות.

"אין בעיה של זכויות יוצרים"

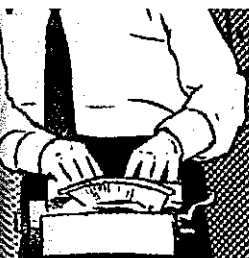
יש גם מודל אחר, זה של "ויקיניו", שגרסה עברית שלו, "ויקיחדשות", הושקה בחודש שעבר. יוום הגרסה העברית הוא אביחי, בחור ישיבה בן עשרים מהצפון ("אני לא מעוניין להוסיף על היי הפרטיים; העריכה ב'ויקיחדשות' היא אנונימית ואני מעדיף את זה כך"). "אני פעיל ב'ויקיפדיה' ובשאר מיזמי 'ויקימדיה' כבר קרוב לשנה", הוא מספר. "בשלב כלשהו שמתי לב ל'ויקיניו' ולכך שאין לאתר גרסה עברית. כרי לעלות לאוויר היינו צריכים אנשים שייצרו ממשק בעברית ויתרגמו את הדפים ההכרחיים. כרגע ישנם 86 משתמשים רשומים באתר, מתוכם בערך שישה פעילים. נכתבו בערך 50 מאמרים, 13 מתוכם מקוריים".

איך אתם מתמודדים עם הבעיה של זכויות יוצרים? האם אתם מצטטים ידיעות מאתרים אחרים, או מעבירים אותם עיבוד, או משתמשים

מושכים בעט, שפעם היו מסוננים אוטומטית עלידי אחרוני העוזרים הפרלמנטרים, כותבים את דעתם הבלתי משוחדת כבלוגים עם רשימות תפוצה הולכות וגדלות, תפס מיזם אחר כיוון חדש: "ויקיפדיה", אנציקלופדיה מקוונת פתוחת קוד הנכתבת ונערכת עלידי הגולשים, השיקה מיזם אקטואליה עצמאי: "ויקיניו". האתר, שפועל רק קצת יותר משנה, לא הוכיח עדיין את עצמו ככלי תקשורת משמעותי, אבל רמז על כוחה של "ויקיפדיה" עצמה כיצרנית אקטואליה התגלה החרד, עת הוריעו מפעילי האנציקלופדיה כי הסמו את הגישה של מחשבי הסנאט אליה לאחר שהתגלו יותר מאלף (!) נסיונות לשינוי זדוני של פרטים לא מחמיאים בערכים אנציקלופדיים של סנאטורים – נסיונות שמר קורם במחשבי הסנאט.

"החלטנו שהמודל של 'ויקיניו' בעייתי", אומר וייס. "אנחנו חיים במקום שלא כליכך מפרגנים בו, ולא רצינו להסתבך בתביעות דיבה כל הזמן. נוסף על כך, במודל חופשי, שבו אין ממש עורכים, יש בעיה של רגישות של כותבים שלא רוצים שייגעו להם בטקסט".

וייס מסכם את החודש הראשון לפעילות האתר כדלהלן: "400 ידיעות שהתפרסמו, כשמונים יריעות שהתקבלו ונפסלו, מעל 400 כותבים רשומים ומאושרים, כמה עשרות שנרשמו ונפסלו. הכתב הכי צעיר שלנו הוא בן 12 והמבוגר בן 80. יש כתבים ערבים, כתבים מקריית-שמונה וכתבים מאופקים, האתר זוכה לאלפי כניסות וממוצע הדפים הנצפים

ברטרנד פקרי, מנהל "פורום העורכים העולמי": "אנחנו עדים היום לבועה של עיתונות אזרחית - בועה שתתפוצץ"

הפורומים הובילו לבלוגים שהובילו למועדוני אקטואליה שהצמיחו

יקרה. עיתונאים-אזרחים יהיו חלק מהעיתונות, אבל רק חלק קטן. כדי לקבל את המידע הכי טוב, צריך חדר חדשות, עורך, עורך משנה, עורך נוסף שאחראי על בדיקת עובדות. רק כך אפשר לעבוד. מי שעובד לכר חשוף לספינים ולמניפולציות של פוליטיקאים ואנשי יחסי-ציבור". האם העיתונות הממסדית יכולה לטעון ליתרונות הנ"ל, בעידן של משבר כלכלי המביא לצמצום גורף של אותם צוותים שמתאר פקרי, ומשבר מוסדי המציף חדשות לבקרים פרשיות עבודות של ניגודי אינטרסים ושחיתויות בין מו"לים, עיתונאים ומושאי סיקורם? "אם הייתי כותב את כל האמיתות שלמדתי בעשור האחרון", אמר פעם העיתונאי האמרי ריקאי האנטר תומפסון, "בערך 600 איש – ואני בתור כם – היו נרקבים היום בתאי כלא מריו דה ז'נרו ועד סיאטל. אמת מוחלטת היא מצדך מאוד נדיר ומסוכן בהקשר של עיתונות מקצועית".

רק בחומרים מקוריים? האם התקבלה תלונה מאתרי חדשות אחרים על כך ש"שאלתם" מהם חומרים? אנחנו לוקחים גם חומר מקורי שאנשים מוצאים לנכון להעלות לאתר, וגם חומר ממקורות חדשותיים אחרים, ומעבירים אותם עיבוד, כך שבעצם אנו יוצרים ידיעה חדשה ואין בעיה של זכויות יוצרים. לא קיבלנו שום תלונה ואני חושב שגם אחיותינו בשפות הזרות לא קיבלו שום תלונה. להפך, לפני זמן קצר התלוננה "ויקיחדשות" באנגלית על אתר שלקח ממנה ידיעות והפר את זכויות היוצרים בכך שלא כתב שהידיעה לקוחה ממנה.

האם אתם עוזרים בקשר עם עמיתים באתר באנגלית, האם הם תורמים לכם מנסיונם בצורה בלשהי?

אנחנו בקשר איתם אם אנו זקוקים לעזרה מסוימת. למשל את ה-RSS של האתר הם עזרו לנו

עומד על 15". את האתר מפעילים, מלבד וייס, עורכת, סגן עורך וארבעה עורכי עמודים. וייס מסתייג מהמינוח "עיתונות גרילה". הוא מעדיף את הביטוי "עיתונות אזרחית", שלדעתו, צפויה לה הצלחה גדולה בישראל: "האוכלוסייה בארץ היא צורכת חדשות מטבעה, וכמו כן קיימת כאן אוכלוסייה רב-תרבותית, המורכבת מקבוצות רבות שכל אחת רוצה להשמיע את קולה, קול שאין לו מקום בתקשורת כפי שהיא כיום".

סוגיה שמשושימה לא עולה מספיק לדיון בהקשר לעיתונות האזרחית היא שאלת הרווח. עיתונות אזרחית נעשית לרוב בהתנדבות, אלא שאתר מצליח עשוי להכניס הרבה כסף גם אם אנשי התוכן שלו לא מקבלים פרשה. ב"סקופ" לא משלמים כעת בכלל שכר סופרים וכנראה לא ישלמו גם בעתיד. וייס: "אני בא לתת לאנשים חוויה, לא מקום פרנסה.

המיזם של סיאול: כולנו עיתונאים

השר דיבר עם כתבים בפגישה סגורה, כטוב לכו ביין, ומישהו מהנוכחים דאג לספר את הרבבים לכתב "אומייניו", שלא הזמין לאירוע. השר התנצל בפני אולברייט והתקריט הדיפלומטית חוסלה, אבל אז רשם שתי הצלחות: מבוכה לממשלה ופרסום עולמי לאתר.

הרעיון של שיתוף האזרח בתהליך העיתונאי כמקור מידע אינו חדש. כבר ב-1977 אימצו בגליציה ל את הניסיון הצרפתי והתקינו את "הטלפון האדום" למסירת ידיעות. תוך ימים ספורים התברר אז, כי גם בעידן טרום-סלולרי ממהרים רבים להתקשר כדי לדווח, לאו דווקא בגלל התמודדה הכספית הצנועה. בימים שבהם נפלו קטיושות על קריית-שמונה, נדמה היה לעתים כי עוד לפני השיחה למטטרה או למגן דוד אדום – יש תושבים שהזרוו לטלפן לגל"צ.

האינטרנט והטלפון הסלולרי עם המצלמה הקפיצו כדרגה את ההשתתפות הציבור בדיווח. יומני רשת, בלוגים, המופעלים בידי אזרחים הפכו מזירה להגיגים אישיים לבמה מוכרת לידיעות ולדעות, ומילא תפקיד חשוב במערכות בחירות בשנים האחרונות בארצות-הברית ובמדינות נוספות. העיתונות המסורתית חיפשה דרך להתמודד עם תופעת הבלוגים והגבירה את השימוש במקורות מן הציבור. אסוגות טבע, כדוגמת הצונאמי בדרום מזרח אסיה וההוריקן קתרינה בנייר-ארלינס, ופיגועי הטרור בתחבורה הציבורית בלונדון, הבליטו את השימוש הרב שעשתה התקשורת בתצלומים של אזרחים. אבל תפישת האורח כעיתונאי איננה מסתפקת בכך; היא מבקשת להגדיר מחדש את מערכת היחסים בין ארגון התקשורת לצרכן, כחלק מתהליך דמוקרטיזציה של התקשורת.

"יש כאן לקח משמעותי לעיתונאים המסורתיים. עליהם לעבור מנוהל הרצאה למשהו שדומה יותר לדו"שח", אמר העיתונאי האמריקאי דן גילמור, העומד בראש "המרכז לעיתונאות של האורת", בכנס על התקשורת החדשה שאירחה רשת "אלג'זירה" בקטאר. לדבריו, "הקהל-לשעבר יודע יותר מאיתנו, ומרגע שנכליל אותם נוכל לעבור לעיתונאות בעלת כוח רב יותר".

רבים מנסים לחקות את "אומייניו". ערוץ הטלוויזיה האמריקאי "קארנט טיווי", שבינ בעליו גם סגן הנשיא לשעבר אל גור, משרד בקביעות לא רק קליפים מוסיקליים של צופים אלא גם דיווחי חדשות מצולמים של אזרחים, כפי שעשה למשל בעת ההתנתקות מעזה. המושו של הערוץ: "רשת הטלוויזיה המיוצרת עליידי מי שצופים בה". אבל לפעמים שיתוף הפעולה הנרחב עם הציבור עולה על שרטון, כפי שקרה בקיץ שעבר ל"לוס-אנג'לס טיימס", שהזמין את הגולשים להשתתף בכתיבה ובעריכה של מאמר מערכת מקוון, שכונה "ויקיטוריאל" ("עין בינלאומית", גיליון 59). העורכים נאלצו להפסיק את הניסוי תוך פחות מיומיים, בשל נחשול אדיר של קללות, השמצות וציילומי פורנו שהציף את האתר.

ככנס של "אלג'זירה" לא כולם התרשמו מהזווין. "אזרחים ככתבים ובלוגרים אינם אמנים. אי אפשר לסמוך עליהם. מדובר בכועה שתתי פוצץ", אמר אחד מעורכי העיתונים שהשתתפו בדיון. ■

העיתוי שבחר או יאונ'הו להשיק את אתר האינטרנט שלו לא היה מקרי. "אומייניו" (Ohmynews) עלה לאוויר בדיוק בשעה 2:22 אחר-הצהריים, ב-22.2.2000, שעון סיאול. "בחרנו בדיוק ברגע הזה כדי להיפרד מן העיתונאות של המאה העשרים, וליצור את העיתונאות של המאה העשרים ואחת", הסביר או, המייסד והבעלים. "העיתונות של המאה העשרים היתה חרסטרית. כתבים מקצועיים כתבו, והקוראים קראו", אמר או. בעידן החדש עיתונאים אינם עוד זן אקזוטי: "כל אזרח הוא כתב", כלשון המוטו של "אומייניו".

שש שנים אחרי ההשקה, עם 41,000 עיתונאים-אזרחים (ועוד 50 מקצועיים), נחשב "אומייניו" לאחת ההצלחות הבולטות בעולם של הזרם העיתונאי החדש, שבקע מביצת האינטרנט. ה'אנר החדש מכונה "סיטיזן ג'ורנליזם". בתרגום מילולי – עיתונאות של האזרח, או בניסוח רהוט יותר בעברית: האזרח כעיתונאי.

יש ימים שבהם נכנסים שני מיליון בני-אדם ל"אומייניו". אחרי שלוש שנים החל האתר להיות רווחי, ואת השנה שעברה סיימה החברה ברווח של כעשרה מיליון דולר. סיפור ההצלחה נטוע היטב בפוליטי

תפיסת האזרח כעיתונאי מבקשת להגדיר מחדש את מערכת היחסים בין ארגון התקשורת לצרכן, כחלק מתהליך הדמוקרטיזציה של התקשורת

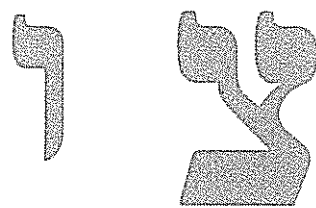
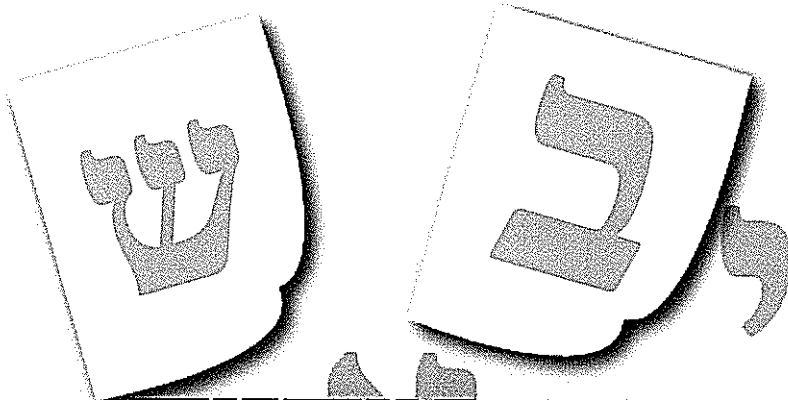
גתרי חדשות פתוחים לכל כותב

קה ובחברה הדרום-קוריאנית. או יאונ'הו לא מסתיר שהקים את האתר בין היתר כדי לכרסם בשליטת העיתונות השמרנית בעולם התקשורת בסיאול. הוא מוביל קו ליברלי ומילא תפקיד פעיל בקידום בחירתו של הנשיא רו מדיהין. בימי הבחירות ב-2002 גלשו לאתר 20 מיליון בני-אדם מדי יום. "אומייניו" מקובל במיוחד על צעירים משכילים, המקווים לזעזע באמצעותו את הממסד השמרני. כך אכן הסעיר את עולם העסקים כאשר חשף כיצד עשרות מעובדי תאגיד "סמסונג" בכ-רלין הועסקו במשך כחודשיים בהכנות לביקור פרטי לחלוטין של יו"ר התאגיד בגרמניה. מי שהעביר את הדיווח היה סטודנט שהועסק זמנית ב"סמסונג" והתגייס לשמש כ"אזרח כתב" של "אומייניו".

לתקשורת העולמית נחשף "אומייניו" לראשונה באוקטובר 2000, כאשר דיווח על מהמאות שחלק שר החוץ הדרום-קוריאני לגזרתה של שרת החוץ האמריקאית דאו, מרלן אולברייט, ובמיוחד לחזה הגדול שלה, שבו חש לדבריו מקורב, כשאימץ אותה אל לבו באחד מביקוריה.

המכון הישראלי לדמוקרטיה

האם אתם מוכנים

לבחינת הבגרות של ה

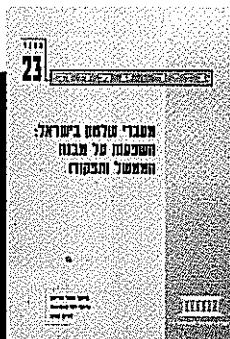
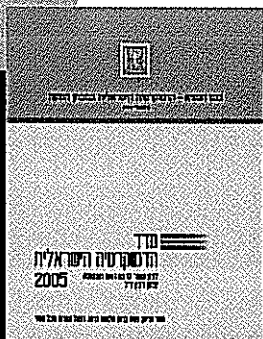
הדמוקרטיה הישראלית?

50% הנחה*

על "ספריית הבחירות"

של המכון הישראלי לדמוקרטיה

להזמנות:

1-800-202222

orders@idi.org.il

את תקצירי הספרים אפשר למצוא באתר האינטרנט:

www.idi.org.il

* המבצע בתוקף עד ה-31.3.06

052-8929493

- עריכה עברית ואנגלית
- עריכה מדעית
- עיצוב
- תרגום

M.A. אהובה סתיו
Steve Silberman

design: www.ompalte.com

רח' ישפה 18 מבשרת ציון 90805
e-mail: ahuva@stav.org.il

מתורגמנים ומערכות אלחוטיות מתקדמות
Simultaneous Interpretation Services

החברה המתקדמת והאיכותית ביותר לתרגום סימולטני מציגה את המקצוענות שבתרגום בעל-פה.

השכרה והפעלת מערכות אל-חוטיות לתרגום סימולטני, הגברות קול, מערכות ועידה וציוד אור קולי. מערכות אל-חוטיות להדרכת קבוצות תרגום סימולטני בשטחים פתוחים תוך כדי תנועה.

שרות מקצועי מוכח לכל מגזרי המשק, צוות מתורגמנים איכותיים בעלי ניסיון בין לאומי, מגוון רחב של שפות, מאות לקוחות מרוצים לאורך השנים.

זכיינים של כנסת ישראל.
בין לקוחותינו המרוצים: משרד החוץ, יד ושם והסוכנות היהודית.

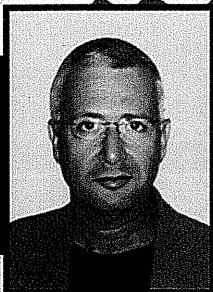
design: www.ompalte.com

משרד: 03-7369947 עוודד: 052-5906046
e-mail: soa@soa.co.il

- מינוף יכולות מנהיגות
- יעוץ ואבחון ארגוני
- עיצוב תהליכי שינוי
- ניהול ההון האנושי

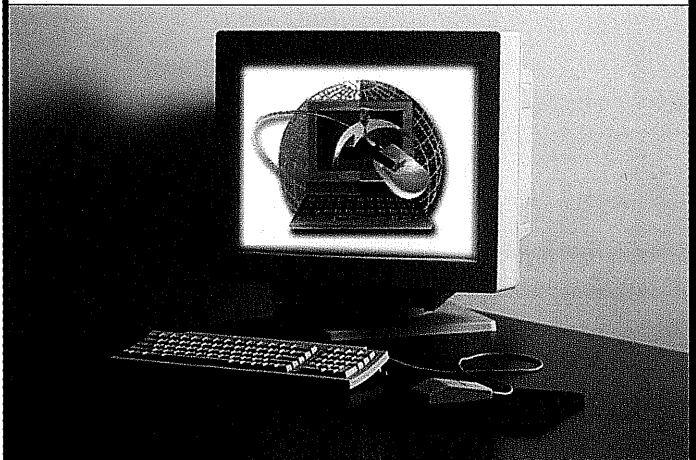

Leadership
Competences
Leveraging

Dr. Yuval Shofar
Change Faciliator
+972-52-6255010
yovalsfr@isdn.net.il
www.yuval-shofar.com

הררי הקמת אתרים צעד אחד אל המחר

*הקמת אתרים פרטיים ועסקיים במחירים נוחים.
*שיעורים פרטיים וקורסים בבניה ועיצוב אתרים,
לכל הגילאים, בגישה אישית.
השעורים ילוו את התלמיד צעד אחר צעד
להכנת דף בית למטרות שונות.

נייד: 050-7434789

כתובת האתר: <http://www.clik.to/nurit>

